

2024

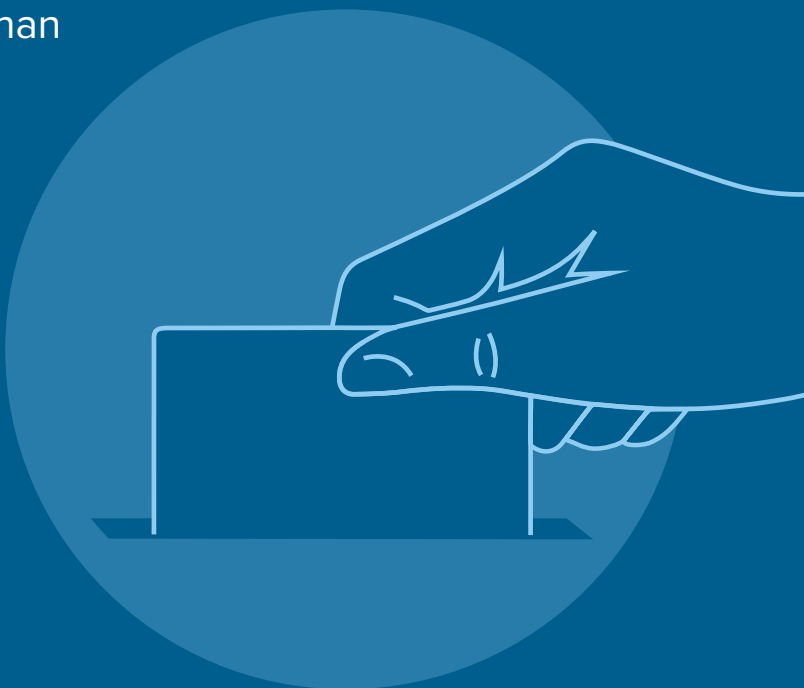
PRESIDENTINVAALI JA
EUROPARLAMENTTIVAALIT

1

VAALI- OHJEET

Kunnan
keskusvaalilautakunnan
tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIT
VAL

VAALIOHJEET VUONNA 2024 TOIMITETTAVIA VAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 28.1.2024 toimitettavaa presidentinvaalia sekä 9.6.2024 toimitettavia europarlamenttivaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.12.2023 – 30.6.2024.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakkoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakkoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Vaalipiirilautakunnan tehtävät

Helsingissä 20. päivänä lokakuuta 2023

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Erityisasiantuntija

Laura Nurminen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: Grano Oy, 2023
Tryckning: Grano Oy, 2023

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2024 VAALEISTA	6
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	9
2.1 Yleistä	9
2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu	9
3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA	11
3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano	11
4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT	13
4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen	13
4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen	14
4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen	15
4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto	26
4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut	28
4.6 Yleisen ennakoäänestyksen valmistelut	33
4.7 Laitosäänestyksen valmistelut	36
4.8 Kotiäänestyksen valmistelut	37
4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen	46
5. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS	47
5.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle	47
5.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen	50
5.3 Tarkastusmenettely	50
5.4 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle	75
6. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU	76
7. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA	80
7.1 Valmistavat toimenpiteet	80
7.2 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus	81
8. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET	82
8.1 Kansalaisuustietojen kokoaminen europarlamenttivaaleissa	82
8.2 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen	83
8.3 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen	85
9. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT	86
9.1 Yleistä	86
9.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen	88

10. MUITA OHJEITA	93
10.1 Vaalien ulkomainonnasta	93
10.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys	93
10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	94
10.4 Oikeusministeriön vaalisivut	94
10.5 Oikeusministeriön yhteystiedot	94
10.6 Ulkomministeriön yhteystiedot	94

Liitteet:

LIITE 1: Vaalilaki (714/1998)	95
LIITE 2a: Vaaliluettelon kansilehti	137
LIITE 2b: Vaaliluettelon laskelmasivu	138
LIITE 2c: Vaaliluettelosivu	139
LIITE 2d: Vaaliluettelon apuluettelo: Ennakoon äänestäneet	140
LIITE 2e: Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	141
LIITE 3: Äänestyslippu	142
LIITE 4a: Ilmoituskortti 3s	143
LIITE 4b: Ilmoituskortti 3u	145
LIITE 5a1: Lähetekirjelomake (kuitausmerkintä).....	147
LIITE 5a2: Lähetekirjelomake (ilman kuitausmerkintää)	148
LIITE 5b: Kotiäänestyksen lähetekirjelomake	149
LIITE 5c: Kirjeäänestyksen lähetekirjelomake	150
LIITE 6a: Vaalikuori	151
LIITE 6b: Kirjeäänestyksen vaalikuori	152
LIITE 7a: Lähetekuori	153
LIITE 7b: Kirjeäänestyksen lähetekuori	154
LIITE 8: Luettelo ennakolta äänestäneistä	155
LIITE 9: Lähetekuorten kuitauslista -lomake	157
LIITE 10: Kotiäänestyslomake (Ilmoittautuminen kotiäänestykseen)	158
LIITE 11: Vaalipöytäkirjalomake.....	160
LIITE 12: Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	164
LIITE 13: Tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista	165
LIITE 14: Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista	167
LIITE 15: Eräitä määräaikoja vuoden 2024 presidentinvaalissa ja Eräitä määräaikoja vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa	168

Lukijalle

Tervetuloa tärkeään tehtävääsi vaaleissa! Tehtäväsi on vastuullinen, mutta vaalilaista, tästä ohjeesta sekä koulutuksesta saat kaiken tarvitsemasi tiedon.

Aloita tutustumalla vaalilakiin, esimerkiksi tulostamalla se itsellesi osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>. Tutustu siihen huolellisesti ja pidä se saatavilla, kun hoidat tehtäviäsi. Vaalilain ne osat, joita sovelletaan presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa, on myös koottu tämän vaaliohjeen liitteeksi (liite 1).

Ennakoäänestyksen kulku kuvataan yksityiskohtaisesti vaalilain luvussa 5 (46-66 §:t) ja vaalipäivän äänestyksen kulku luvussa 6 (67-83 §:t). Jos työskentelet ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisen parissa, vaalilain 63 §:n lisäksi kirjeäänestyksen säännökset luvussa 5a tulevat sovellettaviksi. Kiinnitä huomiota vaalilain 184-186 §:iin, koska nämä säännökset koskevat velvollisuuksiasi vaalitehtävissä. Vaalikohtaisia säännöksiä presidentinvaalista on vaalilain luvussa 10 ja europarlamenttivaaleista luvussa 12.

Kun olet opiskellut vaalilaista tehtävääsi koskevat säännökset, lue tämä ohje, joka perehdyttää sinut tarkemmin tehtäviisi.

Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan lisäksi kuntalakia (410/2015) ja hallintolakia (434/2003). Hyvän hallinnon periaatteet koskevat myös vaaliviranomaisia. Se tarkoittaa esimerkiksi, että sinun on vaaliviranomaistehtävissä toimittava yhdenvertaisesti sekä palveltava äänestäjiä asianmukaisesti ja ystävällisesti. Kuntalain tulkinnasta parhaiten saa neuvoja Kuntaliiton juristeilta.

Oikeusministeriö on julkaissut vaaliviranomaisten tietopankin Vaalipoolin, joka löytyy osoitteesta www.vaalit.fi/vaalipooli. Vaalipooli toimii materiaalipankkina, josta vaaliviranomaiset löytävät tietoa vaalien järjestämisen eri osa-alueista vastaavista viranomaisista, vaaleihin liittyvää ohjeistusta koottuna sekä toimintamalliehdotuksia erilaisiin vaalivarustamisen tilanteisiin.

Ennen tämän ohjeen julkaisua oikeusministeriö on lähettänyt kunnille kuntakirjeen (2.6.2023), joka löytyy myös vaalit.fi-sivustolta. Kirjeessä on ohjeistusta muun muassa äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta.

Pidä vaalilaki ja tämä ohjekirja aina mukanas, kun hoidat tehtäviäsi, niin sinulla on useimpiin kysymyksiin vastaus valmiina käden ulottuvilla.

Koska vuonna 2024 toimitetaan kahdet vaalit, presidentinvaali ja europarlamenttivaalit, nämä vaaliohjeet ovat yhteiset molemmille vaaleille. Säästä siis tämä ohje presidentinvaalin jälkeen myös europarlamenttivaaleja varten.

1. YLEISTÄ VUODEN 2024 VAALEISTA

Vuoden 2024 presidentinvaali

Tasavallan presidentin vaali (presidentinvaali) toimitetaan sunnuntaina 28 päivänä tammikuuta 2024. Ennakköäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 17.–23.1.2024 ja ulkomailla 17.–20.1.2024. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakköäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 10.1.2024.

Presidentinvaalin mahdollinen toinen vaali (toinen kierros) toimitetaan sunnuntaina 11.2.2024. Toisen vaalin ennakköäänestys toimitetaan kotimaassa 31.1.–6.2.2024 sekä ulkomailla Suomen edustustoissa ja suomalaisissa laivoissa 31.1.–3.2.2024.

Vuoden 2024 europarlamenttivaalit

Europarlamenttivaalit toimitetaan sunnuntaina 9 päivänä kesäkuuta 2024. Ennakköäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 29.5.–4.6.2024 ja ulkomailla 29.–1.6.2024. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakköäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 22.5.2024.

Vaalilainsäädäntö

Presidentinvaalin toimittamisesta säädetään perustuslain 54 ja 55 §:ssä sekä vaalilaissa (714/1998; <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>).

Europarlamenttivaalien toimittamisesta säädetään EU:n vaalisäädöksessä (säädös edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömällä vaaleilla, 76/787/EHTY, ETY, Euratom) ja vaalilaissa.

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua vaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Vaaliohjeet vain täsmentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus

Äänioikeudesta presidentinvaalissa säädetään perustuslain 14 §:n 1 momentissa. Presidentinvaalissa äänioikeutettu on jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä täyttää 18 vuotta. Äänioikeutettuja vuoden 2024 presidentinvaalissa ovat siten 28.1.2006 ja sitä aikaisemmin syntyneet Suomen kansalaiset. Äänioikeutetut ovat samat ensimmäisessä ja toisessa vaalissa.

Europarlamenttivaalien äänioikeudesta säädetään perustuslain 14 §:n 2 momentissa. Äänioikeutettuja vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa ovat 9.6.2006 ja sitä aikaisemmin syntyneet Suomen kansalaiset sekä Suomen äänioikeusrekisteriin ilmoittautuneet muiden EU:n jäsenvaltioiden kansalaiset sen mukaan kuin vaalilaissa säädetään.

Vaalikelpoisuudesta presidentinvaalissa säädetään perustuslain 54 §:n 1 momentissa ja vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa vaalilain 164 §:ssä

Äänioikeusrekisteri ja ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto perustaa presidentinvaalin ja europarlamenttivaalin äänioikeusrekisterit, joihin otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja näissä vaaleissa.

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja europarlamenttivaalien osalta myös 19 §:n 2 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat presidentinvaalin osalta väestötietojärjestelmässä perjantaina 8.12.2023 kello 24 ja europarlamenttivaalin osalta perjantaina 19.4.2024 kello 24. Presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa ja mahdollisessa toisessa vaalissa käytetään samaa äänioikeusrekisteriä.

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi-viestit, äänioikeusilmoitus lähetetään sähköisesti. Presidentinvaalin osalta jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle laaditaan kaksi ilmoituskorttia, jotka lähetetään samassa lähetyksessä viimeistään torstaina 4.1.2024. Toinen ilmoituskortti on presidentinvaalin ensimmäistä vaalia varten ja toinen mahdollista toista vaalia varten. Europarlamenttivaalien osalta ilmoituskortti lähetetään viimeistään torstaina 16.5.2024.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän oman vaalipiirin alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat julkaistaan osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kotiaänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa. Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2024 presidentinvaalin ja europarlamenttivaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset. Keskusvaalilautakuntaa lukuun ottamatta vaaliviranomaiset asetetaan erikseen presidentinvaalia ja erikseen europarlamenttivaaleja varten:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaanestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003) 27–30 §:n esteellisyyssääntelyä.

2.2.1 Kelpoisuusrajoitukset

Keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

---

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiyäänestyksessä ei saa olla

- ehdokas
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.2.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäsenen eikä varajäsenen³,
- vaalitoimikunnan jäsenen eikä varajäsenen,
- yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiyäänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2.2.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan, jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

---

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA

3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano

Vuoden 2024 presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa kunnan keskusvaalilautakuntana toimii valtuuston vuonna 2021 asettama, vaalilain 13 §:ssä tarkoitettu kunnan keskusvaalilautakunta (jatkossa *keskusvaalilautakunta*).

Keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön.

3.1.1 Päätösvaltaisuus

Keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos keskusvaalilautakunnan varajäsen on kuollut, estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on kokouksissaan aina päätösvaltainen.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa (410/2015).

3.1.2 Keskusvaalilautakunnan jäsenen ja sihteerin toimimisesta kunnan muuna vaaliviranomaisena

Keskusvaalilautakunnan jäsenen tai sihteerin ei ole suositeltavaa toimia oman tehtävänsä ohessa minään muuna vaaliviranomaisena. Koska keskusvaalilautakunta tarkastaa vaalilain 63 §:n mukaisesti ennakköäänestysasiakirjat, vaalitoimitsijana tai vaalitoimikunnan jäsenenä ollut keskusvaalilautakunnan jäsen tai sihteeri osallistuisi käytännössä oman toimintansa laillisuuden arviointiin, mitä ei voida pitää toivottavana. Ehdotonta estettä kahdessa tehtävässä toimimiseen ei välttämättä kuitenkaan ole.

3.1.3 Läsnäolo-oikeus keskusvaalilautakunnan kokouksissa

Keskusvaalilautakunta päättää muiden kuin sen kokouksiin vaalilaissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan. Keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitettua hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa säädetään vaalilain 184 §:n 1 momentissa.

3.1.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään säädetään vaalilain 184 §:n 2 momentissa. Läsnäolo-oikeus koskee paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muuta toimintaa. Vaalitarkkailijat päättävät itse, miten, missä paikoissa ja laajuudessa he tarkkailunsa suorittavat.

3.1.5 Tehtävät

Keskusvaalilautakunnalla on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaaleissa seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- Valmistavat tehtävät vaaleja varten
- Vaaliluetteloihin liittyvät tehtävät
- Ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen käsittely
- Alustavan äntenlaskennan tiedotukseen liittyvät tehtävät
- Vaalien jälkitoimenpiteet sekä
- Jos kunnassa on vaalilain 82 §:ssä tarkoitettuja pieniä äänestysalueita, niihin liittyvät tehtävät.

Tässä ohjeessa ei käsitellä niitä keskusvaalilautakunnan tehtäviä, jotka on tullut tehdä jo ennen tämän vaaliohjeen ilmestymistä (ks. oikeusministeriön kuntakirje 2.6.2023 VN/17100/2023, www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistioita).

Ehdokasasettelutehtävät ja vaalien tuloksen vahvistamiseen liittyvät tehtävät hoitaa presidentinvaalissa ja europarlamenttivaalissa Helsingin vaalipiirilautakunta. Ennakoäänien laskentaa ja tarkastuslaskentaan liittyviä tehtäviä hoitavat kaikki vaalipiirilautakunnat.

Keskusvaalilautakunnan tulee suorittaa vain sen hoidettavaksi vaalilaissa säädettyt viranomaistehtävät, jotka mainitaan oikeusministeriön vaaliohjeissa ja vaalitietojärjestelmän käyttöohjeissa. Keskusvaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule huolehtia muista tehtävistä. Mikäli kunnassa järjestetään esimerkiksi vaalien toimittamiseen liittyvää kahvittelua, arpajaisia tai lasten vaaleja, niihin liittyvät mahdolliset tehtävät ja muut vastaavat toimenpiteet eivät saa häiritä viranomaistyön suorittamista.

4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT

Keskusvaalilautakunnalla on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa seuraavat valmistavat tehtävät:

- Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen
- Kunnan muiden vaaliviranomaisten kouluttaminen
- Vaalimateriaalin käsittely
- Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto
- Vaalipäivän äänestyksen valmistelut
- Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut, ml. vaalitoimitsijoiden rekrytointi ja määrääminen
- Laitosäänestyksen valmistelut
- Kotiäänestyksen valmistelut, ml. vaalitoimitsijoiden rekrytointi ja määrääminen
- Tarvittaessa: vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen kunnan alueelle

4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen

Laadi kuulutus

- vaalipäivän äänestyspaikoista,
- yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- kotiäänestykseen ilmoittautumisesta sekä
- harkintasi mukaan myös muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista.

Kuulutukset laaditaan erikseen presidentinvaalista ja erikseen europarlamenttivaaleista.

Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tiedotettava, sillä tavoin kuin kunnan ilmoitukset kuntalain 108 §:n mukaan saatetaan tiedoksi, seuraavat asiat: ⁴

- 1) Presidentinvaalin ensimmäisen vaalin vaalipäivä (sunnuntai 28.1.2024) ja mahdollisen toisen vaalin vaalipäivä (sunnuntai 11.2.2024) / europarlamenttivaalein vaalipäivä (sunnuntai 9.6.2024) sekä äänestysalueiden äänestyspaikkojen nimet, käyntiosoitteet ja äänestysaika (klo 9–20); ja

---

⁴ Keskusvaalilautakunnan on tullut merkitä tässä luetellut tiedot samoin kuin omat yhteystietonsa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän (VAT) pohjatietojärjestelmään viimeistään 3.11.2023, mistä ne ovat saatavissa mm. ilmoitus-korttien ja niiden liitteiden laatimista varten.

- 2) Presidentinvaalin ensimmäisen ja mahdollisen toisen vaalin ennakoäänestysajanjakso / europarlamenttivaalien ennakoäänestysajanjakso sekä kaikkien kunnan alueella olevien yleisten ennakoäänestyspaikkojen
  - nimet,
  - käyntiosoitteet
  - aukiolopäivät ja
  - päivittäiset aukioloajat.

Keskusvaalilautakunta voi lisäksi harkintansa mukaan kuuluttaa kotiaäänestyksen järjestämisestä ja siihen ilmoittautumisesta sekä muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista. Yksi tiedotettava muu asia voi olla esimerkiksi, että jos äänioikeutetulla ei ole äänestyksessä tarvittavaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, poliisi voi myöntää hänelle maksutta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Väliaikaista henkilökorttia haettaessa hakijalla on oltava mukana kaksi poliisin ohjeiden mukaista passivalokuvaa.

Kunta ei järjestä vaalilain 5 a luvussa tarkoitettua kirjeäänestystä, mutta mikään ei estä keskusvaalilautakuntaa mainitsemasta kirjeäänestystä kuulutuksessaan. Tietoa kirjeäänestyksestä löytyy osoitteesta vaalit.fi/kirjeaanestys.

Kunnan kotisivulla julkaistavien virallisten kuulutusten (kuntalaki 108 §) lisäksi ennakoäänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista myös muilla tavoin. Muita sopivia tiedottamiskeinoja ovat mahdolliset kunnan omat julisteet ulkomainostelineissa, kirjastoissa, kunnan palvelupisteessä ja muissa näkyvissä paikoissa.

4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen

- Kouluta, opasta ja neuvo kunnan muita vaaliviranomaisia.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että

- vaalilautakuntien jäsenet ja varajäsenet,
- vaalitoimikuntien jäsenet ja varajäsenet,
- yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijat sekä
- kotiaäänestyksen vaalitoimitsijat

ovat tietoisia tehtävistään ja vastuistaan. Tätä varten keskusvaalilautakunnan tai sen henkilöstön tulee:

- 1) jakaa hyvissä ajoin ennen vaaleja asianomaisille viranomaisille oikeusministeriön laatimat seuraavat vaaliohjeet ja VAT-ohjeet.

Vaalilautakunnille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät) sekä
- b) VAT-ohje nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos vaalilautakunta käyttää äänioikeustietojärjestelmää ("sähköistä vaaliluetteloa"), suoraa tallennusta tai sähköistä vaalipöytäkirjaa;

Vaalitoimikunnille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 3 (Ennakköäänestys laitoksessa) sekä
- b) VAT-ohje nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet), jos vaalitoimikunta käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä.

Yleisten ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 4 (Ennakköäänestys kotimaan yleisessä ennakköäänestyspaikassa) ja
- b) VAT-ohje nro 4c (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakköäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliohje nro 5 (Kotiäänestys).

- 2) kouluttaa mainitut kunnan muut vaaliviranomaiset tehtäviinsä. Koulutuksessa on hyvä käydä havainnollisesti läpi eri äänestysmenettelyt ja keskustella niiden yksityiskohdista. Edellä mainittuja vaaliohjeita ja VAT-ohjeita voidaan käyttää apuna koulutuksessa. Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomuksen EOAK/3250/2021 mukaan vaalikoulutuksissa voisi olla aiheellista yleisesti käsitellä valmistautumista vaihteleviin vuorovaikutustilanteisiin erilaisten äänestäjien kanssa. Koulutuksessa on mahdollista käyttää apuna soveltuvien osin oikeusministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen vaalituen eOppiva-alustalla julkaisemia koulutusvideoita.
- 3) olla koko vaalien ajan kunnan muiden vaaliviranomaisten tavoitettavissa näiden kysymyksiä varten.

4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen

- Ota vastaan oikeusministeriön jakamat vaaliasiakirjat ja tarvikkeet sekä Helsingin vaalipiirilautakunnan jakamat ehdokasluettelot (presidentinvaali) ja ehdokaslistojen yhdistelmät (europarlamenttivaalit).
- Tarkasta vaalileimasinten, vaaliurnien ja äänestyskoppien kunto.
- Huolehdi siitä, että kaikille kunnan vaaliviranomaisille toimitetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja kalusteet.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että

- vaalilautakunnilla,
- vaalitoimikunnilla,
- yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla sekä
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijoilla

on käytössään kaikki tarvittavat vaaliasiakirjat, vaalileimasimet, äänestyskopit, vaaliurnat sekä muut tarvikkeet ja varusteet.

Kunnan eri vaaliviranomaisten tarvitsemat materiaalit ja tarvikkeet sekä niiden jakelu selostetaan tarkemmin myöhemmin tässä ohjeessa.

4.3.1 Vuoden 2024 vaaleissa käytettävät vaaliasiakirjat

Vuoden 2024 presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa käytetään seuraavia vaaliasiakirjoja:

- 1) Oikeusministeriön laatimat vaaliasiakirjat:
  - Vuoden 2024 presidentinvaalin ensimmäisen vaalin äänestyslippu, joka on painettu valkoiselle paperille (**liite 3a**), presidentinvaalin mahdollisen toisen vaalin äänestyslippu, joka on painettu ruskealle paperille (**liite 3b**), europarlamenttivaalien äänestyslippu, joka on painettu valkoiselle paperille (**liite 3c**),
  - Lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5; **liite 5a**).
  - Kotiaänestyksen lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5K; **liite 5b**),
  - Vaalikuori (vaalilomake nro 4), joka on väriltään ruskea ja jonka alareunassa on pieni ikkuna (**liite 6**),
  - Lähetekuori (vaalilomake nro 6, Ahvenanmaalla nro 6a), joka on etupuolen väriltään pääosin keltainen ja jonka etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki (**liite 7**),
  - Luettelo ennakolta äänestäneistä ("Äänestäjistä pidettävä luettelo"; vaalilomake nro 7; **liite 8**),
  - Lähetekuorten kuittauslista -lomake (**liite 9**),
  - Kvitteringsblankett för ytterkuvert
  - Kotiaänestyslomake (vaalilomake nro 14; **liite 10**),
  - Hemmaröstningsblankett (valblankett nr 14)
  - Vaalipöytäkirja (vaalilomake nro 8; **liite 11**),
  - Valprotokoll (valblankett nr 8),
  - Ennakkoäänestyksen tiedotusjulistte, suomi-ruotsi,
  - Vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulistte, suomi-ruotsi,
  - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-ruotsi (**liite 12**),
  - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-saame;

- 2) Helsingin vaalipiirilautakunnan painattamat vaaliasiakirjat
  - Presidentinvaalin ensimmäisen vaalin ehdokasluettelo, joka on painettu valkoiselle paperille
  - Presidentinvaalin toisen vaalin ehdokasluettelo, joka on painettu ruskealle paperille
  - Europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmä, joka on painettu valkoiselle paperille.
- 3) Oikeusministeriön laatimat tuloslaskentalomakkeet, joita ovat
  - Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä
  - Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto,
  - Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta
  - Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite
- 4) Vaaliluettelot:
  - Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamat vaaliluettelot (liite 2a-c).

4.3.2 Vaaliasiakirjojen jakelu keskusvaalilautakunnille

Pääjakelu

Oikeusministeriön toimeksiannosta Grano Oy (jäljempänä Grano) jakaa keskusvaalilautakunnalle vaaliasiakirjalähetykset, joka sisältää edellä luetellut vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden tarvitsemat vaaliasiakirjat presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja varten. Asiakirjoja toimitetaan ne määrät, jotka keskusvaalilautakunta on merkinnyt vaalimateriaalin tilausjärjestelmään annetussa määräajassa.

Asiakirjat jaetaan erikseen presidentinvaalia varten ja erikseen europarlamenttivaaleja varten. Presidentinvaalin osalta asiakirjat jaetaan yhdessä lähetyksessä sekä ensimmäistä että mahdollista toista vaalia varten.

Jakelussa on huomioitava, että äänestysliput on pakattu 100 kappaleen nippuihin. Lisäksi on huomattava, että kotiaänestyslomakkeita ja lähetekuorten kuitauslistoja toimitetaan kumpaakin viisi kappaletta. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava näitä lomakkeita tarpeellinen määrä.

Ehdokasluetteloiden jakelu presidentinvaalissa

Helsingin vaalipiirilautakunta jakaa presidentinvaalin ehdokasluettelot joko suoraan kuntien keskusvaalilautakunnille tai vaihtoehtoisesti muille vaalipiirilautakunnille kuntien keskusvaalilautakunnille edelleen jaettavaksi. Helsingin vaalipiirilautakunta aloittaa ensimmäisen vaalin ehdokasluettelon jakelun perjantaina 22.12.2023 niin, että ehdokasluettelot ehtivät perille hyvissä ajoin ennen ensimmäistä ennakkoäänestyspäivää (keskiviikko 17.1.2024). Ehdokasluetteloita toimitetaan ne määrät, jonka keskusvaalilautakunta on merkinnyt vaalimateriaalin tilausjärjestelmään annetussa määrääjässä.

Presidentinvaalin mahdollisen toisen vaalin ehdokasluettelon jakeluaikataulu on erittäin tiukka, sillä toisen vaalin ennakkoäänestys aloitetaan jo kolmantena ensimmäisen vaalin vaalipäivän jälkeisenä päivänä (keskiviikkona 31.1.2024). Niinpä vaalilaissa on säädetty, että jos toisen vaalin ehdokasluettelo ei voida toimittaa ennakkoäänestyspaikkaan ennen toisen vaalin ennakkoäänestyksen alkamista, vaalitoimitsijan on huolehdittava siitä, että ehdokasluettelon tiedot ovat ennakkoäänestyksen alkaessa esillä ennakkoäänestyspaikassa oikeusministeriön määräämällä tavalla. Tätä varten oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille tiistaina 30.1.2024 sähköpostin liitetiedostona Helsingin vaalipiirilautakunnan laatiman toisen vaalin väliaikaisen ehdokasluettelon (koko A4; tulostus valkoiselle paperille). Väliaikainen ehdokasluettelo julkaistaan tiistaina 30.1.2024 myös osoitteessa www.vaalit.fi. Keskusvaalilautakunnan on vielä saman päivän aikana huolehdittava väliaikaisen ehdokasluettelon tulostamisesta ja sen toimittamisesta tarvittaessa vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille.

Helsingin vaalipiirilautakunta aloittaa presidentinvaalin toisen vaalin varsinaisen ehdokasluettelon jakelun tiistaina 30.1.2024, jolloin luettelo saadaan toimitetuksi kotimaan ennakkoäänestyspaikkoihin viimeistään torstaina 1.2.2024. Keskusvaalilautakunnan tulee osaltaan huolehtia siitä, että kun toisen vaalin ennakkoäänestys aloitetaan, äänestyskopeissa ja muuallakin ennakkoäänestyspaikassa on nähtävillä joko väliaikainen ehdokasluettelo (koko A4; valkoinen paperi) tai varsinainen ehdokasluettelo (koko A3; ruskea paperi). Kun varsinainen ehdokasluettelo saapuu vaalitoimitsijalle, väliaikainen ehdokasluettelo voidaan hävittää.

Ehdokaslistojen yhdistelmien jakelu europarlamenttivaalissa

Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän perjantaina 10.5.2024 ja huolehtii sen jakelusta keskusvaalilautakunnille samalla tavalla kuin presidentinvaalissa.

Sähköpostitse jaettavat vaaliasiakirjat

Oikeusministeriö lähettää keskusvaalilautakunnille sähköpostin liitetiedostona hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista:

- ennakkoäänestyksen tiedotusjulisteen,
- vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteen,
- ohjeen äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä.

Keskusvaalilautakunnan tulee tulostaa ohjetta äänestysmerkinnän tekemisestä tarpeellinen määrä siten, että se asetetaan sekä ennakkoäänestyksessä että vaalipäivän äänestyksessä kaikkiin äänestyskoppeihin ja pidetään muutoin äänestäjien nähtävillä laitos- ja kotiäänestyksessä. Jos keskusvaalilautakunta on laatinut tästä ohjeesta omia versioitaan jo vuosien 2012–2023 vaaleissa, se voi halutessaan käyttää niitä myös vuoden 2024 vaaleissa, koska ohje ei ole muuttunut.

Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteita keskusvaalilautakunta voi tulostaa, muokata ja käyttää harkintansa mukaan.

Ladattavat lomakkeet

Kunkin keskusvaalilautakunnan on itse ladattava (ja tulostettava) vaalien tuloslaskennassa käytettävät laskentalomakkeet 1–4 vaalitietojärjestelmästä. Presidentinvaalissa lomakkeet tulevat ladattaviksi ensimmäisen vaalin osalta keskiviikosta 17.1. alkaen ja mahdollisen toisen vaalin osalta maanantaista 5.2. alkaen. Europarlamenttivaaleissa lomakkeet ovat ladattavissa keskiviikosta 29.5. alkaen. Vaalituki antaa asiasta tarkempia ohjeita.

Vaaliluetteloiden jakelu

Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamien vaaliluetteloiden jakelua selostetaan myöhemmin tässä ohjeessa.

4.3.3 Vaaliasiakirjojen vastaanotosta ja säilyttämisestä

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kukaan ulkopuolinen ei voi saada vaaliasiakirjoja haltuunsa. Vaaliasiakirjoja on säilytettävä lukitussa tilassa.

Vastaanotettuaan vaaliasiakirjat keskusvaalilautakunnan on:

- tarkistettava heti lähetyksen saavuttua lähetykslistaan vertaamalla, että lähetyksessä on listan mukainen määrä kaikkia asiakirjoja;
- tarkistettava pistokokein, että asiakirjat, erityisesti äänestysliput, ovat painosultaan virheettömiä;

- jaettava asiakirjat hyvissä ajoin edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille sekä yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja kotiaänestyksen vaalitoimijoille;
- pidettävä kirjaa siitä, kuinka paljon ja milloin asiakirjoja on millekin vaaliviranomaiselle jaettu, sekä siitä, kuinka paljon keskusvaalilautakunnalla kunkin jakelun jälkeen on vielä jakamattomia asiakirjoja; ja
- otettava vastaan ennakkoäänestyksen päätyttyä kunnan alueella olevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimistojen, kotiaänestyksen vaalitoimistojen sekä vaalitoimikuntien palauttamattomat käyttämättä jääneet asiakirjat ja pidettävä myös näistä palautuksista kirjaa; sekä
- huolehdittava siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuina tai monistettuina kotiaänestystä haluavien äänestäjien saatavina keskusvaalilautakunnassa. Lomake on saatavissa myös oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteessa www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Voiko vanhoja vaaliasiakirjoja käyttää?

Vuoden 2024 presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa saa pääsääntöisesti käyttää ainoastaan näitä vaaleja varten lähetettyjä asiakirjoja. Niiden lisäksi voidaan kuitenkin käyttää

- 1) vuosien 1999–2023 vaaleja varten jaettuja
  - lähetekirjelomakkeita,
  - luettelo ennakolta äänestäneistä -lomakkeita; ja
- 2) vuosien 2017–2023 vaaleja varten lähetettyjä
  - vaalikuoria (joiden alareunassa on ikkuna) edellyttäen, että kuorten liimapinta on toimiva (selviää kokeilemalla),
- 3) vuoden 2017–2023 vaaleja varten toimitettuja lähetekuoria, joihin on painettu Exprés-merkki.

Muita edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja ei saa käyttää, vaan ne on viipymättä hävitettävä. **Esimerkiksi vuoden 2017 kuntavaaleja edeltäviä vaaleja varten lähetetyt lähetekuoret on hävitettävä**, koska kyseisistä vaaleista lukien kaikki ennakkoäänestyksessä syntyvät lähetekuoret ovat olleet pikakirjeitä ja uusiin lähetekuoriin on siksi painettu valmiiksi pikakirjemerkki.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaaliasiakirjojen lisätilausten tekemisestä vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden puolesta.

Keskusvaalilautakunnan on seurattava äänestyslippujen ja muiden vaaliasiakirjojen määriä ennakoäänestyksen kuluessa ja sen päätyttyä. Mahdolliset lisätilaukset vaalipäivää varten on tehtävä

- presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa viimeistään maanantaina 22.1.2024 klo 12,
- presidentinvaalin mahdollisessa toisessa vaalissa viimeistään maanantaina 5.2.2024 klo 12
- europarlamenttivaaleissa viimeistään maanantaina 3.6.2024 klo 12

jotta tilattavat asiakirjat ehditään toimittaa keskusvaalilautakunnalle viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset ja jakelutiedustelut:

sähköposti: asiakaspalvelu@grano.fi tai
puhelin 029 1800 400 (arkisin klo 8–16).

Vaaliasiakirjojen kopiointi

Seuraavia asiakirjoja ei välttämättä tarvitse tilata lisää, vaan niitä voidaan myös kopioida:

- lähetekirjelomake,
- kotiaäänestyksen lähetekirjelomake,
- luettelo ennakolta äänestäneistä,
- vaalipöytäkirjalomake (lomaketta on päivitetty, mutta myös aiempia versioita voi käyttää),
- kotiaäänestyslomake ja
- lähetekuorten kuittauslista -lomake.

Kopioiden tulee kuitenkin olla hyvälaatuisia. Muita vaaliasiakirjoja ei saa kopioida, vaan niitä on hankittava lisää.

4.3.4 Vaalitarvikkeet ja kalusteet

Vaalileimasimet

Äänestysliput niin ennakkoäänestyksessä kuin vaalipäivän äänestyksessäkin leimataan vaalileimasimilla, joiden säilyttämisestä vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalileima, joka on vahvistettu oikeusministeriön päätöksellä (23.7.1996), on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestystä ehdottomasti tarkistaa, että vaalileimasimet ovat käyttökunnossa ja että niissä on tarpeeksi leimasinväriä.

Epäkuntoisella leimasimella leimatut äänestysliput ovat vaalilain 85 §:n perusteella mitättömiä, jos leimaus on niin puutteellinen, ettei voida varmistua siitä, että se on tehty vaalileimasimella.

Mikäli leimasimia on rikkoutunut tai muuten tullut käyttökelvottomaksi, keskusvaalilautakunnan tulee viipymättä tilata uusia leimasimia tai väriainetta Helsingin Leimasintehtaasta. Tilaukset toimitetaan keskusvaalilautakunnille maksutta. Tilaukset osoitetaan:

Helsingin Leimasintehtas Oy
sähköposti: myynti@leimasin.fi, faksi (09) 692 7644
Tiedustelut: puhelin (09) 687 7350.

Keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimet hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille, kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Nämä palauttavat leimasimet takaisin keskusvaalilautakunnalle ennakkoäänestyksen päättyttyä. Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava, että palautetut leimasimet ovat kunnossa. Sen jälkeen keskusvaalilautakunta toimittaa vaalileimasimet vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Vaalilautakunnat palauttavat vaalileimasimet vaalitoimituksen päättyttyä takaisin keskusvaalilautakunnalle. Vaalitoimitsijoille, vaalitoimikunnille ja vaalilautakunnille on hyvä toimittaa leimasimia myös varalle. Jaetuista ja palautetuista vaalileimasimista on pidettävä kirjaa.

Keskusvaalilautakuntien on säilytettävä hallussaan olevia vaalileimasimia varmassa tallessa siten, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään.

Rikki menneet tai muuten käytöstä poistetut vaalileimasimet on hävitettävä tehokkaasti niin, ettei leimaa voida enää käyttää. Vaihtoehtoisesti leimasimet voi myös palauttaa Helsingin leimasintehtaalte hävittämistä varten.

Sinetöimisvälineet

Oikeusministeriö huolehtii vaalilautakuntien tarvitsemien sinetöimisnauhojen toimittamisesta keskusvaalilautakunnalle samassa lähetyksessä vaaliasiakirjojen kanssa. Keskusvaalilautakunnan tulee jakaa sinetöimisnauhat vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Sinetöimisnauhaan on painettu samanlainen tunnuskuva kuin vaalileimassa ja teksti *Vaalisinetti Valsigill*.

Vaaliluettelon sitomisvälineet ja näkösuoja

Vaaliluettelot koostuvat irtolehdistä. Vaalipäivän käyttöä varten vaaliluettelot tulisi joko kansioida tai muutoin sitoa. Vaalimateriaalin tilausjärjestelmästä kunta on voinut tilata kahdenlaisia sitomisvälineitä, joiden käyttöä selvitetään tämän ohjeen liitteessä 2e. Vaaliluettelo voidaan sitoa myös esimerkiksi arkistokelpoisella narulla. Vaaliluettelon kanssa voidaan käyttää näkösuojaa (esim. vaalimateriaalin tilauspalvelusta tilattu).

Äänestyskopit ja liikuntaesteisten apuvälineet

Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyspaikalla tulisi olla myös pyörillä varustettuja apuvälineitä, kuten rollaattoria tai pyörätuolia käyttäville henkilöille soveltuva äänestyskoppi tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen.⁵

Äänestyskoppeihin olisi hyvä sijoittaa suurennuslasi tai vastaava etenkin heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Äänestyskoppien toimittamisesta ennakoöäänestyspaikkaan vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan on sovittava hyvissä ajoin keskusvaalilautakunnan kanssa äänestyskopin tai koppien lainaamisesta, kuljetuksesta ja muista seikoista. Lainatut äänestyskopit on palautettava

---

⁵ Eduskunnan oikeusasiamies on muun muassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syyliin laitettava irrallinen kirjoitusalususta ei turvaa vaalisalaisuutta.

keskusvaalilautakunnalle heti ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää toimitettava äänestyskopit vaalipäivän äänestyspaikkoihin.

Tarpeellisista liikuntaesteisten apuvälineistä huolehtivat yhteistyössä kunnan keskusvaalilautakunnan kanssa ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta ja vaalipäivän äänestyspaikoissa vaalilautakunta.

Vaaliurnat

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin tarkistaa, että kaikki sen hallussa olevat vaaliurnat ovat käyttökelpoisia ja että niiden avaimet ovat tallessa. Jos keskusvaalilautakunta tarvitsee uusia vaaliurnia, sen on ilmoitettava hyvissä ajoin niiden lisätarpeesta oikeusministeriölle sähköpostilla osoitteeseen vaalit@gov.fi. Uudet vaaliurnat toimitetaan keskusvaalilautakunnille maksutta.

Myös yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on suositeltavaa käyttää vaaliurnaa tai suljettavaa laatikkoa⁶, jonne pudotetaan valmiit lähetekuoret. Urna (tai laatikko) luonnollisesti avataan viimeistään silloin kun kuoria aletaan toimittaa ennakkoäänestyspaikasta keskusvaalilautakunnille. Urnan käyttäminen lähetekuorten säilyttämisessä saattaa kuitenkin lisätä äänestäjien luottamusta ennakkoäänestyksen järjestelyjä kohtaan, vaikkakin äänestäjille on syytä painottaa, että ennakkoäänestyksessä suljettu vaalikuori toimii vaaliurnana. Jos vaaliurnaa käytetään ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija sopii keskusvaalilautakunnan kanssa urnien lainaamisesta ennakkoäänestyspaikkaan ja niiden palauttamisesta. Vaaliurnaa tai muuta suljettavaa laatikkoa voidaan vastaavalla tavalla käyttää myös laitosäänestyksessä, jos se on tarkoituksenmukaista.

Tunnisteet vaalivirkailijoille

Keskusvaalilautakunnan on laadittava vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimitsijoille rinnassa pidettäviä tunnisteita (esimerkiksi rintamerkki tai vastaavia), joista äänestäjät voivat tunnistaa vaaliviranomaiset. Tunnisteisiin merkitään virkailijan tehtävä eli

- vaalilautakunta: *Vaalilautakunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalilautakunnan jäsen - Medlem av valnämnden*;
- vaalitoimikunta: *Vaalitoimikunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimikunnan jäsen - Medlem av valbestyrelse*.
- vaalitoimitsijat: *Vaalitoimitsija* tai kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimitsija - Valförrättare*.

---

⁶ ETYJ/ODIHR suositteli Suomen vuoden 2011 eduskuntavaaleja koskevassa arviointiraportissaan (21.7.2011) muun ohella, että lähetekuorten käsittelyn turvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti niin, että myös ennakkoäänestyspaikoilla käytettäisiin suljettuja vaaliurnia (sealed ballot boxes). Vaaliurnien käyttöä ovat myös eräät kansalaiset lehtikirjoituksissa toivoneet.

Tunnisteisiin voidaan merkitä myös virkailijan nimi.

Vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajalla tulee olla tunnisteena rintamerkki tai käsivarsinauha, jossa on sana Vaaliavustaja, kaksikielisessä kunnassa *Vaaliavustaja – Valbiträde*.

Jäljennös vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamispäätöksestä

Keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnalle vaalihuoneistossa nähtäville panttavaksi jäljennös kunnanhallituksen päätöksestä, jolla vaalilautakunta on asetettu tai muu asiakirja, josta vaalilautakunnan kokoonpano käy ilmi. Vaalilautakunnan jäsenen yhteystietoja ei äänestyspaikalle nähtäville pantavassa luettelossa kuitenkaan saa olla. Myös vaalitoimikunnalle on hyvä toimittaa vastaava asiakirja.

Kynät ja paperitarvikkeet

Keskusvaalilautakunta huolehtii myös siitä, että vaalilautakunnilla, vaalitoimikunnilla ja vaalitoimitsijoilla on käytössään kynät ja muut vaalitoimituksessa tarvittavat kirjoitustarvikkeet.

Kynät, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on sinänsä aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa keskusvaalilautakunnan on varmistettava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaannu tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kynät voivat lakata toimimasta.

Lisäksi vaaliviranomaisten käytettävissä tulee olla tarpeen mukaan esimerkiksi kopiopaperia, muistiinpanopaperia, kirjekuoria, käärepaperia, narua tai pake-tointiteippiä.

4.3.5 Keskusvaalilautakunnan itsensä tarvitsema materiaali

Keskusvaalilautakunta tarvitsee omaan käyttöönsä ainakin seuraavaa vaalimateriaalia:

- kotiaänestysten järjestelyitä varten kotiaänestyslomakkeita (vaalilomake nro 14; liite 10),
- tuloslaskentaa varten laskentalomakkeet 1-3 sekä
- sinetöimisvälineitä ja
- vaalileimasimia ja vaalikuoria kirjeänten käsittelyä varten.

4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto

- Päätä, missä laajuudessa vaalitietojärjestelmää käytetään kunnassa.
- Järjestä tietoliikenneyhteydet vaalitietojärjestelmään.
- Huolehdi, että vaalitietojärjestelmän käyttäjät hankkivat järjestelmään kirjautumisessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Ota vastaan, lue ja jaa muille vaaliviranomaisille oikeusministeriön lähettämät VAT-ohjeet ja vaalituen viestit.
- Harjoittele vaalitietojärjestelmän käyttöä ja osallistu kenraaliharjoituksiin.

4.4.1 Vaalitietojärjestelmän käyttäminen kunnassa

Oikeusministeriön vaalitietojärjestelmä (VAT) on keskeinen väline yleisten vaalien toimittamisessa.

Vaalitietojärjestelmää hallinnoi oikeusministeriön toimeksiannosta Oikeusrekisterikeskus (ORK). Järjestelmä toimii Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (VALTORI) ja sen alihankkijana toimivan Tietoevry Oyj:n keskitetysti hallinnoimilla laitteistoilla.

Vuoden 2024 presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa kunnissa voidaan käyttää seuraavia vaalitietojärjestelmän osajärjestelmiä:

- pohjatietojärjestelmä (vaalilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettu äänestyspaikkarekisteri);
- äänioikeustietojärjestelmä (vaalilain 60 §:n 2 momentissa ja 77 §:n 2 momentissa tarkoitettu äänioikeusrekisteri);
- tuloslaskentajärjestelmä;
- sähköinen vaalipöytäkirja.

4.4.2 Äänioikeustietojärjestelmän käytöstä huomioitavaa

Äänioikeustietojärjestelmää voivat kunnassa käyttää keskusvaalilautakunnan lisäksi yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat ja vaalipäivän äänestyksessä vaalilautakunta. Vaalitoimikunnalla on mahdollisuus käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä. Vaalilautakunta voi käyttää sähköistä vaalipöytäkirjaa.

Keskusvaalilautakunta päättää siitä, missä laajuudessa äänioikeustietojärjestelmää kunnassa käytetään. Suositeltavaa on, että sitä käytetään mahdollisimman monessa kunnan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa.

4.4.3 Laskentajärjestelmän käytöstä huomioitavaa

Tuloslaskentajärjestelmää presidentinvaalin ja europarlamenttivaalien alustavassa laskennassa käyttää keskusvaalilautakunta.

Tuloslaskentajärjestelmää voivat presidentinvaalin ja europarlamenttivaalien alustavassa laskennassa käyttää myös vaalilautakunnat siten, että tuloksia tallennetaan järjestelmään suoraan äänestysalueilta. Vuoden 2024 vaaleissa näin voivat toimia itse päättämässään laajuudessa ne kunnat, joissa näin on menetelty jo vuosien 2012–2023 vaaleissa sekä muut kunnat enintään yhdellä äänestysalueella. Vaalituki antaa tästä erikseen tarkemmat määräykset ja ohjeet.

4.4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet

Oikeusministeriö on vahvistanut vuoden 2024 vaaleja varten vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohjeet), joista kunnissa käytetään seuraavia:

- Nro 1: Vaalitietojärjestelmän tekninen ohje
- Nro 2b: Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
- Nro 4b: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
- Nro 4c: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle
- Nro 4d: Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle
- Nro 4e: Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet
- Nro 5b: Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle

Oikeusministeriö on jakanut keskusvaalilautakunnille VAT-ohjeet kahdessa erässä, ensin VAT-ohjeet nro 1 ja nro 2b ja myöhemmin muut kunnan vaaliviranomaisia koskevat ohjeet. Keskusvaalilautakunnan tulee edelleen jakaa VAT-ohjeet 4c, 4d ja 4e niille kunnan vaaliviranomaisille, jotka käyttävät vaalitietojärjestelmää.

VAT-käyttöohjeissa sekä vaalituen lähettämissä viesteissä selostetaan tarkemmin kaikki tarvittava vaalitietojärjestelmän käyttämiseksi.

4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että äänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalustus.
- Huolehdi äänestyspaikan esteettömyydestä.
- Huolehdi yhdessä vaalilautakunnan kanssa vaaliavustajien ja mahdollisen muun avustavan henkilöstön hankinnasta.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalilautakunnan jäseniä ja vaaliavustajia.
- Huolehdi siitä, että vaalilautakunnalle jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos vaalitietojärjestelmää käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.

Vaalipäivän äänestyksen toimittamisesta äänestysalueen äänestyspaikassa huolehtii kunnanhallituksen asettama vaalilautakunta. Kunnanhallituksen on ilmoitettava vaalilautakunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot keskusvaalilautakunnalle.

4.5.1 Vaalipäivän äänestyspaikan määrääminen

Vaalilain 70 §:n mukaan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila (äänestyspaikka) ja tarvittava kalusto. Vaalipäivän äänestyspaikan määräämisestä oikeusministeriö on antanut ohjeita kirjeessään 2.6.2023. (<https://vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistioita>)

4.5.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä. Liikuntaesteisten henkilöiden mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakköäänestyspaikoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

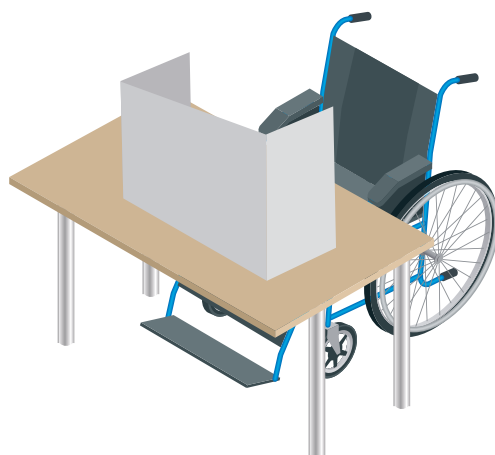
Mahdollisuuksien mukaan on esimerkiksi varattava pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä liikuntaesteisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille ja järjestettävä heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja esimerkiksi sellaisella luiskalla⁷, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

Äänestäjä ei ollut päässyt sähkökäyttöisellä pyörätuolilla äänestyspaikkaan, koska äänestyspaikkana toimineella nuorisotalolla oli noin kahdeksan senttimetriä korkea kynnyks. Eduskunnan oikeusasiamies piti kanteleluun antamassaan ratkaisussa (29.4.2004) perusoikeusnäkökulmasta epätydyttävänä, että keskusvaalilautakunnan aloitteesta ja kaupunginhallituksen päätöksellä äänestyspaikaksi oli hyväksytty tila, johon liikuntavammaiselle ei ollut järjestetty esteetöntä pääsyä.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulee jokaisessa äänestyspaikassa olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalialaisuuden säilyttäen. Kuvaesimerkki:

⁷ Ks. valtioneuvoston asetus rakennusten esteettömyydestä (241/2017) ja ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä (2018).

Eduskunnan oikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (6.5.2004), että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia siitä, että ennakoäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varusteltu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen (esimerkiksi soveltuvilla kirjoitusaloilla tai näkösuojilla) on perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä tarkoitetun osallistumisoikeuden aineellista turvaamista.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) muun ohella, että äänestyspaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (19.11.2013), että kaupungin keskusvaalilautakunta laiminlöi sille lain mukaan kuuluvan velvollisuuden huolehtia asianmukaisen esteettömän äänestystilan järjestämisestä ja vaalisalaisuuden säilymisestä ennakoäänestyspaikalla ja antoi keskusvaalilautakunnalle huomautuksen vastaisen varalle. Vuoden 2012 kunnallisvaalien ennakoäänestyspaikassa pyörätuolia käyttäneet äänestäjät joutuivat äänestämään siten, että heidän syliinsä asetettiin irrallinen kirjoitusala, jota vaalivirkailija kannatteli. Keskusvaalilautakunta myönsi selvityksessään, ettei ennakoäänestyspaikassa (marketin aulatila) ollut riittävästi väljyyttä asianmukaisen esteettömyyden toteuttamiseksi.

Eduskunnan oikeusasiamies totesi ratkaisussaan (11.12.2015) muun ohella, että 1) jos ennakoäänestyspaikka ei ole esteetön, siitä tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja 2) äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusala ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Se ei täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Eduskunnan oikeusasiamies teki ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia kuntavaaleissa 2017 äänestyspaikoille ja selvitti ennakoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä vaalisalaisuuden toteutumista (EOA:n tiedote 7.4.2017). Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies päätti kiinnittää kaikkien tarkastuksen kohteena olleiden kaupunkien ja kuntien keskusvaalilautakuntien huomiota havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Lisäksi tarkastus johti jatkoitimenpiteisiin kolmen kunnan osalta vaalisalaisuuden turvaamiseksi.⁸

Eduskunnan oikeusasiamies jatkoi ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia vuoden 2018 presidentinvaalissa, jolloin edelleen joidenkin äänestyspaikkojen vaalisalaisuuden turvaamisessa oli puutteita (EOAK 166/2019). Ratkaisussaan EOAK/2657/2019 oikeusasiamies toi esiin

---

8 Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomus ennakoäänestyksen järjestelyistä (2164/2017)

tarkastushavaintonsa useasta kunnasta ja totesi esteettömyydessä olevan vakavia puutteita, kun pyörätuolilla ei päässyt äänestyspaikalle.

Oikeusasiamiehen tarkastukset ovat jatkuneet myös myöhemmissä vaaleissa. Tarkastuspöytäkirjat ja oikeusasiamiehen omien aloitteiden johdosta annetut ratkaisut on julkaistu oikeusasiamiehen verkkosivuilla: www.oikeusasiamies.fi. Laissa säädettyjä esteettömyys- ja yhdenvertaisuusvaatimuksia tulee aina noudattaa riippumatta siitä, miten ennakoäänestyspaikan järjestelyt on päätetty toteuttaa (EOAK/4495/2021).

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan (**liite 14**), jota tulee käyttää apuna arvioitaessa äänestystilan asianmukaisuutta. Esteettömyyttä suunniteltaessa on myös hyödyllistä kuulla kunnallisia vammaisneuvostoja sekä vammaisjärjestöjä.

4.5.3 Vaaliavustajien ja muiden vaalilautakuntaa avustavien henkilöiden nimeäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee yhteistyössä vaalilautakuntien kanssa huolehtia siitä, että jokaiselle äänestyspaikalle hankitaan ainakin yksi vaaliavustaja, joka on äänestyspaikalla saapuvilla ja äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota vaaliavustajan riittävään kielitaitoon. Vaaliavustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana *Vaaliavustaja*, kaksikielisissä kunnissa *Vaaliavustaja – Valbiträde*.

Keskusvaalilautakunnan on hankittava vaalilautakunnan käyttöön vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua avustavaa henkilöstöä, jos sille on tarvetta. Avustava henkilöstö voi avustaa lautakunnan jäseniä äänestyslippujen laskennassa ja järjestämisessä sekä, jos äänestysalueella käytetään vaalitietojärjestelmää, sen teknisessä käyttämisessä. Avustavan henkilöstön tulee toimia tehtävissään tarkasti vaalilautakunnan jäsenten osoitusten mukaisesti. Vastuu esimerkiksi äänioikeusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja alustavan äänenlaskennan suorittamisesta on vaalilautakunnalla.

Keskusvaalilautakunnan on lisäksi varmistettava, että vaalilautakunnalla on käytössään henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisäästeisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta. Näiden henkilöiden rinnalla tai sijasta äänestyspaikalla voi tarpeen mukaan olla paikalla myös muuta henkilökuntaa, kuten tilojen siivoojia tai vahtimestareita. Keskusvaalilautakunnan on yhteistyössä vaalilautakuntien kanssa varmistettava, että nämä henkilöt noudattavat vaalilautakunnan antamia ohjeita ja ohjeistavat äänestäjiä ainoastaan vaalilautakunnan antamien osoitusten mukaisesti.

4.5.4 Vaalimateriaalin jakelu äänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalilautakunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Jakaessaan vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia vaalilautakunnille keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin. Luovutettaessa vaalimateriaalia keskusvaalilautakunnan edustajan on todettava vaalilautakunnan edustajien henkilöllisyys. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen tulisi olla samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan) pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöinti-teippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuaan materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitussa tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslippuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan ja ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäytöksiin ei synny.

4.6 Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että ennakkoäänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalusto ja tietoliikenneyhteydet (jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään).
- Huolehdi ennakkoäänestyspaikan esteettömyydestä.
- Määrää vaalitoimitsijat tehtäviinsä, kouluta heidät sekä huolehdi heidän neuvonnastaan ja opastamisestaan koko ennakkoäänestysajan ajan.
- Huolehdi siitä, että vaalitoimitsijoille jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.
- Huolehdi siitä, että jokaisella vaalitoimitsijalla on äänioikeusrekisteriin kirjaututtaessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Tiedota tehokkaasti ennakkoäänestyspaikoista.

4.6.1 Ennakkoäänestystilan määrääminen ja sen järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrätyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Oikeusministeriö on 2.6.2023 päivättyssä kirjeessään antanut kunnille yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määräämistä koskevia ohjeita.

4.6.2 Ennakkoäänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyydestä. Tältä osin ohjeistus on sama kuin mitä vaalipäivän äänestyspaikkojen osalta edellä todettiin. Mikäli ennakkoäänestyspaikka ei kaikesta huolimatta olisi esteetön, tästä on aiheellista ilmoittaa äänestäjille etukäteen.

4.6.3 Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Keskusvaalilautakunta määrää kirjallisesti vaalitoimitsijat yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijat on määrättävä ajoissa niin, että heille jää riittävästi aikaa ennakolta tutustua ennakkoäänestystä koskeviin määräyksiin ja

ohjeisiin sekä ryhtyä heille kuuluviin ennakoäänestyksen järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ennakoäänestystä kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla koko se aika, jolloin ennakoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Ennakoäänestyspaikkaan on sen vuoksi määrättävä riittävän monta vaalitoimitsijaa. Määrää arvioitaessa on otettava huomioon mahdolliset työvuorojärjestelyt ja lisäksi on varauduttava esimerkiksi sairaustapauksista ja muista vastaavista syistä johtuviin poissaoloihin. Vaalitoimitsijalle kuuluvien tehtävien suorittamista ei saa antaa muulle kuin vaalitoimitsijaksi määrätulle henkilölle.

Vaalitoimitsijoiden kelpoisuusvaatimukset

Vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eivät saa olla vaalitoimitsijana.

Keskusvaalilautakunnan tulee erityisesti varmistua vaalitoimitsijoiden riittävästä kielitaidosta ottaen huomioon kielilain (423/2003) ja saamelaiden kotiseutualueella myös Saamen kielilain (1086/2003) kielellisiä oikeuksia koskevat säännökset.

Kaksikielisen kunnan ennakoäänestyspaikassa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Tällaisessa kunnassa keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ennakoäänestyspaikassa on aina paikalla vähintään yksi suomea ja yksi ruotsia puhuva vaalitoimitsija ja että muut ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijat tietävät hänet. Mikäli ennakoäänestyspaikan kaikki vaalitoimitsijat eivät osaa ruotsia tai suomea, on hyvä laatia äänestäjien opastamiseksi kyltti tai vastaava opaste (esimerkiksi ”Jag talar också svenska” tai ”Minä puhun myös suomea”) niin, että äänioikeutettu voi tarvittaessa valita tällä perusteella vaalitoimitsijan, jonka kanssa asioi.

Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien keskusvaalilautakuntien on vastaavasti huolehdittava, että yleisessä ennakoäänestyspaikassa asioiva voi käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä.

Vaalitoimitsijoiden estetilanteet

Mikäli vaalitoimitsija on estynyt toimittamasta tehtäviään esimerkiksi sairauden takia, hänen on välittömästi ilmoitettava siitä ennakoäänestyspaikan toiselle vaalitoimitsijalle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille. Keskusvaalilautakunnan sihteerille määrää viivytyksettä ennakoäänestyspaikkaan jonkun varalla olevan vaalitoimitsijan.

Keskusvaalilautakunnan määräykset ja ohjeet vaalitoimitsijoille

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimitsijat tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimitsijoiden tavoitettavissa koko ennakoäänestysajan ajan.

Keskusvaalilautakunnan on myös määrättävä, miten sille toimitetaan sille itselleen osoitetut lähetekuoret kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista (omalle kunnalle osoitetut lähetekuoret). Käytännössä asiasta on sovittava vaalitoimitsijoiden kanssa. Eri toimittamistavat on selostettu myöhemmin tässä ohjeessa.

Keskusvaalilautakunnan on erityisesti painotettava vaalitoimitsijoille sitä, että muihin kuntiin osoitetut lähetekuoret on viipymättä jätettävä postin kuljetettavaksi.

4.6.4 Vaalimateriaalin, kalusteiden ja laitteiden toimittaminen ennakoäänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimitsijoilla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin ja että tämä toteutetaan vastavilla menettelyillä kuin vaalipäivän äänestystä varten toimitettavan materiaalin osalta toimitaan.

Keskusvaalilautakunnan on osoitettava vaalitoimitsijoille sellainen lukittu tila, jossa nämä voivat säilyttää vaaliasiakirjoja ja vaalileimasinta yön yli.

4.6.5 Ennakoäänestyspaikoista tiedottaminen ja opastuksen järjestäminen

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa vaalilain 49 §:n 1 momentin mukaisin kuulutuksin, julisteilla kadunvarsimainostelaineissa ja kirjastoissa, sanomalehti-ilmoittelulla, koteihin jaettavalla tiedotteella, kunnan kotisivuilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Kaksikielisessä kunnassa tiedottamisessa on käytettävä suomen ja ruotsin kieltä.

Opastus tilaan, jossa ennakoäänestys tapahtuu, tulee järjestää selkeästi esimerkiksi ulkona kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle

ennakkoäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset, julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.7 Laitosäänestyksen valmistelut

- Selvitä, mitä ympärivuorokautista hoitoa antavia sosiaalihuollon toimintayksiköitä ja muita laitosäänestykseen kuuluvia laitoksia kunnassa on ja missä ne sijaitsevat.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimikunnan jäseniä.
- Huolehdi sitä, että vaalitoimikunnalle jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

Ennakkoäänestyksen järjestämisestä laitoksessa (laitosäänestys) huolehtii kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen vaaleja asettama vaalitoimikunta. Vaalitoimikuntia voidaan tarvittaessa asettaa useampia.

Kunnanhallituksen on ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle vaalitoimikunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot.

Ennakkoäänestys laitoksessa toimitetaan vähintään yhtenä ja enintään kahtena ennakkoäänestysajanjaksoon sattuvana päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimikunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista. Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin.

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimikunnan jäsenet tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimikuntien tavoitettavissa koko ennakkoäänestysajanjakson ajan.

Mikäli vaalitoimikunta käyttää äänioikeuden selvittämiseen vaalitietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskyselyä, se tarvitsee mobiililaitteen (esimerkiksi älypuhelimien), tunnistautumisvälineet ja VAT-ohjeen 4e, jossa järjestelmän käyttöä opastetaan tarkemmin.

4.8 Kotiäänestyksen valmistelut

- Lähetä kotiäänestyslomakkeita edellisissä vaaleissa kotonaan äänestäneille.
- Määrää vaalitoimitsijat kotiäänestystä varten.
- Ota vastaan ilmoittautumiset kotiäänestykseen.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimitsijoita.
- Huolehdi sitä, että kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

4.8.1 Kotiäänestykseen oikeutettu henkilö

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestäjän tulee määräajassa ilmoittautua keskusvaalilautakunnalle.

Jos äänestäjä on muuttanut toiseen kuntaan äänioikeusrekisterissä olevan kotikunnan määräytymispäivän jälkeen, ei hän voi äänestää kotiäänestyksessä. Presidentinvaalissa äänioikeusrekisterissä olevan kotikunnan määräytymispäivä on 8.12.2023 ja europarlamenttivaaleissa 19.4.2024.

Mikäli henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on rajoittunut, voi mennä yleiseen ennakoäänestyspaikkaan tai vaalipäivän äänestyspaikkaan omin neuvoin, muiden kuljettamana tai muuten avustamana, hän ei kuulu kotiäänestykseen oikeutettujen piiriin. Äänestäjän on siis ensisijaisesti käytettävä tavanomaista äänestysmuotoa.

Se raja, milloin äänestäjän tulisi pyytää kotiäänestystä äänestys- tai ennakoäänestyspaikalle menemisen sijasta, on kohtuuttomien vaikeuksien aiheutuminen äänestäjälle. Tämän määrittelyssä tulee ottaa huomioon muun muassa

- ne tosiasialliset edellytykset, joita äänestäjällä kussakin yksittäistapauksessa olisi äänestää varsinaisella äänestyspaikalla tai yleisessä ennakoäänestyspaikassa avustettuna;
- ne terveydelliset häirit, joita kodista poistuminen voisi äänestäjälle mahdollisesti aiheuttaa; sekä
- kuljetuksen vaatimat erityistoimenpiteet ja kustannukset.

Ei voida edellyttää, että esimerkiksi liikuntarajoitteisen tai sairaan henkilön tulisi järjestää itselleen muuta kuljetusta kuin mitä normaalisti vammaisen käytävissä olevat kuljetuspalvelut tarjoavat.

Viime vuosina on noussut esiin kysymyksiä siitä, toimitetaanko esimerkiksi tukitai palveluasunnoissa kotiäänestyksiä. Mikäli äänioikeutettu on hoidettavana laitoksessa, jossa suoraan lain nojalla tai kunnanhallituksen päätöksellä toimitetaan ennakköäänestys (laitosäänestys), hän ei kuulu kotiäänestyksen piiriin, vaan kunnan tulee toimittaa kaikissa tällaisissa laitoksissa laitosäänestys.

Omaishoitaja voi äänestää kotiäänestyksen yhteydessä

Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.⁹ Muu äänioikeutetun perheenjäsen ei voi äänestää kotiäänestyksen yhteydessä.

Kotiäänestyksen yhteydessä voi siten äänestää omaishoitaja, joka

- 1) on tehnyt hyvinvointialueen tai kunnan kanssa omaishoitotosopimuksen;
- 2) asuu samassa taloudessa kuin hoidettavansa; ja
- 3) on äänioikeusrekisterissä merkitty samaan kuntaan kuin hoidettavansa.

4.8.2 Kotiäänestyslomakkeiden saatavuudesta huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakköäänestysajanjakson alkamista lähettää kotiäänestyslomake (liite 10) niille äänioikeutetuille, jotka edellisissä yleisissä vaaleissa ovat äänestäneet kotiäänestyksessä. Keskusvaalilautakunnalla on tiedot näistä äänestäjistä aiempien vaalien kotiäänestyslomakkeissa. Vanhat lomakkeet tulee kuitenkin käydä läpi siten, että varmistaudutaan siitä, että edellisissä vaaleissa kotona äänestänyt henkilö on merkitty äänioikeusrekisteriin näissäkin vaaleissa.

Presidentinvaalissa on huomattava, että jos henkilö on ilmoittautunut ensimmäisen vaalin kotiäänestykseen, hän on samalla tullut automaattisesti ilmoittautuneeksi toisen vaalin kotiäänestykseen. Ensimmäisen vaalin jälkeen, toista vaalia varten, kotiäänestyslomakkeita ei siten ole tarpeen lähettää.

---

⁹ Kotiäänestyksen yhteydessä voi mainittujen edellytysten täyttyessä äänestää myös omaishoidontuesta annetun lain 4 a §:ssä tarkoitettu sijaishoitaja.

Keskusvaalilautakunnan tulee muutoinkin huolehtia siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuna tai monistettuna äänioikeutettujen saatavissa. Lomake löytyy osoitteesta <http://vaalit.fi/aanestaminen-kotona>. Yksi hyvä tapa huolehtia saatavuudesta on linkittää lomake kunnan kotisivuille.¹⁰

4.8.3 Kotiaänestykseen ilmoittautuminen ja ilmoitusten käsittely keskusvaalilautakunnassa

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi myös tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö. Jos samassa taloudessa asuva omaishoitaja aikoo äänestää kotiaänestyksen yhteydessä, se on mainittava ilmoituksessa.

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti tai puhelimitse presidentinvaalissa viimeistään tiistaina 16.1.2024 ennen kello 16 ja europarlamenttivaaleissa viimeistään tiistaina 28.5.2024 ennen kello 16.

Jos henkilö ilmoittautuu presidentinvaalin ensimmäisen vaalin kotiaänestykseen, hänen on katsottava samalla automaattisesti ilmoittautuneen myös mahdollisen toisen vaalin kotiaänestykseen. Hänen ei siis tarvitse erikseen enää ilmoittautua toisen vaalin kotiaänestykseen. Mikäli ilmoitus saapuu keskusvaalilautakunnalle ensimmäistä vaalia koskevan määräajan jälkeen, mutta ennen toista vaalia koskevaa määräaikaa, sitä pidetään, ellei muuta ilmene, ilmoittautumisena toisen vaalin kotiaänestykseen.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, milloin ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan; ja
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä vaalilain 54 §:ssä tarkoitettu äänestäjän valitsema henkilö; sekä
- 4) kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

---

10 Oikeusministeriö on vahvistanut kotiaänestyslomakkeen kaavan myös saamenkielisenä.

Ilmoituksen mukaiset tiedot ovat tarpeen muun muassa

- henkilön äänioikeuden toteamiseksi ja sen varmistamiseksi, että henkilön asuinpaikka on asianomaisessa kunnassa ja että kunta on myös äänioikeusrekisterissä henkilön kotikunta;
- jotta kotiaänestystä toimittava vaalitoimitsija vaivattomasti löytää äänestäjän kodin ja saa häneen tarvittaessa yhteyden puhelimitse;
- jotta äänestäjä kiinnittäisi huomiota siihen, että hän ei pyydä aiheettomasti kotiaänestyksen toimittamista.

Ilmoituksessa ei tarvitse mainita, mikä syy aiheuttaa rajoittuneen kyvyn liikkua tai toimia. Esimerkiksi vammasta tai sairaudesta ei tarvitse esittää lääkärintodistusta. Äänestäjän ei myöskään tarvitse enemmälti perustella tai todistella kohtuuttomien vaikeuksien syntymistä.

Ilmoituksen tekeminen kirjallisesti

Kirjallinen ilmoitus voidaan tehdä joko vapaamuotoisesti tai käyttäen oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaista kotiaänestyslomaketta (vaalilomake nro 14; liite 10). Ilmoittautujan on allekirjoitettava kirjallinen ilmoitus. Mikäli ilmoituksen tekee äänestäjän puolesta hänen valitsemansa henkilö, myös tämä voi allekirjoittaa ilmoituksen.

Kirjallisen ilmoituksen voi lähettää keskusvaalilautakunnalle esimerkiksi postitse. Jos ilmoitus lähetetään sähköpostina tai telefaksina (jos kunnalla on sellainen käytössä), sen käsittelyssä noudatetaan lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003). Mikäli kunnalle voi lähettää sähköpostia suojattuna, on tästä mahdollisuudesta hyvä kertoa mahdollisille kotiaänestäjäksi ilmoittautuville.

Ilmoituksen tekeminen puhelimitse

Kun ilmoitus tehdään puhelimitse, saadut tiedot kirjataan keskusvaalilautakunnassa kotiaänestyslomakkeelle.

Tarvittaessa on varmistettava, että ilmoituksen on todella tehnyt äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Tällainen varmistaminen voi yleensä tapahtua esimerkiksi ottamalla puhelimitse yhteyttä äänestäjään. Varmistaminen tulee tehdä vain, jos jostain syystä epäillään ilmoituksen aitoutta.

Keskusvaalilautakunnan on järjestettävä henkilökuntaa ottamaan vastaan puheluita. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että puheluihin vastataan ainakin virka-aikana ja että jos äänestäjä soittaa numeroon virka-ajan ulkopuolella, hän saa esimerkiksi nauhulta selvän opastuksen siitä, milloin ilmoitus voidaan tehdä. Viimeisenä kotiaänestykseen ilmoittautumispäivänä puheluihin on vastattava kello 16:een saakka. Jos puhelinnumeroon liittyy puheposti

tai vastaava järjestely, keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi siihen mahdollisesti jätetyt ilmoittautumiset.

Koska kotiaänestysmahdollisuudesta ja siihen ilmoittautumisen menettelystä kerrotaan äänioikeutetulle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa (ilmoituskortti), on oletettavissa, että puhelinsoitot asiasta tulevat pääsääntöisesti siihen numeroon, joka on tulostettu ilmoituskorttiin keskusvaalilautakunnan yhteystiedoksi.

Puutteellisen ilmoituksen täydentäminen

Keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan täydennettävä puutteellinen ilmoitus viran puolesta ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Ilmoitus voi olla puutteellinen esimerkiksi sen vuoksi, että siinä äänestäjän nimi ei ole täydellinen tai siitä puuttuu maininta äänestäjän kotikunnasta taikka puhelinnumerosta. Jos kirjallinen ilmoitus on saapunut ilman allekirjoitusta, on ilmoituksen tekijään pyrittävä ottamaan yhteyttä, kiireellisissä tapauksissa puhelimitse.

Jos kirjallisessa ilmoituksessa ei ole mainittu, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan, keskusvaalilautakunnan on otettava yhteyttä ilmoituksen tekijään, jotta hän voi täydentää ilmoituksen tältä osin.

Väärälle viranomaiselle tehty ilmoitus

Jos ilmoitus on tehty väärälle viranomaiselle, esimerkiksi väärän kunnan keskusvaalilautakunnalle, tämän on siirrettävä ilmoitus oikealle viranomaiselle hallintolaissa (434/2003) edellytetyllä tavalla.

Ilmoittaminen äänestäjälle siitä, että kotiaänestystä ei toimiteta

Jos kotiaänestystä ei toimiteta, on tästä pyrittävä ilmoittamaan äänestäjälle mahdollisimman pian, että hänelle jäisi vielä tilaisuus käydä ennakkoäänestyspaikalla äänestämässä. Ilmoitus voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoituksen äänestäjän puolesta. Ilmoitus on ensisijaisesti toimitettava kirjallisesti postilähetyksenä. Kiireellisissä tapauksissa ja muutoinkin, milloin se on tarkoituksenmukaista, ilmoitus voidaan antaa myös puhelimitse taikka sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Ilmoituksessa on mainittava syy siihen, miksi kotiaänestystä ei toimiteta.

Kotiäänestystä ei toimiteta, jos

- 1) ilmoitusta ei ole voitu jälkeenkään täydentää tiedolla, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan,
- 2) äänestäjän osoitetta ei ole voitu jälkeenkään täydentää,
- 3) ilmenee, että ilmoitus on tehty ilman äänestäjän suostumusta,
- 4) äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen ei ylipäättänsäkään ole mahdollista ilmoituksen perusteella,
- 5) ilmoitus on tehty säädetyn määräajan jälkeen tai
- 6) äänestäjä ei ole äänioikeutettu kyseisessä kunnassa tai hänen kotinsa ei ole siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen.

Vain sellainen ilmoituksessa oleva puutteellisuus, joka vaikuttaa kotiäänestyksen toimittamiseen ja jota ei ole voitu jälkeenkään poistaa, muodostaa esteen kotiäänestykselle. Esimerkiksi se, että ilmoitus on jäänyt puutteelliseksi puhelinnumeron tai äänestäjän täydellisen nimen osalta, ei estä kotiäänestystä.

Kun kotiäänestystä ei toimiteta, asianomaisen kotiäänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja” on merkittävä tieto tästä ja syy siihen, sekä myös tiedot siitä, koska ja miten asiasta on äänestäjälle ilmoitettu.

4.8.4 Kotiäänestyksen toimittamisen valmistelut

Kotiäänestyksen vaalitoimitsija

Ennakoäänestyksen järjestämisestä äänestäjän kotona (kotiäänestys) huolehtii kunnan keskusvaalilautakunnan määräämä vaalitoimitsija.

Keskusvaalilautakunta voi määrätä kotiäänestyksen vaalitoimitsijat samassa yhteydessä kuin se määrää yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijat. Tarkoitus on, että keskusvaalilautakunta määrää tietyn määrän henkilöitä kotiäänestyksen vaalitoimitsijoiksi, minkä jälkeen keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja sitten jäljempänä selostetun mukaisesti määrää näistä henkilöistä vaalitoimitsijan kunkin yksittäisen kotiäänestyksen suorittamiseen.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä

18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö eikä myöskään hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei saa olla kotiaänestyksen vaalitoimitsijana. Kotiaänestyksen vaalitoimitsijalta edellytetään käytännössä hyvää vaalimenettelyn tuntemusta ja kykyä hoitaa erityinen äänestäjän kotona tapahtuva äänestystilanne luotettavasti.

Ennen vuonna 2013 tehtyä vaalilain muutosta (496/2013) kotiaänestyksen vaalitoimitsijat olivat aina vaalitoimikunnan jäseniä tai varajäseniä. Estettä ei ole sille, että keskusvaalilautakunta määrää heitä edelleenkin tähän tehtävään.

Milloin kotiaänestys toimitetaan?

Kotiaänestys toimitetaan jonakin kotimaan ennakkoaänestyksen ajanjaksoon sattuvana päivänä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana. Kotiaänestys voidaan siis toimittaa joko arkipäivänä tai sunnuntaina.

Kuka vaalitoimitsija toimittaa yksittäisen kotiaänestyksen?

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on määrättävä kotiaänestyksen vaalitoimitsijoista ne, jotka kussakin yksittäistapauksessa huolehtivat vaalitoimitsijoina kotiaänestyksen toimittamisesta äänestäjän luona.

Kunkin kotiaänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee. Vaalitoimitsijat eivät voi sopia siitä keskenään.

Sen jälkeen, kun kotiaänestykseen ilmoittautumisaika on päättynyt, tulee keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan laatia yksityiskohtainen suunnitelma kotiaänestyksen toimittamisesta. Puheenjohtaja voi jo etukäteen määrätä vaalitoimitsijoille henkilökohtaiset varamiehet muun muassa estyneisyystapauksia varten.

Kotiaänestyksessä ei saa kotiaänestyksen vaalitoimitsijan ominaisuudessa olla paikalla muita henkilöitä.

Kotiaänestyksessä läsnä olevan henkilön hankkiminen

Kotiaänestyksessä on oltava läsnä vaalitoimitsijan lisäksi yksi äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Läsnä olevana henkilönä ei kuitenkaan voi toimia vaaleissa ehdokkaana oleva. Muita kelpoisuusehtoja hänelle ei ole asetettu. Siten esimerkiksi äänestäjän puoliso, muu lähiomainen tai omaishoitaja voi olla tällaisena henkilönä.

Mikäli jostain syystä äänestäjällä ei ole tilaisuutta tai hän ei halua valita läsnä olevaa henkilöä, hänen on mainittava tästä ilmoittautuessaan kotiäänestykseen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan asiana on tällöin huolehtia siitä, että tällainen henkilö hankitaan kotiäänestyksen toimittamiseen.

Läsnä oleva henkilö voi olla esimerkiksi joku toinen keskusvaalilautakunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijaksi määräämä henkilö. Tällöin hän ei kuitenkaan toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa.

Ilmoittaminen äänestäjälle kotiäänestyksen toimittamisesta

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan tieto kotiäänestyksen ajankohdasta ainakin kahden tunnin tarkkuudella. Tieto on annettava hyvissä ajoin ennen kyseistä ajankohtaa. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero, jotta äänestäjä voi tarvittaessa ottaa tähän yhteyttä esimerkiksi siinä tarkoituksessa, että kotiäänestyksen ajankohtaa muutettaisiin. Tieto kotiäänestyksen toimittamisesta voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoittautumisen kotiäänestykseen äänestäjän puolesta.

Ilmoitus voidaan tehdä joko

- kirjallisesti postilähettyksenä,
- puhelimitse taikka
- sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla.

Oleellista on, että tieto kotiäänestyksen järjestämisestä tavoittaa äänioikeutetun varmasti ja hyvissä ajoin ennen äänestyksen ajankohtaa.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava ilmoitusten antamisesta esimerkiksi määräämällä sopiva henkilö antamaan ilmoituksia puheenjohtajan osoitusten mukaisesti.

Ilmoittaminen äänestäjälle mahdollisista estetilanteista

Käytännössä voi esiintyä lukuisia erilaisia tilanteita, joissa kotiäänestyksen toimittaminen ei suju ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Tällaisia tilanteita voivat olla muun muassa seuraavat:

- vaalitoimitsija ei löydä äänestäjän luokse, koska esimerkiksi osoite on virheellinen,
- vaalitoimitsija ei tapaa äänestäjää tämän osoitteesta,
- äänestäjä ei halua äänestää kotiäänestysmenettelyssä tai
- syntyy vaikeuksia löytää läsnä olevaa henkilöä, jonka äänestäjä hyväksyy.

Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, on esteestä ja uuden käynnin ajankohdasta viipymättä ilmoitettava äänestäjälle. Yhteys äänestäjään on otettava esimerkiksi puhelimitse. Äänestäjälle on annettava tilaisuus äänestää jonakin toisena ajankohtana. Jos kotiäänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, on myös siitä viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Ensisijaisesti ja useimmissa tapauksissa ilmoituksen voi tehdä asianomainen vaalitoimitsija. Mutta esimerkiksi sairastumisen johdosta sen voi joutua tekemään muukin vaaliviranomainen.

Mikäli vaalitoimitsija pystyy itse hoitamaan myöhemmin kysymyksessä olevan äänestäjän kotiäänestyksen, voi hän päättää ja ilmoittaa uudesta ajankohdasta. Mikäli kotiäänestyksen toimittaminen siirtyy toiselle vaalitoimitsijalle, on keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tehtävä tästä päätös ja huolehdittava myös siitä, että asiasta ilmoitetaan äänestäjälle. Vaalitoimitsijat eivät saa keskenään sopia siitä, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee, ellei keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja ole etukäteen määrännyt henkilökohtaisia varajäseniä.

Esteestä ilmoittamisesta ja kotiäänestyksen uudesta ajasta sekä vaalitoimitsijan mahdollisesta vaihtumisesta ja tämän nimestä on tehtävä merkintä kotiäänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja”.

Kotiäänestyksistä pidettävä luettelo (kotiäänestyslomakkeet)

Keskusvaalilautakunnassa tarkastetaan, että sinne saapuneissa kotiäänestyslomakkeilla tehdyissä ilmoituksissa ja puhelimesta vastaanotetuista ilmoituksista laadituissa lomakkeissa on kaikki ilmoituksessa edellytetyt tiedot. Näistä lomakkeista muodostuu kotiäänestysilmoituksista pidettävä luettelo, kun lomaketta täydennetään seuraavilla tiedoilla:

- kotiäänestykselle määrätty päivä ja kellonaika sekä tehtävään määrätty vaalitoimitsija ja
- merkintä siitä, miten äänestysajankohdasta on äänestäjälle ilmoitettu.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja vastaa luettelon pitämisestä. Vaalitoimitsijan tulee ottaa kaikkien niiden äänestäjien lomakkeet mukaansa, joiden luona hänen tehdyn suunnitelman mukaan tulee kunakin päivänä käydä.

Siitä huolimatta, että osa lomakkeista on ennakkoon äänestyspäivinä vaalitoimitsijoiden mukana, keskusvaalilautakunnan tulee kaikkina ennakkoon äänestyspäivinä voida selvittää, ketkä ovat ilmoittautuneet kotiäänestykseen ja kenen vaalitoimitsijan tehtäväksi kukin kotiäänestys on määrätty. Tämän vuoksi keskusvaalilautakunnan tulee esimerkiksi kopioida luettelo tai laatia niistä muunlainen kunnan olosuhteet huomioon ottaen sopiva luettelo. Vaalitoimitsijoiden palauttamat lomakkeet säilytetään tietosuoja huomioon ottaen. Seuraavissa

yleisissä vaaleissa (esimerkiksi presidentinvaalin jälkeen europarlamenttivaaleissa) keskusvaalilautakunta lähettää kotiaanestykseen oikeutetuille kotiaanestyslomakkeen kotiaanestykseen ilmoittautumista varten, jos kotiaanestäjä on antanut siihen kotiaanestykseen ilmoittautuessaan suostumuksen.

4.8.5 Kotiaanestyksessä tarvittavan vaalimateriaalin jakaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kotiaanestyksen vaalitoimitsijalla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat ja tarvikkeet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalimateriaali jaetaan kotiaanestyksen vaalitoimitsijoille luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Kotiaanestyksessä kotiaanestäjän lähetekirjeenä on aina käytettävä kotiaanestyksen lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5K, **liite 5b**). Kotiaanestyksen lähetekirjelomake on erikseen täytettävä silloinkin, kun äänestäjä luovuttaa saamansa ilmoituskortin vaalitoimitsijalle.

Mikäli kotiaanestyksen yhteydessä äänestää kotiaanestykseen oikeutetun lisäksi myös tämän kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja, hänen lähetekirjeenään ei käytetä kotiaanestyksen lähetekirjelomaketta, vaan omaishoitajan omaa ilmoituskorttia tai lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5, **liite 5a2**).

4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

Vaalilain 184 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Jos keskusvaalilautakunta antaa valtuutuksen joillekin vaalitarkkailijoille, siitä olisi hyvä ilmoittaa myös oikeusministeriölle.¹¹

Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa, kuten ääntenlaskentaa.

---

¹¹ Erilaiset kunnan kansainväliset ja kotimaiset vieraat eivät ole vaalitarkkailijoita eivätkä siten myöskään tarvitse mitään erityisiä valtuutuksia. Heistä ei myöskään tule ilmoittaa oikeusministeriölle. Vieraat voivat esimerkiksi seurata vaalipäivän äänestystä ilman valtuutuksiaan edellyttäen, että vierailu ei häiritse vaalilautakunnan työskentelyä.

5. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS

Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava sille saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat (vaalilaki 63 §) ja kirjeäänestysasiakirjat (vaalilaki 66 g §).

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat saapuvat keskusvaalilautakunnalle muun postin mukana siihen osoitteeseen, joka on merkitty vaalitie-tojärjestelmän pohjatietojärjestelmään.

5.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle

5.1.1 Ennakkoäänestyksen lähetekuoret

Ennakkoäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle:

- kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- vaalitoimikunnilta,
- oman kunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta sekä
- ulkoministeriön välityksellä Suomen edustustoista ja suomalaisista laivoista.

Kotimaan yleisestä ennakkoäänestyspaikasta saapuvat lähetekuoret

Vaalitoimitsijat lajittelevat lähetekuoret ennakkoäänestyspaikassa kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Lähetekuoret toimitetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle siten kuin keskusvaalilautakunta määrää. Keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava vaalitoimitsijoille, mitä toimittamista käytetään. Toimittamistavat ovat seuraavat:

- 1) keskusvaalilautakunnan edustaja hakee lähetekuoret ennakkoäänestyspaikasta jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittavina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-
muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksen on merkittävä luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonai-
ka, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä vaalitoimitsijan ja lähetekuorten

hakijan allekirjoitukset. Lähetekuorten hakijan on varauduttava selvittämään henkilöllisyytensä vaalitoimitsijalle.

- 2) vähintään kaksi vaalitoimitsijaa tuo lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle jokaisen ennakoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittuina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-
muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellon-
aika, ennakoäänestyspaikan nimi sekä allekirjoitukset.

- 3) vain painavista syistä, esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi: vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret postitse.

Postitse toimittaminen tapahtuu sillä jakelutavalla, jota kunta tavanomaisestikin käyttää. Jos kunta on postilokeroasiakas, kunta yleensä noutaa itse saapuvan postinsa postikonttorista, jolloin lähetekuoret luovutetaan kunnalle tässä yhteydessä. Lähetekuori kuljetetaan postissa aina pikakirjeenä.

- 4) vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle erillisenä kuriiripalveluna (esimerkiksi kunnan tilaama erityispalvelu).

Vaalitoimikunnalta saapuvat lähetekuoret

Myös vaalitoimikunnat jaottelevat haltuunsa kertyneet lähetekuoret kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Vaalitoimikunnan tulee toimittaa oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla. Soveltuvien tapa on, että vaalitoimikunta vie nämä lähetekuoret laitosäänestyspäivän päätteeksi suoraan keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunnan on annettava vaalitoimikunnalle kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava vastaanotettujen lähetekuorten lukumäärä sekä päivämäärä ja kellonaika. Vaalitoimikunta saa antaa omalle keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret postin kuljetettaviksi vain painavista syistä, jollaisena pidetään lähinnä vain pitkiä etäisyyksiä.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta saapuvat lähetekuoret

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijat tuovat kunkin äänestyskierroksen jälkeen lähetekuoret viipymättä oman kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ainoastaan silloin, jos tämä ei ole (esimerkiksi pitkien ja hankalien kulkuyhteyksien takia) mahdollista, vaalitoimitsija voi lähettää lähetekuoret postitse.

Edustustoista ja laivoista saapuvat lähetekuoret

Edustustoissa ja laivoissa annetut lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle aina postin välityksellä. Edustustojen ja laivojen vaalitoimitsijat toimittavat lähetekuoret ulkoministeriölle, joka puolestaan postittaa ne edelleen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Koska lähetekuorten kulku ennakoäänestyspaikasta ulkoministeriölle saattaa kestää kauankin, tulee keskusvaalilautakunnassa varautua siihen, että erityisesti näitä lähetekuoria saatetaan saapua vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina tai perjantaina tai jopa tämän jälkeen.

Ennakoäänestys ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa voidaan aloittaa jo viikkoa aiemmin kuin muissa ennakoäänestyspaikoissa. Näin ollen keskusvaalilautakuntaan saattaa saapua lähetekuoria jo ennen ensimmäistä kotimaan ennakoäänestyspäivää. **Näitä lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi presidentinvaalissa tiistaina 16.1.2024 klo 12 lukien ja europarlamenttivaalissa tiistaina 28.5.2024 klo 12 lukien.**

5.1.2 Kirjeäänestyksen lähetekuoret

Kirjeäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle suoraan ulkomailla olevilta äänestäjiltä postitse tai kuriiripalvelun välityksellä. Kuriiripalvelun tuomat lähetekuoret saattavat olla suljettuina esimerkiksi kuriiripalvelun omiin kirjekuoriin. On tärkeää, että kaikki kuriirilähetykseen liittyvät asiakirjat, esimerkiksi mahdolliset kuitit ja vastaavat (siis muutkin kuin itse lähetekuori) toimitetaan sellaisenaan kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaville henkilöille, jotta ne ja niihin mahdollisesti sisältyvät tiedot voidaan ottaa huomioon tarkastuksessa.

Kirjeitse äänestävä voi äänestää ja postittaa lähetekuorensa Suomeen presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa aikaisintaan torstaina 21.12.2023 ja mahdollisessa toisessa vaalissa kun ensimmäisen vaalin tulos on selvillä. Europarlamenttivaaleissa kirjeäänestys voi tapahtua aikaisintaan perjantaina 10.5.2024. Näin ollen kirjeäänestyksen lähetekuoria alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan pian sanottujen päivien jälkeen. **Lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi.**

Kirjeitse äänestävä on voinut postittaa lähetekuorensa kirjattuna kirjeenä. Oikeusministeriö on sopinut Postin kanssa, että postitoimipaikat toimittavat nämäkin lähetekuoret suoraan keskusvaalilautakunnille (normaalisti kirjatut kirjeet on vastaanottajan erikseen haettava). Keskusvaalilautakunnan voi kuitenkin olla hyvä tarkistaa paikallisesta postista, ettei sinne ole jäänyt tällaisia lähetekuoria.

5.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet (ja sille osoitetut) ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekuoret sisältöineen on säilytettävä varmassa tallessa niin, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään. Lähetekuorten säilyttäminen on turvattava heti siitä alkaen, kun niitä alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan.

5.3 Tarkastusmenettely

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet asiakirjat ehditään niissä käsitellä (presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa 26.1.2024 ja mahdollisessa toisessa vaalissa 9.2.2024 sekä europarlamenttivaaleissa 7.6.2024). Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet asiakirjat on ehdittävä käsitellä. Keskusvaalilautakunnan on tämän mukaisesti päätettävä kokousaikataulustaan.

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat on tarkastettava omina kokonaisuuksinaan. Tavoitteena siis on, että tarkastuksen päätteeksi keskusvaalilautakunnalla on

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoäänestyksen hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestyksen hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret.

Tarkastuksen eriyttämisestä johtuen tämä ohje sisältää erikseen yksityiskohtaiset ohjeet ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 5.3.1) ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 5.3.2).

Keskusvaalilautakunnan harkintaan jää, miten se käytännössä suorittaa asiakirjojen tarkastamisen. Keskusvaalilautakunnan on päätettävä mahdollisista valmistavista toimenpiteistä ennen kaikkea sen perusteella, kuinka paljon ja minkä tyyppisiä asiakirjoja keskusvaalilautakuntaan saapuu.

Jos tarkastettavia asiakirjoja on odotettavissa vähän, voi päätösvaltainen keskusvaalilautakunta itse tarkastaa kaikki asiakirjat yhdessä tai useammassa kokouksessa. Jos taas tarkastettavia asiakirjoja tulee runsaasti, keskusvaalilautakunta voi päättää, että keskusvaalilautakunnan sihteeri yhdessä avustavan henkilökunnan kanssa suorittaa asiakirjojen valmistavan tarkastamisen keskusvaalilautakunnan käsittelyä varten lautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti. Keskusvaalilautakunnan on tällöin huolehdittava tarpeellisen valvonnan järjestämisestä.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota tarkastusmenettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että

- vähintään kahden henkilön on oltava samanaikaisesti paikalla aina kun asiakirjoja käsitellään,
- tarkastusta suorittavien henkilöiden ulottuvilla ei ole käyttämättömiä vaaliasiakirjoja eikä vaalileimasimia,

Tilan, jossa tarkastus suoritetaan, on oltava riittävän avoin, jotta tarkastuksen valvonta on mahdollista toteuttaa.

Tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten kaikki huomioon ottamatta jättämiset, keskusvaalilautakunnan on tehtävä päätösvaltaisessa kokouksessa. Keskusvaalilautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa.

5.3.1 Ennakoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat ennakoäänestysasiakirjat ovat:

1) lähetekuori

- etupuolen väriältään alaosasta valkoinen ja muutoin keltainen; siinä on punainen pikakirjemerkki; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja kuittausmerkintäikkuna ylhäällä vasemmalla; sekä lähetekuoren sisällä olevat

2) lähetekirje, joka on joko

- lähetekirjelomake tai
- äänioikeusilmoitus (ilmoituskortti); ja

3) vaalikuori (jonka sisään on suljettu äänestyslippu).

- väriältään ruskea; koko C6; alareunassa pieni ikkuna.

Ennakoäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

- Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakoäänestysten merkitseminen tarvittaessa äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteloihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut lähetekuori on osoitettu nimenomaan oman kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Vaihe 1A: Väärään paikkaan saapuneen lähetekuoren edelleen toimittaminen

Mikäli jokin lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun toisen kunnan keskusvaalilautakunta), on se **avaamattomana** viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle.

Tällainen väärään paikkaan erehdyksessä saapunut lähetekuori on siirrettävä oikealle vastaanottajalle (keskusvaalilautakunnalle) kunnasta riippumatta koko maan alueella.

Korkein hallinto-oikeus käsitteli tapauksessa KHO:1997:34 tilannetta, jossa kunnan laskentaan oli epähuomiossa joutunut 19 kuntaan kuulumatonta ääntä eikä yhdeksän hylätyn äänestyslipun yhteyttä kuntaan kuulumattomiin äänestyslippuihin ei voitu selvittää. Sanotut 19 ääntä saattoivat siten jäädä vaikuttamaan kunnan vaalien tulokseen. Vaaliviranomaisten toimet olivat olleet lainvastaisia ja vaalit oli toimitettu virheellisessä järjestyksessä. Kun neljä ehdokasta oli jäänyt yhden äänen päähän valtuustopaikasta, virheellisyydet olivat ilmeisesti saattaneet vaikuttaa kunnallisvaalien tulokseen. Lääninoikeus kumosi vaalit ja määräsi kunnassa toimitettaviksi uudet vaalit. KHO piti voimassa lääninoikeuden päätöksen vaalien kumoamisesta.

Vaihe 2: Lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina.

Keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret tulee ehdottomasti lajitella äänestysalueittain kuoren oikealla puolella olevasta ikkunasta näkyvän äänestysalueen numeron (esimerkiksi 011) mukaisesti. Lähetekuoren ikkunasta näkyy myös kunnan numerotunnus, joten esimerkiksi Espoon äänestysalueelle nro 11 kuuluvassa lähetekuoressa näkyy keskusvaalilautakunnan nimen yläpuolella numerosarja 049 011.

Lähetekuorten äänestysalueittainen lajittelu on välttämätöntä siksi, että ennakköänet lasketaan äänestysalueittain.

Jos kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei lähetekuoren ikkunasta näy, se tarkoittaa, että lähetekirjeenä on käytetty käsin täytettyä lähetekirjelomaketta tai ilmoituskorttia ja että äänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakköäänestyspaikassa. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että ennakköäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä: Avaa lähetekuori ja tarkasta vaalikuori ja lähetekirjeen allekirjoitukset.
- Jos lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää: Avaa lähetekuori, tarkasta vaalikuori sekä se, että kyseinen henkilö on merkitty äänioikeusrekisteriin asianomaisen kunnan kohdalle.
- Jos vaalikuori on avonainen: Sulje se vaalisalaisuus säilyttäen.

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Keskusvaalilautakunnalle saapuu kahdenlaisia ennakkoäänestyksen lähete-kuoria:

- 1) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä ja

- 2) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen ei ole tehty kuittausmerkintää.

3 (ii.a) Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekirjeet

Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on äänestäjän allekirjoitus ja vaalitoimitsijan allekirjoitus.

Mikä on kuittausmerkintä?

Ennakkoäänestyspaikassa, jossa äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) on käytössä, vaalitoimitsija tulostaa lähetekirjelomakkeen vasempaan yläreunaan kuittausmerkinnän osoittamaan sitä, että äänestys on merkitty äänioikeusrekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa. Ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä on käytettävä lähetekirjelomaketta aina silloin, kun äänioikeuden käyttäminen merkitään ennakkoäänestyspaikassa äänioikeusrekisteriin. **Ilmoituskortille kuittausmerkintää ei voi tulostaa.** Ilmoituskortissa olevaa lähetekirjeosaa voidaan siten käyttää lähetekirjeenä vain silloin, kun äänestys vastaanotetaan manuaalisesti merkitsemättä sitä äänioikeusrekisteriin.

Kaikki kuittausmerkinnät ovat seuraavantyyppisiä:

*** 30.5.2024 049E3 Espoo ***

Kuittausmerkinnässä tarkoittaa

- päiväys (esim. 30.5.2024) päivää, jolloin ennakkoäänestys tapahtui;
- numero-kirjain -yhdistelmä ja kunnan nimi (esim. 049E3 Espoo) sitä kunnan yleistä ennakkoäänestyspaikkaa, jossa äänestäminen tapahtui (049 = kunnan kunnanumero; E1, E2, E3 ja niin edelleen = kunnan ennakkoäänestyspaikkojen koodit).

Kuittausmerkintä näkyy lähetekuoren ylävasemmalla olevasta ikkunasta. Kuittausmerkinnän lisäksi lähetekirjelomakkeelle muihin kohtiin tulostuvat äänioikeustietojärjestelmästä äänestäjän sukunimi ja etunimet, äänestäjän henkilötunnus, äänestäjän äänioikeuskunnan kunnanumero ja äänestysalueen numero sekä keskusvaalilautakunnan yhteystiedot.

3 (ii.b) Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekirjeet

Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää;
- Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on a) äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika ja osoite sekä allekirjoitus, b) ennakkoäänestyspaikan nimi tai

- (laitos- ja kotiaänestyksessä) asianomaisen kunnan nimi sekä c) päiväys ja vaalitoimitsijan allekirjoitus; sekä
- Tarkastetaan äänioikeusrekisteristä, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

Miksi lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää?

Jos äänioikeusrekisteri ei ennakköäänestyspaikassa ole lainkaan käytössä tai on väliaikaisesti poissa käytöstä, lähetekirjeeseen ei tehdä kuittausmerkintää. Kuittausmerkinnän puuttuminen lähetekirjeestä (ja siten myös lähetekuoren vasemmanpuoleisesta ikkunasta) osoittaa sen, että ennakköäänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakköäänestyspaikassa.

Näitä ns. manuaalisia ennakköäänestyksiä saapuu keskusvaalilautakunnalle:

- edustustoista,
- laivoista,
- oman kunnan ja muiden kuntien vaalitoimikunnilta (laitosäänestykset),
- oman kunnan kotiaänestyksen vaalitoimitsijoilta (kotiaäänestykset) ja
- niistä kotimaan yleisistä ennakköäänestyspaikoista, joissa äänioikeusrekisteriä ei tilapäisesti tai ei lainkaan käytetä.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Ennakköäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on merkitty äänioikeutetuksi muun kunnan kohdalle. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu. Tällaiset ovat mahdollisia niissä tapauksissa, joissa lähetekirje on täytetty käsin eikä kuittausmerkintää ole tehty.

Jos lähetekirje on virheellisesti osoitettu, se tulee sekä presidentinvaalissa että europarlamenttivaaleissa siirtää toiselle kunnalle koko maan alueella, koska ehdokkaat ovat näissä vaaleissa samat koko maassa.

On syytä korostaa, että tässä tarkoitettu menettely (virheellisesti osoitettu lähetekuori) ja vaiheessa 1A tarkoitettu menettely (väärään paikkaan saapunut lähetekuori) ovat eri asioita ja niissä toimitaan osin eri tavoin.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen, keskusvaalilautakunnan on suljettava se vaalisalaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei jostain syystä pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla.

Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö ennakoäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon.
- Erotta vasta päätöksen jälkeen hyväksytyt vaalikuori lähetekirjeestä.
- Jos ennakoäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta vaaliluetteluun ei tässä vaiheessa tehdä mitään merkintää.

4 (i) Ennakoäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Ennakoäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;
- 2) Vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) Lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt;
- 4) Kotiäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu äänestyksessä läsnä olleen 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus.

Jokin huomaamattomuudesta johtuva vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus tai epäselvyys lähetekirjeessä ei yleensä aiheuta sitä, että ennakoäänestys jätettäisiin huomioon ottamatta. Keskusvaalilautakunnalle kuuluu kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia lähetekirjeessä (ja kotiäänestyksessä siihen mahdollisesti liitetystä ilmoituskortista) olevien tietojen ja mahdollisen muun saatavissa olevan selvityksen perusteella. Keskusvaalilautakunta voi viran puolesta itse hankkia lisäselvitystä vaalitoimitsijoilta tai vaalitoimikunnan jäseniltä taikka toissijaisesti myös itse äänestäjältä, jos tämä on lähetekirjeestä selvitettävissä ja tavoitettavissa. Jos lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä,

voidaan sen perusteella selvittää äänioikeustietojärjestelmästä äänestämisen tarkka ajankohta ja kirjauksen järjestelmään tehnyt vaalitoimitsija.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme äänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannelta lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat olleet niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

4 (ii) Ennakoäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, ennakoäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin vaalikuoriin ei saa tehdä mitään merkintöjä.

4 (iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänioikeusrekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa merkitty äänestys jätetään ottamatta huomioon, keskusvaalilautakunta voi harkintansa mukaan poistaa merkinnän äänioikeusrekisteristä (tarkemmat ohjeet VAT-ohjeessa nro 4b). Kun ennakoäänestyspaikassa manuaalisesti vastaanotettu äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä minäänlaista merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakoäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse äänioikeusrekisteriin ne hyväksytyt ennakoäänestykset, joita ei ole merkitty rekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa.
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen, tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin.
- Tee viipymättä äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin mahdolliset vaalitoimitsijan ilmoittamat korjausmerkinnät.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä.

5 (i) Mitkä ennakoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin keskusvaalilautakunnassa?

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä (ns. jälkikirjauksina) äänioikeusrekisteriin kaikki ne hyväksytyt ennakoäänestykset, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakoäänestyspaikassa. Tällaisten ennakoäänestysten lähetekirjeessä ei ole edellä mainittua kuittausmerkintää. Tyypillisiä tällaisia ennakoäänestyksiä ovat ulkomailla edustustoissa ja laivoissa annetut äänet sekä laitos- ja kotiäänet.

Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä, se tarkoittaa sitä, että äänestys on merkitty rekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa, eikä merkintää siis tehdä enää keskusvaalilautakunnassa.

5 (ii) Miten merkinnät tehdään?

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin on yksityiskohtaisesti selostettu keskusvaalilautakunnille jaetussa VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Ennen rekisterimerkintöjen tekemistä keskusvaalilautakunnan kannattaa lajitella ennakoäänestysasiakirjat ennakoäänestystyyppin mukaan seuraavasti:

- kotiaänestykset ja kotiaänestysten yhteydessä toimitetut omaishoitajien äänestykset,
- laitosäänestykset,
- ulkomailla laivoissa tapahtuneet äänestykset,
- ulkomailla edustustoissa tapahtuneet äänestykset, ja
- kotimaan yleisissä ennakoäänestyspaikoissa tapahtuneet äänestykset.

Jos lähetekirjeestä ei selvästi ilmene, missä ennakkoäänestyspaikassa hyväksytty ennakkoäänestys on tapahtunut (esimerkiksi laitoksessa vai yleisessä ennakkoäänestyspaikassa), keskusvaalilautakunnan tulee kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia ja merkitä äänestys äänioikeusrekisteriin jonakin ennakkoäänestystyyppinä, esimerkiksi laitosäänestyksenä. Merkinnällä on tilastollinen merkitys. Tapauksissa, joissa ennakkoäänestys on otettu vastaan manuaalisesti ja äänestyspaikaksi on merkitty kunnan nimi, kyse on laitosäänestyksestä.

5 (iii) Milloin merkinnät tehdään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloon?

Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä siihen, että merkinnät äänioikeusrekisteriin tehdään mahdollisimman kattavasti ennen vaaliluetteloiden keskitetyn tulostuksen aloittamista äänioikeusrekisteristä. Tulostus aloitetaan presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa keskiviikkona 24.1. klo 18 ja presidentinvaalin mahdollisessa toisessa vaalissa keskiviikkona 7.2. klo 18 sekä europarlamenttivaalissa keskiviikkona 5.6. klo 18. Viimeisetkin jälkikirjaukset on tehtävä äänioikeusrekisteriin viimeistään vaalipäivää edeltävänä päivänä ennen klo 17.

Mikäli ilman kuittausmerkintää olevia hyväksyttäviä ennakkoäänestyksiä kuitenkin saapuu keskusvaalilautakunnalle sen jälkeen, kun vaaliluettelot on jo ehditty tulostaa, keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia siitä, että äänioikeuden käyttäminen merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että paperisiin vaaliluetteloihin. Vaaliluetteloihin on otettu ne äänioikeudet, joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin niiden tulostus aloitettiin.

Merkintä vaaliluetteloon tehdään siten, että merkitään **E** ennakolta äänestäneen henkilön nimen kohdalle presidentinvaalissa sarakkeeseen **TPV-2024_1 tai TPV-2024_2** ja europarlamenttivaaleissa sarakkeeseen **EPV-2024**¹² Vaaliluettelot ovat äänioikeutettujen sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Tafelsson Bror-Erik" löytyy vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

---

¹² Vaalilautakunta merkitsee samaan sarakkeeseen vaalipäivän äänestämiset jollain muulla merkillä (esim. V, X tai /).

Merkintöjen tekemisen jälkeen tehdään myös vastaavat lukumäärämuutokset (vähennykset) vaaliluetteloiden kansilehden laskelmasivun sarakkeeseen ”Tilanne 2”.

5 (iv) Korjausmerkintöjen tekeminen eräissä tapauksissa

Jos yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija merkitsee ennakkoäänestyksen äänioikeusrekisteriin väärän henkilön kohdalle tai muutoin virheellisesti ja havaitsee virheensä vasta hyväksytyään näyttöruudun, hänen on a) merkittävä äänestys uudelleen oikean henkilön kohdalle sekä b) viipymättä pyydyttävä asianomaista keskusvaalilautakuntaa poistamaan edellinen virheellinen äänestysmerkintä äänioikeusrekisteristä.

Keskusvaalilautakunnan on tällöin viipymättä poistettava äänestysmerkintä sen äänestäjän kohdalta, jonka vaalitoimitsija oli virheellisesti merkinnyt äänestäneeksi. Mikäli äänestysmerkinnän poisto tehdään vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (ks. edellä), sama korjaus on tehtävä myös paperimuotoisiin vaaliluetteloihin lisäämällä henkilön nimi vaaliluetteloon.

Korjausmerkintöjen tekemistä äänioikeusrekisteriin on selostettu VAT-ohjeessa nro 4b. Keskusvaalilautakunnan on merkittävä äänioikeusrekisteriin poiston syy ja tarkentava selvitys, miksi äänestysmerkintä poistetaan.

Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan.
- Merkitse hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin.
- Säilytä hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain lajiteltuina laskentaa varten.
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina.

6 (i) Vaalikuorten lukumäärän laskeminen kussakin äänestysalueessa

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa, todettava äänioikeusrekisteriin (tai vaaliluetteloihin) äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkitävä saadut luvut keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan.

Mikäli hyväksytyjen vaalikuorien määrät ja äänestäneiksi merkittyjen määrät poikkeavat toisistaan, laskenta on suoritettava uudelleen. Jos uudenkin laskennan jälkeen luvuissa on eroja, erotuksen syy on selvitettävä ja merkittävä pöytäkirjaan. Mikäli äänioikeusrekisteristä saatavat luvut ovat suurempia kuin vaalikuorten luvut, saattaa syynä olla esimerkiksi se, että keskusvaalilautakunta on jättänyt joitakin rekisteriin merkittyjä ennakoäänestyksiä huomioon ottamatta (ks. edellä) tai se, ettei postitse ennakoäänestyspaikasta lähetetty lähete kuori ole saapunut ajoissa keskusvaalilautakunnalle.

6 (ii) Vaalikuorten lukumäärien merkitseminen äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä tuloslaskentajärjestelmän asianomaiseen kohtaan hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa. **Tuloslaskentajärjestelmässä ennakkoon äänestäneiden lukumäärä äänestysalueessa on siis yhtä kuin hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä äänestysalueessa.**

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät merkitään tuloslaskentajärjestelmään aikaisintaan vaalipäivää edeltävänä perjantaina klo 12 jälkeen ja viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 17 mennessä (presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa aikaisintaan perjantaina 26.1. klo 12 jälkeen ja viimeistään lauantaina 27.1. klo 17 mennessä; presidentinvaalin mahdollisessa toisessa vaalissa aikaisintaan 9.2. klo 12 jälkeen ja viimeistään 10.2. klo 17 mennessä sekä europarlamenttivaaleissa aikaisintaan perjantaina 7.6. klo 12 jälkeen ja viimeistään lauantaina 8.6. klo 17 mennessä).

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumääriä vastaavat äänestäneiden lukumäärät on lisäksi merkittävä kunkin äänestysalueen vaaliluettelon kansilehden laskelmasivun asianomaisiin kohtiin.

Vaalikuorten lukumäärien tallennus tuloslaskentajärjestelmään selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee, että jossakin äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksytyä vaalikuorta, sen on päätettävä, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänäet ja vaalipäivän äänäet lasketaan yhdessä. Mikäli keskusvaalilautakunta arvioi, että äänestysalueella ennakkoon ja vaalipäivänä äänestää yhteensä vähemmän kuin 50 äänioikeutettua, äänestysalueen

ennakko- ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen äänestysalueen ääniin. Keskusvaalilautakunnan on molemmissa tapauksissa tehtävä asiasta päätös ja ilmoitettava vaalipiirilautakunnalle, jonka on merkittävä yhdistäminen tulolaskentajärjestelmään. Lisätietoa pienistä äänestysalueista on luvussa 9. Yhdistelyjen vaikutuksesta tulolaskentajärjestelmän tallennuksiin selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 5b.

6 (iii) Vaalikuorten lähettäminen vaalipiirilautakunnalle

Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina ja äänestysalueittain jaoteltuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa siihen asti kun ne toimitetaan vaalipiirilautakunnalle laskentaa varten.

Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätyttyä keskusvaalilautakunnan on pakattava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain jaoteltuina kestävään päällykseen, joita voi olla yksi tai useampia. Kunkin äänestysalueen vaalikuoret on pakattava erikseen nippuihin siten, ettei sekoittumisvaaraa muiden äänestysalueiden vaalikuoriin ole. Jokaiseen nippuun on merkittävä äänestysalueen numero ja vaalikuorten lukumäärä. Päällys on suljettava huolellisesti ja siihen on merkittävä

- vaalipiirilautakunnan nimi ja osoite;
- päällykseen pakattujen vaalikuorien lukumäärä kussakin äänestysalueessa; ja
- lähettäjä (keskusvaalilautakunnan nimi).

Lähetys on sinetöitävä keskusvaalilautakunnalle toimitetulla sinetöintinauhalla ja se on toimitettava kiireellisesti vaalipiirilautakunnalle sen määräämällä tavalla. Jos jossakin äänestysalueessa on paljon vaalikuoria, vaalipiirilautakunta voi määrätä sen äänestysalueen vaalikuoret niputtaviksi esimerkiksi 500 kappaaleen nippuihin.

Lähetyksen on ehdottomasti oltava vaalipiirilautakunnan hallussa viimeistään vaalipäivänä klo 10, jolloin vaalikuorten avaaminen ja äänestyslippujen laskeminen aikaisintaan voidaan aloittaa.

Jos keskusvaalilautakunta päättää vaalilain 82 §:n 1 momentin mukaisesti, että jonkun äänestysalueen ennakkoäänet lasketaan yhdessä saman äänestysalueen vaalipäivän äänten kanssa tai vaalilain 82 §:n 2 momentin mukaisesti, että kahden tai useamman äänestysalueen äänestysliput yhdistetään, sen on viipymättä ilmoitettava tästä vaalipiirilautakunnalle. Näitä pieniä äänestysalueita koskevia toimenpiteitä selostetaan tarkemmin luvussa 8.

6 (iv) Lähetekirjeiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan on säilytettävä lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuna henkilöiden sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai muutoin siten, että tietty lähetekirje on tarvittaessa helposti löydettävissä.

6 (v) Määräajan jälkeen saapuneiden lähetekuorten käsittely

- Jätä määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret huomioon ottamatta ja arkistoi ne avaamattomina.

Lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa 26.1.2024 klo 19 ja mahdollisessa toisessa vaalissa 9.2.2024 klo 19 sekä europarlamenttivaaleissa perjantai 7.6.2024 klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 10 mainitulla tavalla.

5.3.2 Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kirjeäänestysasiakirjoja ei jaeta keskusvaalilautakunnalle, vaan ne lähetetään suoraan kirjeäänestäjille heidän tekemiensä tilausten mukaisesti. Keskusvaalilautakunta saa nähtäväkseen kirjeäänestysasiakirjat vasta, kun ne saapuvat sille tarkastettavaksi.

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat kirjeäänestysasiakirjat ovat:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuori
  - etupuolen väritään alaosaan valkoinen ja muutoin keltainen; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja teksti ”kirjeäänestyksen lähetekirje” ylhäällä vasemmalla; sekä
- 2) kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä olevat
  - kirjeäänestyksen lähetekirje, ja
  - kirjeäänestyksen turkoosi vaalikuori, jonka alareunassa on pieni ikkuna ja jonka sisään on suljettu leimaamaton äänestyslippu.

The diagram illustrates the components of a postal ballot envelope. At the top is a light blue envelope flap with the text "Kirjeäänestyksen vaalikuori" and "Valkuvert för brevöstning". Below it is a white ballot paper with the heading "KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKIRJE". The ballot paper contains instructions in Finnish: "Äänestäjänä vastaat siitä, että lähetekirjeeseen on täytetty kaikki kohdat." followed by a line for "keskusvaillautakunta", and "Puutteellinen lähetekirje voi johtaa siihen, että ääntäsi ei oteta" followed by a line for "FINLAND". Below the ballot paper is a yellow return envelope with the heading "KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKUORI" and "YTTERKUVERT FÖR BREVRÖSTNING". It also contains the text "Tätä kirjettä ei saa postittaa Suomesta" and "Detta brev får inte postas i Finland". A dashed box on the yellow envelope indicates where to place a stamp: "Liimaa postimerkki tähän Klistra frimärket här".

Kirjeäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

- Vaihe 1: Lähete kuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähete kuoren lajittelu äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähete kuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähete kirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteloihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähete kirjeiden käsittely
- Vaihe 7: Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähete kuorten käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut kirjeäänestyksen lähetekuori on osoitettu nimenomaan sinun kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti kirjeäänestyksen lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Jos lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se avaamattomana viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle siten kuin ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen osalta edellä selostettiin.

Vaihe 2: Kirjeäänestyksen lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele kirjeäänestyksen lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina (ja ennakkoäänestyksen asiakirjoista erillisinä)

Jos kirjeäänestäjä on sijoittanut kirjeäänestyksen lähetekuoreen ilmoituskorttinsa, kuoren ikkunasta on nähtävissä numerotunnus, jossa on kunnan numero ja äänestysalueen numero (esimerkiksi 049 011). Keskusvaalilautakunnalle osoitetut kirjeäänestyksen lähetekuoret tulee lajitella numerosarjan mukaisesti äänestysalueittain.

Kirjeäänestyksissä kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei kuitenkaan välttämättä näy lähetekuoren ikkunasta, jos ilmoituskorttia ei ole sijoitettu lähetekuoreen. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että asiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Kirjeäänestyksen lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Avaa lähetekuori ja tarkasta lähetekuori, lähetekirje ja vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet kirjeäänestyksen lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekuoren, lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Kirjeäänestyksen lähetekuoret avataan ja asiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan lähetekuoreen tehtyjen tai siihen liitettyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella, onko kirjeäänestyksen lähetekuori postitettu ulkomailta;
- 2) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- 3) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on
  - äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, osoite, valtio, jossa äänestys tapahtui sekä päiväys ja äänestäjän allekirjoitus ja
  - kahden todistajan allekirjoitukset, nimenselvennykset, syntymäajat ja osoitteet;
- 4) Tarkastetaan äänioikeusrekisteristä (tai vaaliluettelosta), että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on merkitty äänioikeutetuksi jonkun muun kunnan kohdalla. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu.

Virheellisesti osoitetut asiakirjat siirretään sekä presidentinvaalissa että europarlamenttivaalissa eteenpäin oikealle keskusvaalilautakunnalle koko maan alueella. Siirtäminen kannattaa toteuttaa siten, että virheellisesti osoitetun kirjeäänestyksen kaikki asiakirjat sijoitetaan ennakoäänestyksen lähetekuoreen, koska siinä on pikakirjemerkinä ja näin asiakirjat siirtyvät joutuisasti oikeaan kuntaan.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli kuori näyttää siltä, että se olisi kyllä asianmukaisesti suljettu liimaamalla se kiinni, mutta kuori olisi huonon liimapinnan takia itsestään auennut), keskusvaalilautakunnan on suljettava kuori vaalisalaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla. Mikäli sen sijaan vaikuttaa siltä, että vaalikuori on asiattomasti avattu, äänestys tulee jättää ottamatta huomioon.

Lähetekuoressa on useampia kuin yksi vaalikuori

Jos kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä on kaksi vaalikuorta (joiden ikkunasta näkyy, että molemmissa on valkoinen äänestyslippu tai, presidentinvaalin toisessa vaalissa, molemmissa on ruskea äänestyslippu), mutta vain yksi lähetekirje, äänestys jätetään ottamatta huomioon. Tällöin on ilmeistä, että äänestys ei ole tapahtunut laissa säädetyin tavoin.

Jos lähetekuoressa on kaksi vaalikuorta (joiden ikkunasta näkyy, että molemmissa on valkoinen äänestyslippu tai, presidentinvaalin toisessa vaalissa, molemmissa on ruskea äänestyslippu) ja kaksi lähetekirjettä, jotka tarkastuksen jälkeen voidaan todeta kahden eri henkilön asiakirjoiksi, molemmat äänestykset voitaneen hyväksyä, jos jäljempänä mainitut ehdot täyttyvät.

Jos presidentinvaalin lähetekuoressa on kaksi vaalikuorta, joiden ikkunasta näkyy, että toisessa on valkoinen äänestyslippu ja toisessa ruskea äänestyslippu,

äänestys jätetään jälkimmäisen vaalikuoren osalta ottamatta huomioon. Kirjeäänestäjälle toimitetaan samalla kertaa sekä presidentinvaalin ensimmäisen että toisen vaalin äänestysasiakirjat, joten hänellä on käytössään myös ruskea toisen vaalin äänestyslippu jo siinä vaiheessa kun hän äänestää ensimmäisen vaalin ehdokasta. Äänestäjälle annetuissa ohjeissa kuitenkin sanotaan selvästi, että hän ei voi äänestää toisessa vaalissa "etukäteen", vaan vasta sen jälkeen kun ensimmäisen vaalin tuloksen perusteella tiedetään, ketkä kaksi ehdokasta toisessa vaalissa ovat. Jos kuitenkin äänestäjä jostain syystä palauttaa toisen vaalin lippunsa samassa lähetekuoressa ensimmäisen vaalin lippunsa kanssa, toisen vaalin äänestystä ei voida ottaa huomioon, koska äänestys ei ole tapahtunut laissa säädetyn tavoin. Tällaisesta äänestyksestä voidaan kuitenkin hyväksyä ensimmäisen vaalin äänestys, jos lähetekirje ja vaalikuori, jossa on valkoinen äänestyslippu, muutoin ovat jäljempänä sanotuin tavoin hyväksyttävissä.

Lähetekuorena on käytetty muuta kuin kirjeäänestyksen lähetekuorta

Jos kirjeäänestyksen lähetekirje ja suljettu vaalikuori postitetaan asianmukaisilla merkinnöillä varustettuna muussa kirjekuoressa kuin kirjeäänestyksen lähetekuoressa, äänestys voidaan hyväksyä, jos kuoresta käy selville se, että se on postitettu ulkomailta.

Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö kirjeäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon
- Erotta hyväksytty vaalikuori lähetekirjeestä
- Jos kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää

4 (i) Kirjeäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Kirjeäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Kirjeäänestyksessä äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;
- 2) Kirjeäänestyksen vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;

- 3) Kirjeäänestyksen lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Tätä kohtaa sovelletaan myös niihin tapauksiin, joissa lähetekuoresta ei löydy lähetekirjettä eli sitä ei ole. Äänestäjän oman allekirjoituksen puuttuminen kirjeäänestyksen lähetekirjeestä on merkittävä puutteellisuus ja aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, koska kirjeitse äänestäjän on allekirjoituksellaan vakuutettava, että hän on äänestänyt vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen. Mikäli äänestyksessä on käytetty avustajaa, lähetekirje voi olla myös avustajan allekirjoittama. Jokin vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus lähetekirjeessä ei välttämättä aiheuta huomioon ottamatta jättämistä. Keskusvaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia;
- 4) Kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetyserkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta. Lähetekuoressa tulisikin olla ulkomaan postimerkkejä, ulkomaan postileima tai, jos kansainvälistä kuriiripalvelua on käytetty, kuoressa tai siihen liitettynä tulisi olla muu vastaava todiste siitä, että kuori on peräisin ulkomailta eikä Suomesta;
- 5) Kirjeäänestyksen vaalikuori on sillä tavalla avonainen, että voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu jostain muusta kuin kuoren teknisestä toimintomuudesta (eli muusta kuin siitä, että kuori on huonon liimapinnan vuoksi itsestään auennut) tai on muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Avonainen vaalikuori, josta voidaan päätellä, että sitä ei ole yritettykään liimata kiinni, aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, samoin se, jos kuoresta voidaan päätellä, että se on ensin suljettu, sitten revitty auki ja sen jälkeen suljettu uudelleen;
- 6) Kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat laissa säädetyt läsnä olleiden todistajien allekirjoitukset ja heitä koskevat tiedot. Lähtökohtaisesti keskusvaalilautakunta voi luottaa siihen, että todistajat täyttävät kelpoisuusehdot. Syntymäajasta voidaan kuitenkin päätellä, onko todistaja 18-vuotias. Todistajan nimestä ja osoitteesta saatetaan voida päätellä, onko hän joku vaalilain 66 d §:n 5 momentissa mainituista henkilöistä, jotka eivät voi toimia todistajana. Jos todistaja on alle 18-vuotias tai joku, joka ei saa toimia todistajana, äänestys jätetään huomioon ottamatta edellä kohdan 3 nojalla (lähetekirjeen perusteella ei voida vakuuttua siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin).

Yksikin sanotuista perusteista riittää siihen, että kirjeäänestys jätetään huomioon ottamatta.

4 (ii) Kirjeäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, kirjeäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Kirjeäänestyksen vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin kirjeäänestyksen vaalikuoriin ei saa tehdä merkintöjä, jos ne eivät ole välttämättömiä esimerkiksi äänestysalueittaisen lajittelun toteuttamiseksi.

4 (iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton kirjeäänestyksen vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus edellä sanotusta syystä ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteluihin

- Merkitse hyväksytyt kirjeäänestykset äänioikeusrekisteriin
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen, tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteluihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä ns. jälkikirjauksina äänioikeusrekisteriin kaikki hyväksytyt kirjeäänestykset. Kirjeäänestyksen merkitseminen tapahtuu pääosin samalla tavalla kuin ennakoäänestyksen merkitseminen (ks. luku 5.3, Vaihe 5). Äänestyksen tyyppiä valitaan äänioikeusrekisterissä ”Kirjeäänestys”.

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin myös kirjeäänestysten osalta on yksityiskohtaisesti selostettu VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Jos kirjeäänestys merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin, merkitään kirjeäänestys vaaliluetteloon kirjaimella **E**.

Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan
- Avaa hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, ota äänestyslippu ulos kuoresta vaalisalaisuus säilyttäen (lippua ei saa avata), leimaa lippu vaalileimasimella ja sulje leimattu lippu ennakkoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen sekä lopuksi lajittele näin syntyneet ruskeat ennakkoäänestyksen vaalikuoret asianomaisen äänestysalueen kohdalle hyväksytyjen ennakkoäänestyksen vaalikuorten joukkoon
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten kirjeäänestyksen lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävä luvut pöytäkirjaan.

Keskusvaalilautakunnan on

- avattava jokainen hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori,
- otettava kuoressa oleva äänestyslippu ulos vaalisalaisuus säilyttäen (äänestyslippua ei saa avata taitoksestaan),
- leimattava äänestyslippu vaalileimasimella (ei ole väliä, kummalle puolelle leima tulee),
- laitettava näin leimattu äänestyslippu ennakkoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen ja suljettava kuori liimaten,
- sijoitettava näin syntynyt vaalikuori ennakkoäänenten joukkoon.

Uudelleen kuoritus tulee tehdä äänestysalueittain, jolloin on helppo sijoittaa kunkin äänestysalueen uudelleen kuoritettut kirjeäänent (muiden) ennakkoäänentysten joukkoon asianomaisen äänestysalueen kohdalle. Uudelleen kuorittamisen jälkeen kirjeäänent ovat ennakkoäänentten seassa.

Kirjeäänestyksen vaalikuorten avaus, lippujen leimaaminen ja niiden sulkeminen ennakkoäänestyksen vaalikuoreen tulee tehdä joko keskusvaalilautakunnan itsensä toimesta tai sen valvonnassa. Jos tämä ei kuitenkaan, lähinnä vaalikuorten suuresta lukumäärästä johtuen, ole käytännössä mahdollista, keskusvaalilautakunta voi päättää, että tehtävä suoritetaan sihteerin ja vähintään kolmen muun samanaikaisesti paikalla olevan henkilön toimesta. Nämä henkilöt voivat olla keskusvaalilautakunnan jäseniä tai sen henkilökuntaa.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota menettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että tila, jossa tehtävä suoritetaan, on riittävän avoin, jota menettelyn valvonta on mahdollista toteuttaa.

Jos kirjeäänestyksen vaalikuoria avattaessa havaitaan, että

- kuoresta löytyy useampi kuin yksi äänestyslippu,
- kuoresta löytyy muutakin kuin äänestyslippu,
- kuoresta ei löydy äänestyslippua, mutta jotain muuta,
- kuori on tyhjä,

yhden tai useamman äänestyslipun löytyessä leimataan vain yksi äänestyslippu, ja muutoin kaikki kirjeäänestyksen vaalikuoreissa ollut materiaali siirretään sellaisenaan ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Tyhjä kirjeäänestyksen vaalikuori vaihdetaan tyhjään ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Vaalipiirilautakunta ratkaisee äänestyslipun hyväksymisen tai hylkäämisen vaalilain 85 §:n mukaisesti.

Vaihe 7 : Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Kirjeäänestyksen lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa 26.1.2024 klo 19 ja mahdollisessa toisessa vaalissa 9.2.2024 klo 19 sekä europarlamenttivaaleissa perjantai 7.6.2024 klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 10 mainitulla tavalla. On huomattava, että myöhässä saapuvia kirjeäänestyksen lähetekuoria voi saapua vielä pitkänsikin ajan kuluttua.

Presidentinvaalin toisen vaalin kirjeäänestyksen lähetekuoria alkaa saapua keskusvaalilautakunnalle ensimmäisen vaalin jälkeen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jokainen ensimmäisen vaalin jälkeen saapunut kirjeäänestyksen lähetekuori on avattava ja todettava, onko kyseessä myöhästynyt ensimmäisen vaalin äänestys (joka jätetään ottamatta huomioon) vai toisen vaalin äänestys.

5.4 Lähete kuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunta postittaa ennakoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähete kuoria presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa muille keskusvaalilautakunnille kolmessa tapauksessa:

- väärään paikkaan saapunut lähete kuori postitetaan uudelleen oikealle keskusvaalilautakunnalle,
- väärin osoitettu lähete kuori postitetaan oikealle keskusvaalilautakunnalle koko maan alueella ja
- jos vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta eivät itse postita ennakoäänestyksen lähete kuoria muihin kuntiin.

Kaikki ennakoäänestyksen lähete kuoret kulkevat postissa pikakirjeinä. Tätä varten lähete kuoriin on valmiiksi painettu pikakirjemerkki. Lähete kuoret on lähetettävä viivytyksettä vähintään päivittäin, mutta joka tapauksessa niiden on ehdottomasti oltava postin kuljetettavina viimeistään vaalipäivää edeltävänä keskiviikkona ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa. Sen jälkeen postitettava lähete kuori ei ehdi vaalilain 63 §:ssä säädettyssä määräajassa perille edes pikakirjeenä. Lähete kuoret jätetään Postin kuljetettaviksi lähete kuorten kuittauslista -lomaketta (liite 9) käyttäen.

Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista luettelon, johon on koottu kunnittain kaikkien Postin myymälöiden ja myyntipisteiden viimeiset jättöajat. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava ja jaettava luettelo yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijoille ja tarvittaessa myös vaalitoimikunnille.

Toiselle keskusvaalilautakunnalle postitettavien lähete kuorten toimituksessa ei ole mitään syytä aikailla, vaan lähete kuoret on toimitettava postin kuljetettavaksi **heti, kun se on mahdollista**. Vaalipäivää edeltävänä torstaina ja perjantaina toiseen kuntaan toimitettava lähete kirje ei ehdi enää postitse perille, jolloin on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä muita keinoja saada lähete kirjeet lain mukaisessa määräajassa oikealle vastaanottajalle.

6. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU

- Kuittaa oikeusministeriön lähettämien vaaliluetteloiden saapuminen tekemällä merkintä vaalitietojärjestelmään viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina klo 17.
- Tee vaaliluetteloihin tarvittavat merkinnät hyväksytyistä ennakkoäänestyksistä ja kirjeäänestyksistä, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen vaaliluettelon tulostamista.
- Jaa vaaliluettelot vaalilautakunnille vaalipäivää varten.

Oikeusministeriö huolehtii vaaliluetteloiden tulostamisesta äänioikeustietojärjestelmästä (äänioikeusrekisteristä) ja niiden toimittamisesta keskusvaalilautakunnille.

Vaaliluettelot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

Vaaliluettelon sisältö

Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain. Vaaliluetteloihin on merkitty vain kunkin äänestysalueen ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon tai kirjeitse taikka joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeustietojärjestelmään vaaliluetteloiden tulostushetkellä. Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet on puolestaan merkitty erilliseen ennakkoon äänestäneiden luetteloon, joka toimitetaan keskusvaalilautakunnalle vaaliluetteloiden mukana. Vaaliluettelo ja ennakkoon äänestäneiden luettelo yhdessä sisältävät äänestysalueen kaikki äänioikeutetut. Keskusvaalilautakunta voi pitää hallussaan ennakkoon äänestäneiden luettelot tai tarvittaessa jakaa ne vaalilautakunnille vaaliluetteloiden mukana.

Vaaliluettelo luetaan pystysuunnasta. Vaaliluettelossa on kansilehti, laskelmasivu sekä varsinaiset vaaliluettelosivut, joissa kussakin on enintään 38 äänioikeutettua (**liite 2a-c**). Heti vaaliluettelon perässä on kyseisen äänestysalueen ennakkoon äänestäneiden luettelo (kansilehti, tilastosivu ja varsinaiset luettelosivut; **liite 2d**).

Äänestysalueen äänioikeutetut ovat vaaliluettelossa sukunimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Jokaisesta äänioikeutetusta on vaaliluetteloon merkitty täydellinen nimi ja henkilötunnus. Lisäksi merkintöjä ovat T, jos äänioikeutetulla on turvakielto, sekä kolmen numeron numerosarja (valtiokoodi), jos äänioikeutetun asuinmaa on muu kuin Suomi. Äänestämismerkinnän tekemistä varten vaaliluettelossa on erillinen sarake presidentinvaalissa **TPV-2024_1** ja

TPV-2024_2 ja europarlamenttivaaleissa EPV-2024, johon tehdään äänioikeutetun kohdalle

- merkintä **E**, jos hän on äänestänyt ennakoon tai kirjeitse (nämä merkinnät voi tehdä vain keskusvaalilautakunta) tai
- muu merkintä, esimerkiksi **X**, **V** tai / vaalipäivän äänestämisestä (tämän merkinnän voi tehdä vain vaalilautakunta).

Kunkin äänestysalueen vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L ja M-Ö. Vaaliluettelon voi kuitenkin tarvittaessa osittaa muustakin kohdasta.

Ulkosuomalaiset äänioikeutetut ovat aakkosjärjestyksessä sen äänestysalueen vaaliluettelon lopussa, johon kunnassa rekisteröidään ulkosuomalaiset.

Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnille

Vaaliluettelot tulostetaan vaalipäivää edeltävänä keskiviikkona (presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa 24.1. ja presidentinvaalin mahdollisessa toisessa vaalissa 7.2. sekä europarlamenttivaaleissa 5.5.).¹³ Tulostamisesta johtuen äänioikeustietojärjestelmän käyttö keskeytyy tuolloin noin tunnin ajaksi kello 18 alkaen.

Vaaliluettelot lähetetään keskusvaalilautakunnille siten, että ne ovat perillä keskusvaalilautakunnissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina kello 16.

Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaaminen

Keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi vaaliluettelot saatuaan tarkastaa, että se on saanut kaikkien äänestysalueiden vaaliluettelot ja että ne ovat painoasultaan virheettömiä ja että niistä ei puutu sivuja. Kun keskusvaalilautakunta on tarkastanut ja hyväksynyt luettelon, sen on kuitattava vaaliluettelot saapuneiksi äänioikeustietojärjestelmään välittömästi ja viimeistään perjantaina vaalipäivää edeltävänä perjantaina kello 17. Vaalituki seuraa kuittausmerkintöjä ja ottaa tarvittaessa yhteyttä kuittaamattomiin kuntiin.

Jos yhteys äänioikeustietojärjestelmään on tilapäisesti poikki, vaaliluettelon saapumisesta on samassa määräajassa ilmoitettava vaalituelle puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi).

---

¹³ Joillekin isoille kunnille tulostetaan niiden pyynnöstä vaaliluettelot vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina klo 18 lukien.

Tarkemmat ohjeet vaaliluetteloiden saapumisen kuittaamisesta ovat VAT-ohjeessa nro 4b.

Kuittaus vaaliluettelon saapumisesta on ehdottomasti tehtävä, siis myös silloin, jos saapuneet vaaliluettelot ovat kaikilta osiltaan kunnossa.

Äänioikeustietojärjestelmässä voi ainoastaan kuitata, että vaaliluettelo on tullut perille. Jos vaaliluetteloissa on puutteita (esimerkiksi sivuja puuttuu tai ne ovat tulostuneet virheellisesti) tai vaaliluetteloita ei määrääjassa toimiteta keskusvaalilautakunnalle, **tulee keskusvaalilautakunnan välittömästi ilmoittaa puutteista vaalituelle** joko puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi). Keskusvaalilautakunnan tekemän ilmoituksen perusteella

- a) vaalituki toimittaa tarkoituksenmukaisella tavalla keskusvaalilautakunnalle tarvittavat uudet vaaliluettelot tai uudet sivut; tai
- b) vaalituki ja keskusvaalilautakunta sopivat, että keskusvaalilautakunta itse tulostaa äänioikeusrekisteristä uudet vaaliluettelot tai uudet sivut.

Vaaliluettelon käsitteleminen

Vaaliluettelo koostuu vasemmasta reunastaan rei'itetyistä irtolehdistä, joissa on tulostus molemmille puolilla lehteä. Pakkauksen avaamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan tulisi joko kansioida vaaliluettelo tai sitoa se haluamallaan tavalla, esimerkiksi erillisillä sitomisvälineillä, joita on toimitettu keskusvaalilautakunnalle sen tekemän tilauksen mukaan muun vaalimateriaalin yhteydessä. Tämän ohjeen **liitteenä 2e** on yksi esimerkki siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa, jos siitä on sovittu vaalilautakunnan kanssa.

Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon

Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnille keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa tehtävä vaaliluetteloihin merkinnät niistä ennakoon tai kirjeitse äänestäneistä, joita ei ehditty merkitä vaalitietojärjestelmään ennen vaaliluetteloiden tulostamista (ks. luku 5.3.).

Vaaliluetteloiden julkisuudesta

Presidentinvaalissa vaaliluettelot tulevat julkisiksi seuraavasti: Mikäli toista vaalia ei toimiteta, sen jälkeen kun Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa ensimmäisessä vaalissa koko maassa kullekin ehdokkaalle annettujen äänten lopullisen määrän ja vaalissa annettujen äänten kokonaismäärän tiistaina 30.1.2024. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen ja toisen vaalin äänestämistä koskevat merkinnät ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä sunnuntaina 11.2.2024 kello 20. Europarlamenttivaaleissa vaaliluettelot tulevat julkisiksi vaalipäivän äänestyksen päätyttyä sunnuntaina 9.6.2024 kello 20.

Mikäli äänioikeutetulla on äänioikeusrekisterissä merkintä väestötietojärjestelmästä annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitetusta turvakiellostä, on vaaliluetteloon ja ennakkoon äänestäneiden luetteloon tulostettu hänen kohdalleen Huomautuksia-sarakkeeseen iso T-kirjain merkitsemään turvakieltoa. Tieto tällaisen henkilön asumisesta eli kuulumisesta tietyn kunnan tiettyyn äänestysalueeseen, mikä siis ilmenee suoraan vaaliluettelosta, on salassa pidettävä vaalilain 71 § 4 momentin mukaisesti. Vaaliviranomaisten ja myöhemmin vaaliluetteloiden tultua muuten julkiseksi kunnan viranomaisten on huolehdittava, ettei vaaliluettelosta ilmenevää tietoa turvakiellon omaavan henkilön kotikunnasta ja äänestysalueesta anneta sivulliselle. Merkinnän tarkoituksena on siis estää turvakiellon suojaamien asuinpaikkatietojen selvittäminen muuten julkisista vaaliluetteloista.

7. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA

7.1 Valmistavat toimenpiteet

- Osallistu laskennan kenraaliharjoitukseen.
- Ilmoita vaalituella ne äänestysalueet, joissa vaalilautakunta tallentaa alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään.
- Lataa vaalitietojärjestelmästä tuloslaskentalomakkeet ja kopioi niitä riittävästi.
- Anna vaalilautakunnille tarvittavat ohjeet tulostietojen ilmoittamisesta ja jaa niille laskentalomakkeet 2, 3 ja 4.
- Talleta hyväksytyjen vaalikuorten (ennakkoäänten) lukumäärä tuloslaskentajärjestelmään viimeistään lauantaina vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 17.

Presidentinvaalin ja europarlamenttivaalien tulos lasketaan vaalitietojärjestelmän tuloslaskentajärjestelmällä. Keskusvaalilautakunnalle toimitetaan VAT-ohje nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle). Ne vaalilautakunnat, jotka tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään tai käyttävät sähköistä vaalipöytäkirjaa, löytävät tarvittavat ohjeet VAT-ohjeesta 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle).

Alustavan äänenlaskennan tiedotusta varten keskusvaalilautakunnan on perustettava ilmoituskeskus, jos kunnassa on vähintään kaksi äänestysaluetta.

Keskusvaalilautakunnan on:

- ilmoitettava vaalipiirilautakunnalle mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina kello 12, mahdollisista pienten äänestysalueiden äänen yhdistämisistä, jotta vaalipiirilautakunta voi tehdä yhdistämismerkinnän laskentajärjestelmään;
- ilmoitettava vaalituella hyvissä ajoin tuloslaskennan ja tiedotuksen vastuhenkilöiden nimet ja yhteystiedot merkitsemällä ne vaalitietojärjestelmään sekä erityisesti se, että joku tai jotkut vaalilautakunnat tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään;
- osallistuttava laskennan kenraaliharjoitukseen vaalituen tarkempien ohjeiden mukaisesti;
- jaettava vaalilautakunnille tuloslaskentalomakkeet 2, 3 ja 4 sekä tarvittaessa annettava vaalilautakunnille ohjeet siitä, miten tulostiedot ilmoitetaan tai toimitetaan vaalilautakunnasta keskusvaalilautakunnalle (esimerkiksi, että tulostiedot soitetaan puhelimella).

7.2 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus

- Kokoa äänestysalueittain vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21 mennessä.
- Kokoa vaalipäivän alustava tulos klo 22.30 mennessä.
- Tallenna äänestäneiden lukumäärätiedot ja äänestyksen alustava tulos tuloslaskentajärjestelmään.

Keskusvaalilautakunta

- 1) Kokoa äänestysalueittain
  - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän klo 21.00 mennessä ja
  - vaalipäivän äänestyksen alustavan tuloksen klo 22.30 mennessä; ja
- 2) yhdistää tiedot koko kunnan tulokseksi tallentamalla tiedot tuloslaskentajärjestelmään seuraavasti:
  - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä välittömästi klo 21 jälkeen ja
  - vaalipäivän äänestyksen alustava tulos klo 23.00 mennessä (tavoiteaika).

Alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa ei ole syytä tuhata aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen. Keskusvaalilautakunnan on kuitenkin syytä verrata äänestysalueilta saamiaan lopputuloksia aiemmin vastaanotettuun äänestäneiden lukumäärään ja ryhtyä tarvittaessa selvittämään virheitä. Keskusvaalilautakunnan on myös syytä verrata ehdokkaiden hyväksi annettuja äänimääriä kunnan eri äänestysalueilla. Suuret erot saattavat olla kirjoitusvirheitä tai äänet on saatettu merkitä erehdyksessä tiedotuslomakkeen väärään kohtaan. Jos vaalilautakunta tallentaa alustavan tuloksen suoraan tuloslaskentajärjestelmään, vaalilautakunta hoitaa itse myös äänimäärien vertailun.

8. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET

8.1 Kansalaisuustietojen kokoaminen europarlamenttivaaleissa

Saatuun europarlamenttivaaleissa vaalilautakunnilta vaaliluettelot keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluetteloista poimitaan tilastotiedot vaalipäivänä äänestäneistä Suomessa asuvista Suomen kansalaisista, ulkosuomalaisista ja muista EU-kansalaisista (Kunkin EU-kansalaisten kohdalla vaaliluettelossa on sarakkeessa "Kansalaisuus" joku kolminumeroinen valtiokoodi).

Vaalilautakuntia on ohjeistettu (vaaliohje nro 2) merkitsemään sanotut tiedot vaaliluettelon kansilehden laskelmasivulle. Tällöin keskusvaalilautakunnan tehtävänä on vain laskea yhteen kunnan kaikkien vaaliluetteloiden luvut. Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin halutessaan määrätä, että vaalilautakunnat eivät merkitse sanottuja tietoja laskelmasivulle, vaan että keskusvaalilautakunta itse poimii tiedot vaaliluetteloista keskitetysti.

Jos kunnassa on äänestysalueita, joissa on vaalipäivän äänestyksessä käytetty äänioikeustietojärjestelmää, sanotut tiedot voidaan poimia tietojärjestelmän raporteilta (ks. VAT-ohje 4b).

Keskusvaalilautakunnan on syötettävä vaalitietojärjestelmään seuraavat tilastotiedot vaalituen ilmoittamaan ajankohtaan mennessä:

- kunnassa ennakoon äänestäneet Suomessa asuvat Suomen kansalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa ennakoon äänestäneet ulkosuomalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa ennakoon äänestäneet muut EU-kansalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa ennakoon äänestäneet yhteensä, - joista miehiä,

- kunnassa vaalipäivänä äänestäneet Suomessa asuvat Suomen kansalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa vaalipäivänä äänestäneet ulkosuomalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa vaalipäivänä äänestäneet muut EU-kansalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa vaalipäivänä äänestäneet yhteensä, - joista miehiä,

- kunnassa äänestäneet Suomessa asuvat Suomen kansalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa äänestäneet ulkosuomalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa äänestäneet muut EU-kansalaiset, - joista miehiä,
- kunnassa äänestäneet yhteensä, - joista miehiä.

Ennakoon äänestäneiden lukumäärien tulee täsmätä kunnassa hyväksytyjen vaalikuorten kokonaislukumäärään.

8.2 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen

Arkistointi

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja kansanäänestysten asiakirjojen säilytysajat on vahvistettu Valtionarkiston (nyttemmin Kansallisarkisto) päätöksellä 13.5.1994 (n:o VA S 41/94) ja oikeusministeriön määräyksellä 10.10.1994 (n:o 989/610/94 OM). Nämä päätökset ja määräykset ovat edelleen voimassa.

Kansallisarkisto on antanut seulontapäätöksen KA/20686/07.01.01.03.01/2020, joka muuttaa vuoden 1994 päätöstä siten, että jos kunta tai vaalilautakunta käyttää äänestystietojen rekisteröinnissä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä, vaalipäivän äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tallennetut äänestystiedot säilytetään pysyvästi yksinomaan digitaalisessa muodossa. Paperiset luettelot ennakkoon äänestäneistä ja yksinomaan äänioikeusrekisteriä käyttäneiden kuntien tai vaalilautakuntien paperituloosteet äänioikeusrekisteristä ovat määräjän säilytettäviä asiakirjoja.

Asiakirjojen säilyttämisestä ja hävittämisestä vastaa keskusvaalilautakunta seuraavien säilytysaikojen puitteissa. Kohdan 2 säilytysaika on vähimmäis-säilytysaika, joten keskusvaalilautakunta voi tarvittaessa säilyttää asiakirjoja kauemminkin kuitenkin tietosuojasäännökset huomioon ottaen.

- 1) Pysyvästi säilytetään:
  - paperiset vaaliluettelot, jos äänestämismerkinnät on tehty niihin eikä vaalilautakunta ole käyttänyt sähköistä vaaliluetteloa; ja
  - keskusvaalilautakunnan pöytäkirjat ja niiden muut kuin alla mainitut liitteet, jos liitteet voidaan säilyttää sähköisesti.

- 2) Kun seuraavat vaalit (vuonna 2030 presidentinvaali ja vuonna 2029 euro-parlamenttivaalit) on toimitettu, voidaan hävittää:
  - keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan liitetyt huomioon ottamatta jätetyt vaalikuoret lähetekirjeineen ja lähetekuorineen,
  - huomioon ottamatta jätetyt avaamattomat lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakunnalle säädetyn määräajan jälkeen,
  - keskusvaalilautakunnan lähettämien kirjeiden toisteet,
  - keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeet ja muut asiakirjat,
  - keskusvaalilautakunnalle mahdollisesti annetut valtakirjat,
  - kotiaänestyslomakkeet,
  - paperiset vaaliluettelot, jos niihin ei ole tehty mitään äänestämismerkintöjä, vaan vaalilautakunta on käyttänyt yksinomaan sähköistä vaaliluetteloa.

Hävittäminen

- 1) Vaalitoimituksen päättymisen jälkeen on hävitettävä:
  - käytetyt lähetekuoret sekä vaalikuoret (joita jää keskusvaalilautakunnalle ainoastaan pieniltä äänestysalueilta)
  - vaaliohjeet ja VAT-ohjeet (VAT-ohjeita ei tavalliseen paperinkeräykseen) vasta europarlamenttivaalien jälkeen sekä
  - käyttämättömät äänestysliput.

- 2) Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi tulee hävittää, esimerkiksi polttamalla:
  - käytetyt ennakoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet (lähetekirjelomakkeet ja ilmoituskortit),
  - ennakolta äänestäneiden luettelot (vaalilomake nro 7), jotka vaalitoimitsijat ja vaalitoimikunnat ovat palauttaneet keskusvaalilautakunnalle,
  - käytetyt lähetekuorten kuittauslistat,
  - kuulutusten toisteet,
  - alustavan ääntenlaskennan lomakkeet.

Presidentinvaali tulee lainvoimaiseksi heti kun vaalin tulos on vahvistettu, joko tiistaina 30.1.2024 tai keskiviikkona 14.2.2024.

Paperisten vaaliluetteloiden digitalisointi

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) ja Kansallisarkiston antama määräys (KA/15906/07.01.01.00/2021) velvoittavat muuttamaan pysyvästi säilytettävät asiakirjat sähköiseen muotoon. Käytännössä tämä tarkoittaa, että niiden kuntien, joissa vaalilautakunnat käyttävät vaalipäivänä paperisia vaaliluetteloita, on jossain vaiheessa ennen luetteloiden arkistointia digitoitava vaaliluettelot Kansallisarkiston digitointimääräysten mukaisesti. Digitointia ei tarvitse tehdä heti vaalien jälkeen, vaan sen voi tehdä myöhemminkin ja analogisia vaaliluetteloita voi käyttää tietopalvelussa tarvittavan ajan.

Henkilötietojen suoja

Monet yllämainituista asiakirjoista sisältävät henkilötietoja ja kunta toimii tällöin henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Yleisellä tietosuojasetuksella (EU) 2016/679 on uudistettu henkilötietoja koskevaa sääntelyä ja tämä edellyttää aikaisempaa tarkempaa henkilötietojen siällisen käsittelyn suunnittelua ja dokumentointia. Kaikkia henkilötietoja sisältäviä vaaliasiakirjoja, kuten vaaliluetteloita, on säilytettävä erittäin huolellisesti ja varmistettava, etteivät ne missään tilanteessa katoa tai muutoin joudu ulkopuolisten käsiin. Otteen tai jäljennöksen antamisessa on huomioitava vaalilain 187 §.

8.3 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää seuraavia yleisiä vaaleja varten seuraavat vuoden 2024 varten jaetut käyttämättömät

- lähete kuoret
- vaalikuoret,
- lähete kirjelomakkeet ja
- vaalipöytäkirjalomakkeet.

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää myös

- sinetöimisnauhat ja mahdolliset katkaisulaitteet,
- vaalileimasimet,
- vaaliurnat ja
- äänestyskopit.

9. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT

9.1 Yleistä

Vaalialaisuuden turvaamiseksi keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että pienissä äänestysalueissa annetut äänestysliput on laskettava joko yhdessä saman äänestysalueen ennakoäänten kanssa tai yhdessä kunnan jonkin muun äänestysalueen taikka joidenkin muiden äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

9.1.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos

- 1) äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai
- 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai
- 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai että vaalialaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

9.1.2 Äänestysalueen määrittäminen pieneksi äänestysalueeksi

Hyväksytyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50

Keskusvaalilautakunta tarkastaa sille saapuneet ennakoäänestysasiakirjat vaalipäivää edeltävänä perjantaina klo 19 aloitettavassa kokouksessa. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee, että jossakin äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta, sen on päätettävä, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä.

Arvio siitä, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan tulee päättää, että kyseisen äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin merkitystä ei ole sillä, kuinka monta hyväksyttyä vaalikuorta (ennakoöäntä) äänestysalueessa on. Vaikka vaalikuoria olisi esimerkiksi 100, mutta kyseisenlaisen arvio tehdään, ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä.

Arvio vaalipäivänä äänestävien lukumäärästä voidaan tehdä jo ennakoöäntänsä päättyttyä vaalipäivää edeltävänä tiistaina ja on viimeistään tehtävä vaalipäivää edeltävänä perjantaina. Koska kyseessä on arvio, merkitystä ei ole sillä, että loppujen lopuksi äänestysalueella todettaisiinkin äänestäneen vaalipäivänä 50 henkilöä tai tätä enemmän. Samasta syystä merkitystä ei myöskään ole sillä, että vastoin arviota jollakin äänestysalueella äänestääkin vähemmän kuin 50 henkilöä. Tämähän selviää vasta vaalitoimituksen päättyttyä, jolloin yhdistämissä ei enää voida tehdä.

Kahden tai useamman äänestysalueen ennakoöänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että tällaisen äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet on laskettava yhdessä jonkun toisen äänestysalueen ennakoöänten ja vaalipäivän äänten kanssa.

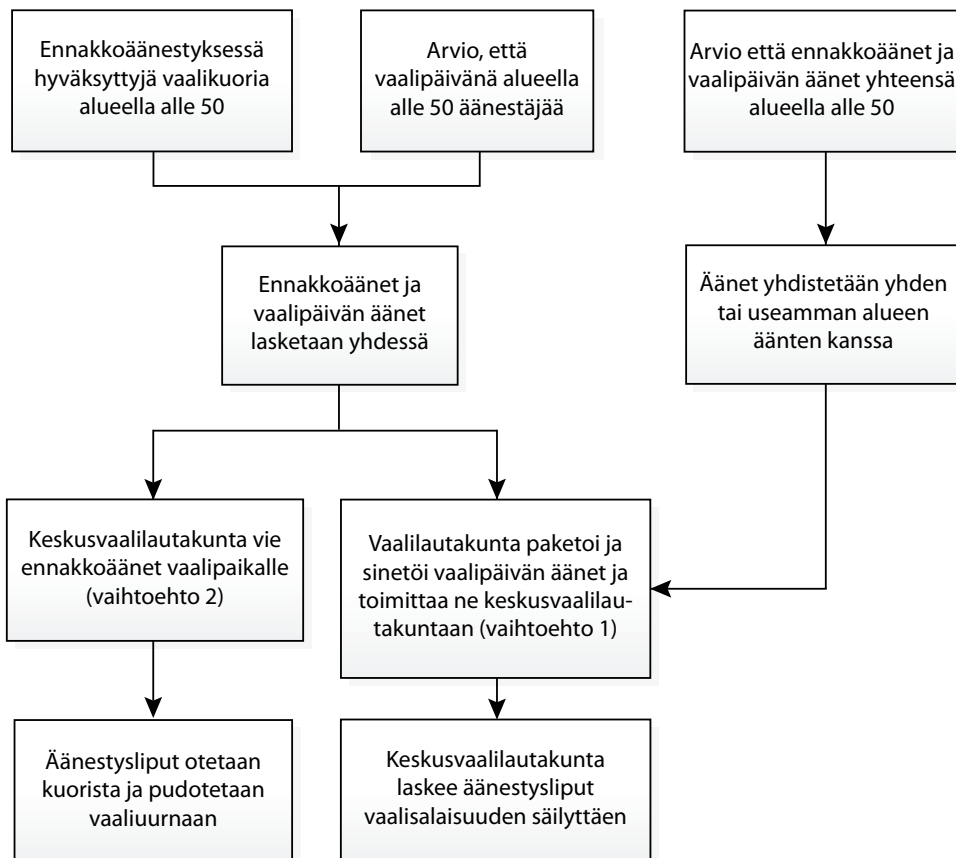
Keskusvaalilautakunnan tulee päättää, minkä toisen äänestysalueen äänestyslippuihin pienen äänestysalueen äänestysliput yhdistetään. Täksi toiseksi äänestysalueeksi on syytä valita muu pieni äänestysalue, jotta laskettavien äänestyslippujen yhteismäärä ei muodostu kovin suureksi. Kahden tai useamman pienen äänestysalueen äänestysliput voidaan yhdistää keskenään.

Keskusvaalilautakunta voi perustellusta syystä arvioida myös, että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää sitä, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet tulee laskea yhdessä. Keskusvaalilautakunnan on tällöin määrättävä, mitkä äänestysalueet yhdistetään. Päätös äänestysalueiden yhdistämisestä on tehtävä viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 12.

9.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 9.2.1. käsitellään niitä tilanteita, joissa yhden äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.
- luvussa 9.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.

9.2.1 Yhden äänestysalueen ennakoöänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä, keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta tuo vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät ennakoöänet vaalipäivänä äänestysalueen vaaliurnaun, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

Se menettely, jota aiotaan käyttää, tulee merkitä keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan.

VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) ilmoitettava mahdollisimman pian, viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 12 vaalipiirilautakunnalle, että kyseisen äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä;
- 2) määrättävä, että kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput keskusvaalilautakunnalle; sekä
- 3) vaalipäivän äänestysliput saatuaan yhdistettävä ne äänestysalueen vaalikuorissa oleviin äänestyslippuihin (ennakoöäniin) ja suoritettava tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliurnausta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestävään päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirja ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällyksiin merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on viipymättä vietävä lähetykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamistavasta, esimerkiksi siten, että lähetykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

Äänestyslippujen alustava laskenta keskusvaalilautakunnassa

Keskusvaalilautakunta suorittaa pienen äänestysalueen äänestyslippujen alustavan laskennan kokouksessa, jonka se pitää heti saatuaan äänestysliput haltuunsa. Kokouksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Keskusvaalilautakunta avaa äänestysalueen vaalikuoret ja yhdistää niissä olevat äänestysliput vaalipäivän äänestyslippuihin ja suorittaa tämän äänestyslippukokonaisuuden alustavan laskennan.

Pienessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakköäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa pienten äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Äänestyslippujen mitättömyysperusteet luetellaan vaalilain 85 §:ssä.

Milloin äänestyslippuja tarkastettaessa ei ole täysin selvää, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään.

Hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kunkin ehdokkaan äänimäärä ja hyväksyttäviksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Tämän jälkeen lasketaan mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäviksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä yhteen ja summa merkitään pöytäkirjaan. Summan tulee olla sama kuin äänestysalueen hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä lisätynä vaalilautakunnan vaalipöytäkirjasta ilmenevällä äänestyslippujen lukumäärällä.

Äänestyslippuja käsitellessään keskusvaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä. Äänestyslippujen käsittely on myös järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Sen jälkeen kun äänestysliput on edellä selostetulla tavalla järjestetty ja laskettu, pannaan hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan

numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipuikseen. Omaksi nipukseen pannaan myös mitätöimiksi ehdotetut äänestysliput.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että myös pienten äänestysalueiden alustavan laskennan tulokset merkitään laskentajärjestelmään niin pian kuin se on mahdollista.

Äänestyslippujen ja pöytäkirjojen toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan on toimitettava viipymättä laskemansa äänestysliput vaalipiirilautakunnalle tarkastuslaskentaa varten. Äänestyslippuja sisältävät niput suljetaan kestävään päällykseen, joka sidotaan huolellisesti narulla tai paketoitintiteipillä. Päällyys sinetöidään niin, ettei sitä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta.

Sen jälkeen päällykseen merkitään

- vaalipiirilautakunnan nimi ja osoite,
- lähetyksen sisältämien äänestyslippujen lukumäärä ja asianomaisen äänestysalueen numero tai äänestysalueiden numerot (esimerkiksi: 40 ennakköäntä + 127 vaalipäivän ääntä Kajaanin äänestysalueessa nro 008) sekä
- lähettäjä (keskusvaalilautakunta).

Päivä ja kellonaika, jolloin äänestyslippuja sisältävä päällyys sinetöitiin, on merkittävä pöytäkirjaan. Tämä pöytäkirja on liitettävä yhteen vaalilautakunnan vaalipöytäkirjan kanssa ja pantava kuoreen, joka on sinetöitävä sinetöintiteipillä. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja jonkun sen muista jäsenistä on yhdessä vietävä äänestysliput sekä edellä tarkoitetut pöytäkirjat sisältävät lähetykset viipymättä vaalipiirilautakunnalle.

Vaalipiirilautakunta voi kuitenkin määrätä myös sille osoitettujen lähetysten muunkinlaisesta toimittamisesta.

VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta vie äänestysliput äänestysalueen vaaliuurna

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) ilmoitettava mahdollisimman pian, viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina kello 12 vaalipiirilautakunnalle, että kyseisen äänestysalueen ennakköänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä;

- 2) ilmoitettava äänestysalueen vaalilautakunnalle se kellonaika vaalipäivänä, jolloin keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä yksi muu jäsen tuovat vaalikuoret äänestysalueelle.

Vaalikuorten toimittaminen äänestysalueelle

Keskusvaalilautakuntakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä vietävä äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän ilmoitettava vaalilautakunnalle ja sen jälkeen vaalilautakunnan nähden avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttäen otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliurnaan.

Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

9.2.2 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakoäännet ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin, viimeistään vaalipäivää lauantaina ilmoittaa vaalipiirilautakunnalle nämä äänestysalueet ja suorittaa soveltuvin osin samat toimenpiteet, jotka on selostettu kohdassa VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle. Näissä tapauksissa vaalilautakunnat siis tuovat aina vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.

Yhdistetyissä äänestysalueissa annettuja äänestyslippuja ei voida ottaa huomioon alustavan äänenlaskennan tiedotuksessa samalla tavoin kuin muiden äänestysalueiden äänestyslippuja (ks. luku 7). Keskusvaalilautakunnalla on kuitenkin mahdollisuus määrätä, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja mikäli se ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia, että äänestysliput on tuotava keskusvaalilautakunnalle niin nopeasti, että ne voidaan ottaa alustavan äänenlaskennan tiedotuksessa huomioon. Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10. MUITA OHJEITA

10.1 Vaalien ulkomainonnasta

Vaalien ulkomainonta on hyväksi todettu keino lisätä vaalien näkyvyyttä ja antaa kuntalaisille tietoa ehdokkaista. Kunnalla ei kuitenkaan ole lakisääteistä velvollisuutta osallistua vaalimainonnan järjestämiseen. Suomen Kuntaliitto on perinteisesti suositellut, että vaalien ulkomainonta kunnan hallinnassa ja määräysvallassa olevilla alueilla aloitettaisiin viikkoa ennen ennakkoäänestyksen aloittamista (presidentinvaalissa keskiviikkona 10.1.2024 ja europarlamentti-vaaleissa keskiviikkona 22.5.2024).

Mahdollisia ulkomainospaikkoja jaettaessa on ehdokkaan asettaneita puolueita ja valitsijayhdistyksiä kohdeltava tasapuolisesti.

10.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten numerossa 0295 535 530 seuraavasti:

- 1) Ennakkoäänestyksen aikana
  - arkipäivisin kello 8–20 sekä
  - lauantaina ja sunnuntaina kello 9–18;
- 2) ennakkoäänestyksen jälkeisinä arkipäivinä
  - keskiviikkona, torstaina ja perjantaina kello 9–19; sekä
- 3) Vaalipäivänä sunnuntaina kello 9–20.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön henkilötunnus, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo ennen soittoa Digi- ja väestötietovirastoon.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakköäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisiä äänestysohjeita (henkilöllisyystodistus mukaan jne.) sekä autetaan kirjeäänestysmateriaalin tilaukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Lisäksi käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

10.4 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä, kirjeäänestysmateriaalin tilauslomake ja vaaliviranomaisten yhteystiedot.

10.5 Oikeusministeriön yhteystiedot

Oikeusministeriön vaaliasiantuntijoihin voi ottaa yhteyttä sähköpostiosoitteeseen vaalit@gov.fi tai henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen:

- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. 02951 50128, etunimi.j.sukunimi@gov.fi
- erityisasiantuntija Laura Nurminen, puh. 02951 50008, etunimi.sukunimi@gov.fi
- erityisasiantuntija Elina Rissanen, puh. 02951 50248, etunimi.sukunimi@gov.fi
- erityisasiantuntija Oula-Antti Labba, puh. 02951 50244, etunimi.sukunimi@gov.fi
- erityisasiantuntija Atte-Kuismin Raerinne, puh. 02951 50211, etunimi.sukunimi@gov.fi
- suunnittelija Tuomas Rekola, puh. 02951 50195, etunimi.sukunimi@gov.fi
- VAT-asioissa Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) vaalituki, puh. 02956 65609 tai sähköposti vaalituki@om.fi.

10.6 Ulkoministeriön yhteystiedot

puh. 02951 6001; faksi (09) 1605 5755; Sähköposti: vaalit.UH@gov.fi.

VAALILAKI 2.10.1998/714

(presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset)

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset

1 § (29.6.2021/649)

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään, miten toimitetaan:

2) tasavallan presidentin vaali (*presidentinvaali*);

5) Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit (*europarlamenttivaalit*).

Vaaleista säädetään lisäksi perustuslaissa, hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja kuntalaissa (410/2015).

2 §

Äänioikeus

Eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa on äänioikeutettu jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta. Presidentinvaalissa äänioikeusikä tulee saavuttaa viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä.

Europarlamenttivaaleissa on äänioikeutettu myös Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen,

joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jolla on kotikuntalaisia (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa taikka joka on Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa tai tällaisen henkilön perheenjäsen, jos hän asuu Suomessa ja hänen tietonsa on talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) säädetyllä tavalla. Äänioikeutettu Suomessa ei kuitenkaan ole henkilö, joka on menettänyt äänioikeutensa yksittäistä siviili- tai rikosasiaa koskevan päätöksen vuoksi siinä valtiossa, jonka kansalainen hän on (*kotivaltio*). (29.11.2019/1132)

Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

3 § (29.6.2021/649)

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa ja kelpoisuudesta tasavallan presidentiksi säädetään perustuslaissa. Vaalikelpoisuudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa ja vaalikelpoisuudesta kuntavaaleissa kuntalaissa. Vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa säädetään tämän lain 164 §:ssä.

4 § (14.12.2017/939)

Vaalitoimitus

Vaalit toimitetaan järjestämällä ennakoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

5 § (20.5.2016/361)

Vaalipiirit eduskuntavaaleissa

Eduskuntavaaleja varten maa on jaettu maakuntajaon pohjalta seuraaviin vaalipiireihin:

1) Helsingin vaalipiiri, johon kuuluu Helsingin kaupunki;

2) Uudenmaan vaalipiiri, johon kuuluvat Askolan, Espoon, Hangon, Hyvinkään, Inkoon, Järvenpään, Karkkilan, Kauniaisten, Keravan, Kirkkonummen, Lapinjärven, Lohjan, Loviisan, Myrskylän, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Porvoon, Pukkilan, Raaseporin, Sipoon, Siuntion, Tuusulan, Vantaan sekä Vihdin kunnat;

3) Varsinais-Suomen vaalipiiri, johon kuuluvat Auran, Kaarinan, Kemiönsaaren, Koski Tl:n, Kustavin, Laitilan, Liedon, Loimaan, Marttilan, Maskun, Myllymäen, Naantalın, Nousiaisten, Oripään, Paimion, Paraisten, Pyhärannan, Pöytyän, Raision, Ruskon, Salon, Sauvon, Someron, Taivassalon, Turun, Uudenkaupungin sekä Vehmaan kunnat;

4) Satakunnan vaalipiiri, johon kuuluvat Euran, Eurajoen, Harjavallan, Huittisten, Jämijärven, Kankaanpään, Karvian, Kokemäen, Merikarvian, Nakkilan, Pomarkun, Porin, Rauman, Siikaisten, Säky-län sekä Ulvilan kunnat; (22.12.2021/1248)

5) Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiri, johon kuuluvat Brändön, Eckerön, Finströmin, Föglön, Getan, Hammarlandin, Jomalan, Kumlingen, Kökarin, Lemlandin, Lumparlandin, Maarianhaminan, Saltvikin, Sottungan, Sundin sekä Vårdön kunnat;

6) Hämeen vaalipiiri, johon kuuluvat Asikkalan, Forssan, Hartolan, Hattulan, Hausjärven, Heinolan, Hollolan, Humppilan, Hämeenlinnan, Iitin, Janakkalan, Jokioisten, Kärkölan, Lahden, Lopen, Orimattilan, Padasjoen, Riihimäen, Sysmän, Tam-melan sekä Ypäjän kunnat; (29.10.2020/741)

7) Pirkanmaan vaalipiiri, johon kuuluvat Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Juupajoen, Kangasalan, Kihniön, Kuhmoisten, Lempäälän, Mänttä-Vilppu-lan, Nokian, Oriveden, Parkanon, Pirkkalan, Puna-kalaitumen, Pälkäneen, Ruoveden, Sastamalan, Tampereen, Urjalan, Valkeakosken, Vesilahden, Virtain sekä Ylöjärven kunnat; (29.10.2020/741)

8) Kaakkois-Suomen vaalipiiri, johon kuuluvat Enonkosken, Haminan, Hirvensalmen, Imatran, Ju-van, Kangasniemen, Kotkan, Kouvolan, Lappeen-rannan, Lemin, Luumäen, Miehikkälän, Mikkelin, Mäntyharjun, Parikkalan, Pertunmaan, Pieksä-mäen, Puumalan, Pyhtään, Rantasalmen, Rautjär-ven, Ruokolahden, Savitaipaleen, Savonlinnan,

Sulkavan, Taipalsaaren sekä Virolahden kunnat; (29.10.2020/741)

9) Savo-Karjalan vaalipiiri, johon kuuluvat Heinä-veden, Iisalmen, Ilomantsin, Joensuun, Joroisten, Juuan, Kaavin, Keitele, Kiteen, Kiuruveden, Kontiolahden, Kuopion, Lapinlahden, Leppävirran, Lieksan, Liperin, Nurmeksen, Outokummun, Piela-veden, Polvijärven, Rautalammin, Rautavaaran, Rääkkylän, Siilinjärven, Sonkajärven, Suonenjoen, Tervon, Tohmajärven, Tuusniemen, Varkauden, Vesannon sekä Vieremän kunnat; (22.12.2021/1248)

10) Vaasan vaalipiiri, johon kuuluvat Alajärven, Alavuden, Evijärven, Halsuan, Ilmajoen, Isojoen, Isokyrön, Kannuksen, Karijoen, Kaskisten, Kauha-joen, Kauhavan, Kaustisen, Kokkolan, Korsnäsin, Kristiinankaupungin, Kruunupyyn, Kuortaneen, Kurikan, Laihian, Lappajärven, Lapuan, Lestijärven, Luodon, Maalahden, Mustasaaren, Närpiön, Pe-dersören kunnan, Perhon, Pietarsaaren, Seinä-joen, Soinin, Teuvan, Toholammin, Uusikaarle-pyyn, Vaasan, Vetelin, Vimpelin, Vöyrin sekä Ähtä-rin kunnat;

11) Keski-Suomen vaalipiiri, johon kuuluvat Han-kasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Jämsän, Kannon-kosken, Karstulan, Keuruun, Kinnulan, Kivijärven, Konneveden, Kyyjärven, Laukaan, Luhangan, Mul-tian, Muuramen, Petäjäveden, Pihtiputaan, Saari-järven, Toivakan, Uuraisten, Viitasaaren sekä Ää-nekosken kunnat; (29.10.2020/741)

12) Oulun vaalipiiri, johon kuuluvat Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Hailuodon, Hyrynsal-men, Iin, Kajaanin, Kalajoen, Kempeleen, Kuhmon, Kuusamon, Kärsämäen, Limingan, Lumijoen, Meri-järven, Muhoksen, Nivalan, Oulaisten, Oulun, Pal-tamon, Pudasjärven, Puolangan, Pyhäjoen, Pyhä-järven, Pyhännän, Raahen, Reisjärven, Ristijärven, Sievin, Siikajoen, Siikalatvan, Sotkamon, Suomus-salmen, Taivalkosken, Tyrnävän, Utajärven, Vaa-lan sekä Ylivieskan kunnat;

13) Lapin vaalipiiri, johon kuuluvat Enontekiön, Inarin, Kemin, Kemijärven, Keminmaan, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Pellon, Po-

sion, Ranuan, Rovaniemen, Sallan, Savukosken, Simon, Sodankylän, Tervolan, Tornion, Utsjoen sekä Ylitornion kunnat.

6 §

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken

---

7 §

Vaalipiirit muissa vaaleissa

Presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa maa on yhtenä vaalipiirinä. Näiden vaalien teknisessä toimittamisessa noudatetaan eduskunta-vaalien vaalipiirijakoa sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

---

8 §

Äänestysalueet

Äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon seuraavan kalenterivuoden alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan kalenterivuoden alussa, jos se on tehty ja siitä on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla viimeistään voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. (29.11.2019/1132)

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty äänestysalueista tehdyn päätöksen jälkeen, valtuuston tai, jos muutoksesta on päättänyt ministeriö, kunnanhallituksen on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako.

Äänestysalueista tehtyä päätöstä, josta on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle, noudatetaan hallinto-oikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, jollei hal-

linto-oikeus toisin määrää. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

9 §

Ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakoäänestyspaikkoja ovat:

- 1) ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi;
- 2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävät kuntavaalien yleiset ennakoäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa;
- 3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut, kunnanhallituksen päätöksellä määrätty sotehuollon toimintayksiköt sekä rangaistuslaitokset (*laitos*);
- 4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomailla, kun ennakoäänestys toimitetaan.

(22.12.2021/1248)

Lisäksi ennakoäänestys voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (kotiäänestys).

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty *vaalipäivän äänestyspaikka*. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa. (5.4.2002/247)

Kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin viipymättä merkitään Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite sekä muut oikeusministeriön määräämät tiedot. Ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat

äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu. Kunnanhallitukselle tehty oikaisuvaatimus ja kunnanhallituksen päätöksestä tehty kunnallisvalitus on käsiteltävä kiireellisesti. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

2 luku

Vaaliviranomaiset

9 a § (20.5.2016/361)

Vaaliviranomaisen puolueettomuus

Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti.

10 §

Vaaliasioiden käsittely valtioneuvostossa

Valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 momentti on kumottu L:lla 5.4.2002/247.

11 § (12.4.2013/271)

Vaalipiirilautakunta

Aluehallintoviraston on hyvissä ajoin ennen eduskuntavaaleja asetettava jokaiseen 5 §:ssä tarkoitettuun vaalipiiriin vaalipiirilautakunta. Sen toimikausi kestää, kunnes uusi lautakunta on valittu. Lautakunnan asettaa se aluehallintovirasto, jonka alueella lautakunnan kokouspaikka on.

Vaalipiirilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä neljä varajäsentä. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puolerekisteriin merkittyjä puolueita. Jäsen tai varajäsen, joka lautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei

voi osallistua lautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

Helsingin vaalipiirilautakunta ja Uudenmaan vaalipiirilautakunta pitävät kokouksensa Helsingissä, Varsinais-Suomen vaalipiirilautakunta Turussa, Satokunnan vaalipiirilautakunta Porissa, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakunta Maarianhaminassa, Hämeen vaalipiirilautakunta Hämeenlinnassa, Pirkanmaan vaalipiirilautakunta Tampereella, Kaakkois-Suomen vaalipiirilautakunta Mikkelissä, Savo-Karjalan vaalipiirilautakunta Kuopiossa, Vaasan vaalipiirilautakunta Vaasassa, Keski-Suomen vaalipiirilautakunta Jyväskylässä, Oulun vaalipiirilautakunta Oulussa ja Lapin vaalipiirilautakunta Rovaniemellä.

12 § (20.5.2016/361)

Vaalipiirilautakunnan työskentely

Vaalipiirilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos jäsen tai varajäsen on kuollut tai saanut vapautuksen toimestaan, on hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi valittava uusi jäsen tai varajäsen.

Vaalipiirilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain (434/2003) 27–30 §:ssä.

Vaalipiirilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Vaalipiirilautakunnan kokouksissa pidetään pöytäkirjaa. Pöytäkirjan ja lautakunnan toimituskirjat alikirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

12 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunta

---

12 b § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunnan työskentely

---

13 §

Kunnan keskusvaalilautakunta

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen *kunnan keskusvaalilautakunta*.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. (8.5.2015/563)

Ahvenanmaan maakunnassa toimii kussakin kunnassa kunnan keskusvaalilautakuntana eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa maakunnassa toimitettavia kuntavaaleja varten asetettu lautakunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan keskusvaalilautakunnasta tässä laissa säädetään. (8.5.2015/563)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava yhteystietonsa Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla. (29.11.2019/1132)

14 § (20.5.2016/361)

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentely

Kunnan keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Kunnan keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitet-

tujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

15 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava:

1) kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä

2) laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, joihin kunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.

Sekä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenten että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puolerekisteriin merkittyjä puolueita. Kuntavaaleissa jäsenten ja varajäsenten tulee kuitenkin edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Ehdokas ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

16 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan työskentely

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisiä.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyttä koskevia säännöksiä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustajasta säädetään 73 §:ssä. Vaalilautakunta voi ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä 77 §:ssä tarkoitettua äänioikeusrekisterin ja muiden oikeusministeriön tietojärjestelmien käyttämistä varten.

Vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitettua hallintosäännön määräyksiä pöytäkirjan laatimisesta, tarkastamisesta ja tiedoksi antamisesta, asian jatkokokoukseen siirtämisestä, kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolosta ja puheoikeudesta kokouksissa, viranhaltijaesittelystä, menettelystä otettaessa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi eikä kunnan taloudesta.

17 § (20.5.2016/361)

Vaalitoimitsijat

Ennakoäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiaänestyksestä huolehtivat *vaalitoimitsijat*. Kussakin kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa. Muissakin ennakoäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai useampia.

Vaalitoimitsijat kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiaänestykseen määrää kunnan

keskusvaalilautakunta. Muutoin vaalitoimitsijoina ovat:

1) Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö;

2) suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö.

Ennakoäänestystä kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla. Muissa ennakoäänestyspaikoissa, joihin vaalitoimitsijoita on nimetty tai määrätty kaksi tai useampia, riittää, että ennakoäänestystä toimitettaessa on saapuvilla yksi vaalitoimitsija. Kunkin yksittäisen kotiaänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija.

Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisarusensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Vaalitoimitsijaan ei sovelleta hallintolain esteellisyttä koskevia säännöksiä.

Suomen edustustossa tai suomalaisessa laivassa ehdokas tai ehdokkaana olevan henkilön edellä tarkoitettu läheinen voi kuitenkin olla vaalitoimitsijana, mikäli vaalitoimitsijaksi soveltuva muuta henkilöä ei ole saatavilla ja ennakoäänestyksen toimittaminen siitä syystä muutoin estyisi.

3 luku

Äänioikeusrekisteri

18 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin perustaminen ja tiedot

Digi- ja väestötietovirasto perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (*äänioikeusrekisteri*).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;
- 3) eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa 5 §:ssä tarkoitettu vaalipiiri sekä aluevaaleissa hyvinvointialue;
- 4) kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 5) äänestysalue;
- 6) äänestyspaikka vaalipäivänä ja sen osoite;
- 7) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 8) eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa asuinvaltio, jollei se ole Suomi;
- 9) rekisteriin ottamisen päivämäärä;
- 10) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

(29.6.2021/649)

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpitokunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsinki. Jollei aluevaaleissa ja kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutetulla muun valtion kansalaisella ole koti- kuntaa Suomessa, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään äänioikeuskunta. Äänioikeutettu kuuluu näissä tapauksissa äänestysalueeseen, jonka valtuusto on 8 §:n 1 momentin nojalla määrännyt niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle. (29.6.2021/649)

Äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen äänioikeutetun kohdalle rekisteriin merkitään:

- 1) kuolintieto, jos äänioikeutettu on kuollut;

- 2) jos henkilö on merkitty 26 §:ssä säädetyllä tavalla äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, tieto siitä;

- 3) tiedot mahdollisesta oikaisuvaatimuksesta ja siihen annetuista päätöksistä;

- 4) tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan;

- 5) tieto 2 momentin 10 kohdassa tarkoitettua turvakiellosta, jos se on talletettu väestötietojärjestelmään äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen;

- 6) tieto siitä, että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin on merkitty äänioikeutetun antama sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskeva suostumus.

Europarlamenttivaaleissa Suomessa äänioikeutettu Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen otetaan europarlamenttivaalien äänioikeusrekisteriin, jos hän on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa käyttää äänioikeuttaan europarlamenttivaaleissa Suomessa. Lisäksi edellytetään, että hän ei ole, jos hänellä ilmoituksen jälkeen on ollut jatkuvasti kotikunta Suomessa, peruuttanut ilmoitustaan. Ilmoitus ja sen peruutus on tehtävä Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 80. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

19 §

Äänioikeusrekisteriin merkittävät vaalikohtaiset lisätiedot (29.6.2021/649)

(29.6.2021/649)

Europarlamenttivaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään, tieto kansalaisuudesta, jollei hän ole Suomen kansalainen.

20 §

Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin käyttäminen

21 §

Ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta *ilmoituskortin*, jossa ovat:

- 1) 18 §:n 2 momentin 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24;
- 3) tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä taikka millä hyvinvointialueella tai missä kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus;
- 4) tiedot vaalipäivästä ja ennakoöänestyksen ajanjaksosta;
- 5) Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston sekä kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 6) tieto rekisteristä tai tietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat;
- 7) oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

(29.6.2021/649)

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä. (19.12.2018/1223)

Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto 26 §:n 5 momentin mukaisesti merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle pelkästään sähköisesti, jos hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin on tehty 18 §:n 4 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä. (29.11.2019/1132)

Presidentinvaalissa ilmoituskortteja lähetetään äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi, yksi kumpaakin vaalia varten.

22 § (29.6.2021/649)

Tiedottaminen Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille

Digi- ja väestötietoviraston on hyvissä ajoin ennen aluevaaleja, kuntavaaleja ja europarlamenttivaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille äänioikeuden edellytykset täyttävillä Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulee olemaan vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

23 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin tietojen tarkastaminen

Äänioikeusrekisteriin 18 §:n 2 ja 3 momentin sekä 19 §:n nojalla merkityt tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa tai puhelimitse maksutta saatavissa arkipäivinä virka-aikana 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Digi- ja väestötietovirasto voi antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Ote annetaan maksutta sille, josta otteesta on tietoja, ja tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle.

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa virallisessa lehdessä ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, äänioikeusrekisterissä olevista henkilötiedoista voidaan pitää tarkastusta varten nähtävinä vain 18 §:n 2 momentin 2, 7 ja 9 kohdassa tarkoitetut tiedot.

24 § (29.11.2019/1132)

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikuntalaissa tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu Digi- ja väestötietovirastolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 18 §:n 2 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta. Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavilla niissä paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

25 § (29.11.2019/1132)

Digi- ja väestötietoviraston päätös

Digi- ja väestötietoviraston on ratkaistava oikaisuvaatimus viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta.

Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä annettava päätös tiedoksi oikaisuvaatimuksen tehneelle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, Digi- ja väestötietoviraston on samalla toimitettava hänelle ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, päätös on julkaistava virallisessa lehdessä.

26 §

Itseoikaisu

Jos Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että jotakuta koskeva merkintä äänioikeusrekisterissä on virheellinen, sillä on viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta. (29.11.2019/1132)

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 25 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Jos Digi- ja väestötietovirasto on ennen europarlamenttivaalien äänioikeusrekisterin tuleamista lainvoimaiseksi saanut Euroopan unionin muun jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että äänioikeusrekisteriin otettu äänioikeutettu on otettu siinä valtiossa samojen vaalien vaaliluetteloon, sen on viipymättä huolehdittava siitä, että asianomainen merkitään äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi. (29.11.2019/1132)

27 § (29.11.2019/1132)

Valitus hallinto-oikeuteen

Päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta sekä 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Hallinto-oikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa Digi- ja väestötietovirastolle edelleen hallinto-oikeudelle toimitettavaksi. Valituksen tekemiseen

sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Hallinto-oikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja Digi- ja väestötietovirastolle. Jos päätös sisältää sen, että joku on otettava äänioikeusrekisteriin tai että jotakuta koskevia tietoja on muutettava, Digi- ja väestötietoviraston on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos hallinto-oikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on viipymättä toimitettava päätös myös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittyy sen 71 §:ssä tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, hallinto-oikeuden on ilmoitettava siitä Digi- ja väestötietovirastolle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Hallinto-oikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

28 § (28.6.2013/496)

Äänioikeusrekisterin lainvoimaisuus

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin tuleamista lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos joku on ilmeisen virheellisesti 26 §:n 1 tai 5 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa merkinnän lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä. (29.11.2019/1132)

Sen, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hän on äänioikeutettu, on annettava äänestää. Hän on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

29 §

Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeusrekisteriin merkitään sen mukaan kuin 5 ja 6 luvussa säädetään, milloin ja missä äänioikeutettu on äänestänyt. Merkinnän voi tehdä kotimaassa olevan yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja taikka vaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta tai keskusvaalilautakunnan pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. (29.11.2019/1132)

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin äänestämistä koskevat merkinnät ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. (5.4.2002/247)

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen Digi- ja väestötietovirasto hävittää rekisterissä olevat tiedot. (29.11.2019/1132)

4 luku

Ehdokasasettelun viranomaistehtävät

30 §

Ehdokasasettelu

Puolurekisteriin merkittyjen puolueiden (*puolue*) ja äänioikeutettujen perustamien valitsijayhdistysten ehdokkaiden asettamisesta sekä hakemuksesta ehdokaslistan julkaisemiseksi ehdokaslistojen yhdistelmässä ja hakemuksesta ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon (*ehdokashakemukset*) ja hakemusten toimittamisesta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle säädetään II osassa.

31 § (8.5.2015/563)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelee:

-----

2) presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa Helsingin vaalipiirilautakunta;

(29.6.2021/649)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen on ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

32 § (21.5.2010/431)

Puolueita koskevat ilmoitukset

Oikeusministeriön on viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ilmoitettava ehdokashakemukset käsitteleville viranomaisille, lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakuntaa, ne puolueet, jotka on merkitty puolerekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

33 § (21.5.2010/431)

Viranomaisen lakimääräiset kokoukset

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen koontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, ja sen jälkeen, jos asioita on käsiteltävänä, 47., 41., 39. ja 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää sekä 40., 34., 32. ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloin, jos asiain käsittely sitä vaatii.

34 § (21.5.2010/431)

Asiakirjojen jättämisestä määrääminen ja kuuluttaminen

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan, kenelle, minä päivinä ja kellonaikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava.

Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi sekä muissa vaaleissa virallisessa lehdessä. (29.6.2021/649)

35 §

Velvollisuus asiakirjojen tarkastamiseen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädettyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädettyin tai määrättyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa säädettyä estettä.

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen asiana ei ole tutkia, miten jäsenäänestys ja ehdokaiden asettaminen siihen liittyvine menettelyineen puolueessa taikka sen piiri-, perus- tai muussa järjestössä taikka puolueen jäseniä kunnassa edustavassa yhdistyksessä on toimitettu.

36 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten käsittely ja huomautukset

Ehdokashakemukset niihin liitetyine asiakirjoineen tarkastetaan 41. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 34. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Puolueen, yhteislistan tai yhteislistaan kuulumatoman valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehelle on viipymättä huomautettava, jos:

1) ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti taikka ehdokashakemukseen ei ole liitetty tässä laissa edellytetyt asiakirjoja;

2) ehdokashakemusasiakirjoja ei muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä voida pitää lainmukaisina; taikka

3) ehdokkaaksi on asetettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen tai joka on asetettu samoissa vaaleissa ehdokkaaksi kahdella tai useammalla listalla.

37 §

Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen

Edellä 36 §:ssä tarkoitettussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.

Eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa, kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;

2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys;

3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

(29.6.2021/649)

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakosjärjestykseen.

Presidentinvaalissa arvotaan ehdokkaiden keskinäinen järjestys ensimmäisessä vaalissa ja ehdokkaat numeroidaan tämän mukaisessa järjestyksessä alkaen numerosta 2. Valtioneuvoston oikeuskanslerin on oltava läsnä arvonnassa. Toisessa vaalissa ehdokkailla on samat numerot kuin ensimmäisessä vaalissa.

38 § (21.5.2010/431)

Vaaliasiamiesten toimenpiteet huomautusten johdosta

Vaaliasiamiehillä, joille huomautuksia on tehty, on oikeus viimeistään 39. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ennen kello 16 tehdä huomautuksista johtuvat oikaisut sekä täydentää ehdokashakemusta ja siihen liitettyjä asiakirjoja. Saman ajan kuluessa vaaliasiamiehillä on oikeus tehdä

tarvittavia ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, puolueiden vaaliasiamiehillä on oikeus antaa yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

Jos huomautus on tehty 36 §:n 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä, vaaliasiamiehellä on oikeus tämän pykälän 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa poistaa ensin mainitussa lainkohdassa tarkoitettu ehdokas.

39 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaiseminen

Määräaikana saapuneet ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen käsitellään uudelleen 39. päivänä ennen presidentinvaalin ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa. Samalla tehdään päätökset ehdokashakemusten sekä vaaliliittoa ja yhteislistaa koskevien ilmoitusten johdosta.

Ne määräaikana perille toimitetut ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta, joita vastaan huomautuksia ei ole tehty, on hyväksyttävä.

40 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset

Jos 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty ja hyväksyttävää ilmoitusta oikaisusta ei ole annettu tai ilmoitusta kyseisen ehdokkaan poistamisesta tehty määräajassa taikka jos ehdokas on kuollut, ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetloon. Puolueen, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan vaaliasiamies on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ehdokkaan kuolemasta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle.

Puolueella tai valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, on oikeus peruuttaa ehdokashakemuksensa. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on tehtävä peruutus kirjallisesti ehdo-

kashakemukset käsittelevälle viranomaiselle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Ehdokashakemuksen hyväksymistä koskeva asia on peruutuksen johdosta käsiteltävä uudelleen.

Päätökset tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa tehdään 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa ennen presidentinvaalin ehdokasluettelon tai ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista.

41 § (28.6.2013/496)

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on laadittava 31. päivänä ennen vaalipäivää viimeistään kello 16 aloitettavassa kokouksessaan *ehdokaslistojen yhdistelmä*, jossa on samalle puolelle lehteä painettuna:

- 1) yhteinen otsikko sen selvittämiseksi, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu; sekä
- 2) puolueiden ehdokaslistat, yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijajhdistysten ehdokaslistat.

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijajhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijajhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Jos puolueita, vaaliliittoja tai yhteislistoja on niin paljon, että niiden ryhmittely vasemmalta oikealle oleellisesti haittaisi yhdistelmän luettavuutta, ne tai osa niistä voidaan ryhmitellä yhdistelmään arvonnalla mukaista järjestystä noudattaen myös allekkain. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat erotetaan riittävän selkeästi vaaliliit-

toon kuulumattomien puolueiden ehdokaslistoista. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistojen alapuolelle tehdään merkintä siitä, että kyseiset puolueet ovat vaaliliitossa.

Puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaiden tiedot merkitään asianomaisen puolueen nimen tai yhteislistan nimityksen alle ryhmiteltyinä yhdelle tai useammalle palstalle ylhäältä alaspäin. Yhteislistaan kuulumattomien ehdokkaiden tiedot merkitään äärimmäiseksi oikealle allekkain numerojärjestyksessä erotettuina selvästi toisistaan.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisuä käyttäen sekä muissa kuin kunta-vaaleissa kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmen-tämiseksi. Yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. (8.5.2015/563)

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijajhdistykselle ei merkitä nimitystä.

42 § (21.5.2010/431)

Presidentinvaalin ehdokasluettelot

Sen jälkeen kun ehdokkaat on ilmoitettu tiedonannon oikeusministeriölle, Helsingin vaalipiirilautakunta laatii 38. päivänä ennen vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan *presidentinvaalin ehdokasluettelon*, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä ehdokaslistojen yhdistelmästä 41 §:ssä säädetään.

Jos presidentinvaalin toinen vaali toimitetaan, Helsingin vaalipiirilautakunta laatii viipymättä toista

vaalia varten ehdokasluettelon, johon ehdokkaat on otettava samassa keskinäisessä järjestyksessä ja samoin numeroin kuin heidät oli otettu ensimmäisen vaalin ehdokasluetteluun. Toisen vaalin ehdokasluettelosta on muutoin voimassa, mitä ehdokaslistojen yhdistelmästä 41 §:ssä säädetään.

43 § (28.6.2013/496)

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteluun otetut ehdokkaat (*valtakunnallinen ehdokasrekisteri*). Oikeusministeriö on valtakunnallisen ehdokasrekisterin rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää huolehdittava siitä, että valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot, ikä vaalipäivänä sekä henkilötunnus.

Ehdokasrekisteristä annetaan maksutta tietoja ehdokkaalle, ehdokkaan asettaneelle puolueelle ja yhteislistalle sekä tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille.

Oikeusministeriö laatii tarvittaessa valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä tulosteen, johon otetaan vaalipiireittäin, hyvinvointialueittain tai kunnittain kunkin ehdokkaan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevat tiedot. Ministeriö huolehtii siitä, että tulostetta toimitetaan tarpeellinen määrä kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimijoille sekä ulkoministeriölle jaettavaksi edelleen ennakoäänestyspaikkoina oleviin Suomen edustustoihin ja suomalaisiin laivoihin. (29.6.2021/649)

44 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelu ja tiedoksisattaminen

Vaalipiirilautakunnan tulee toimittaa eduskunta-vaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä tarpeellinen määrä:

1) vaalipiirin kuntien keskusvaalilautakunnille jaettavaksi edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimijoille sekä vaalipiiriin kuuluvien kuntien kunnanhallituksille;

2) muille vaalipiirilautakunnille jaettaviksi edelleen näiden vaalipiirin kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimijoille;

3) vaalipiirissä ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille; sekä

4) oikeusministeriölle ja ulkoasiainministeriölle jaettavaksi ulkomailla olevien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimijoille.

Yhdistelmiä on myös pidettävä yleisön saatavana.

Helsingin vaalipiirilautakunta huolehtii europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmien ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelusta noudattaen soveltuvin osin, mitä 1 momentissa säädetään eduskuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmän jakelusta. Jos presidentinvaalin toisen vaalin ehdokasluettelo ei voida toimittaa ennakoäänestyspaikkaan ennen toisen vaalin ennakoäänestyksen alkamista, vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että ehdokasluettelon tiedot ovat ennakoäänestyksen alkaessa ennakoäänestyspaikassa esillä oikeusministeriön määräämällä tavalla. (5.4.2002/247)

45 §

Muutoksenhakukielto

Tässä luvussa tarkoitettuun viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta ehdokasrekisteristä annettavia tietoja koskevaa päätöstä, ei saa hakea erikseen muutosta.

5 luku

Ennakoäänestys

46 § (21.5.2010/431)

Ennakoäänestysoikeus

Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa, ympärivuorokautista hoitoa antavassa tai muussa kunnanhallituksen ennakoäänestyspaikaksi määräämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä tai on otettu rangaistuslaitokseen taikka suorittaa varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavan joukko-osaston varuskunnassa tai Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavassa yksikössä, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa. Suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva äänioikeutettu saa äänestää ennakolta laivassa sen ollessa ulkomailla. (22.12.2021/1248)

Äänioikeutettu, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa, sen mukaisesti kuin 55 §:ssä säädetään, äänestää ennakolta kotonaan Suomessa siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

47 § (5.4.2002/247)

Ennakoäänestyksen ajanjakso

Ennakoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää. Suomalaisessa laivassa ennakoäänestys voidaan, presidentinvaalin toista vaalia lukuun ottamatta, kuitenkin aloittaa jo 18. päivänä ennen vaalipäivää.

Kotimaan yleinen ennakoäänestyspaikka on ennakoäänestystä varten avoinna kaikkina päivinä 1

momentissa tarkoitettuna ajanjaksona, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä.

Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa ennakoäänestyksen ajanjakso voi, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, olla lyhyempi kuin 1 momentissa säädetään.

48 § (28.6.2013/496)

Ennakoäänestysajat

Ennakoäänestys toimitetaan ennakoäänestyksen ajanjaksona:

- 1) kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa kunnanhallituksen päätöksellä määrättyä aikana, joka ei saa olla arkipäivisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9:ää eikä kello 18:n jälkeen;
- 2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;
- 3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahdena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina;
- 4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina;
- 5) kotiäänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ennakoäänestystä ei toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helatorstaina, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

Äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanottuun ajan päätyttyäkin.

48 a § (5.4.2002/247)

Ennakoäänestystila

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä kotimaan yleisiksi ennakoäänestyspaikoiksi määrityissä paikoissa on ennakoäänestystä varten asianmukainen *ennakoäänestystila* ja tarvittava kalusto.

Ennakoäänestystilassa tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen äänestämään.

49 §

Ennakoäänestyksestä tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalitoimitsijoiden ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysajoista ja ennakoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan ennakoäänestyspaikalla julkipantavin kuulutuksin ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla. (5.4.2002/247)

Oikeusministeriön on riittävällä ja sopivalla tavalla tiedotettava yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä. (5.4.2002/247)

50 §

Ennakoäänestysasiakirjat

Ennakoäänestyksessä on käytettävä äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta (*ennakoäänestysasiakirjat*), jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Lähetekirjeenä käytetään joko 21 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai erillistä lähetekirjelomaketta. Kotiäänestyksessä lähetekirjeenä on kuitenkin käytettävä erillistä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta.

51 § (8.5.2009/300)

Äänestyslippu

Vaaleissa käytettävä *äänestyslippu* on painettava valkealle paperille, jollei 3 momentista muuta johdu. Äänestyslipusta on käytävä selvästi ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava vaalilaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, ja sen sisäpuolelle on painettava otsikko, jossa mainitaan, missä vaaleissa sitä käytetään, sekä lisäksi ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Mitään muita merkintöjä äänestyslippussa ei saa olla.

Jos säännönmukaisesti toimitettavien vaalien yhteydessä toimitetaan samanaikaisesti jotkin toiset vaalit, oikeusministeriö päättää näissä toisissa vaaleissa käytettävän äänestyslipun väristä.

52 §

Vaalileimasimet

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa ennakoäänestys- ja äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa vaalileimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Asiakirjojen ja vaalileimasimien toimittaminen

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä ennakoäänestysasiakirjoja ja lomakkeita äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Näitä asiakirjoja ja lomakkeita on lähetettävä myös ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi ennakoäänestyspaikkoina oleville Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimia kunnassa olevien kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille

sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja laivojen päälliköille.

Laivan päällikön tulee tilata ennakkoäänestysasiakirjat, lomakkeet äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten ja vaalileimasin ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

54 §

Kotiäänestyksessä läsnä oleva henkilö

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijan on huolehdittava, että hänen lisäksi kotiäänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tässä tehtävässään ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi toimia tässä tehtävässä.

55 § (21.5.2010/431)

Kotiäänestyksen valmistavat toimenpiteet

Kotiäänestykseen oikeutetun on kirjallisesti tai puhelimitse ilmoitettava halukkuudestaan äänestää ennakolta kotonaan viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä tämän valitsema henkilö. Kirjallinen ilmoitus, joka on allekirjoitettava, voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, jos ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- tai ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan;
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiäänestyksessä on läsnä 54 §:ssä tarkoitettu henkilö; sekä

4) 46 §:n 3 momentissa tarkoitettun kotiäänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiäänestyksessä.

Vaaliviranomaisen on, jos se on mahdollista, tarvittaessa poistettava ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse tieto ainakin kahden tunnin tarkkuudella siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, estyneisyydestä ja uuden käynnin ajankohdasta on viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Jollei äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa, ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ole voitu poistaa tai jos ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka jos kotiäänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, äänestäjälle on annettava 4 momentissa säädetyn tavoin tieto siitä, ettei kotiäänestystä toimiteta.

56 §

Järjestys ennakkoäänestyspaikassa

Ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. (5.4.2002/247)

Äänestys ennakkoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriötöntä kulkua ei kotiaänestyksessä voida turvata, vaalitoimitsijan on keskeytettävä äänestys. Keskeyttämisestä ja, jos äänestystä ei voida jatkaa, myös sen lopettamisesta on tehtävä merkintä kotiaänestysistä pidettävään luetteloon.

57 §

Ennakoäänestyksen aloittaminen ennakoäänestyspaikassa

Äänioikeutetun, joka haluaa äänestää ennakolta, on ilmoittauduttava ennakoäänestyspaikassa vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle. Laitoksessa ennakoäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa ja potilashuoneissa.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Tämän jälkeen hänelle annetaan äänestyslippu, vaalikuori ja lähetekuori sekä tarvittaessa lähetekirjelomake.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua asianomaista vaalia varten laadittuun vaalipiirinsä, hyvinvointialueensa tai kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään, europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon taikka valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin tai siitä laadittuun tulosteeseen. (29.6.2021/649)

58 § (20.5.2016/361)

Äänestäminen ennakoäänestyksessä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epä tietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on

tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestämässä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

59 § (28.6.2013/496)

Lähetekirje

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Lähetekirjeessä on oltava äänestäjästä seuraavat tiedot:

- 1) täydellinen nimi;
- 2) henkilötunnus, jos lähetekirjeeseen tehdään 60 §:n 2 momentissa tarkoitettu lähetekirjeen kuitausmerkintä;
- 3) henkilötunnus tai syntymäaika ja nykyinen osoite, jos lähetekirjeenä käytetään erillistä lähetekirjelomaketta tai kotiaänestyksen lähetekirjelomaketta, johon ei tehdä lähetekirjeen kuitausmerkintää.

Äänestäjän on allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Kotiaänestyksessä äänestäjän on lisäksi allekirjoitettava kotiaänestyksen lähetekirjelomakkeessa oleva vakuutus siitä, että hänen kykynsä liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

60 §

Ennakoäänestyksen päättämistoimet

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle tai laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi ja, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähdessä vaalikuoreen. Suljettu vaalikuori, johon ei saa tehdä mitään merkintöjä, ja allekirjoitettu lähete- kirje on tämän jälkeen annettava vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja:

- 1) tarkastaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu;
- 2) tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan; sekä
- 3) tekee lähete kirjeeseen oikeusministeriön määrämällä tavalla merkinnän siitä, että rekisteriin on tehty 2 kohdassa tarkoitettu merkintä (*lähete kirjeen kuittausmerkintä*), jolloin jos äänestys on toimitettu laitoksessa, laitoksen nimi ei saa ilmetä lähete kirjeen kuittausmerkinnästä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa.

61 § (5.4.2002/247)

Vaaliviranomaisen toimet ennakoäänestyksen lopuksi

Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan on allekirjoitettava lähete kirjeeseen todistus siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin ja, jos lähete kirjeeseen ei tehdä lähete kirjeen kuittausmerkintää, merkittävä siihen myös päiväys ja ennakoäänestyspaikan nimi tai, jos ennakoäänestys on toimitettu laitoksessa tai kotiaäänestyksenä, sen kunnan nimi, jossa äänestys on toimitettu. Kotiaäänestyksen vaalitoimitsijan on lisäksi huolehdittava siitä, että 54 §:ssä tarkoitettu kotiaäänestyksessä läsnä oleva henkilö merkitsee lähete kirjeeseen nimikirjoituksensa. Vaalikuori ja lähete kirje on tämän jälkeen suljettava lähete kuoreen.

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on säilytettävä hallussaan olevia lähete kuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla.

62 §

Lähete kuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Kotimaan yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on viipymättä huolehdittava siitä, että oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähete kuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnalle sen määrämällä tavalla sekä siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähete kuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnille postitse tai muulla luotettavalla tavalla. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on otettava kuittaus lähete kuorten vastaanottamisesta siltä, jolle kuoret luovutetaan. (5.4.2002/247)

Suomalaisen laivan vaalitoimitsijan on toimitettava lähete kuori viivytyksettä ulkoasiainministeriölle tai Suomen edustustolle siinä maassa, jonka satamassa laiva on tai johon se ensiksi saapuu. Suomen edustuston vaalitoimitsijan tai, jos edustusto ei ole ennakoäänestyspaikkana, edustuston päällikön on huolehdittava siitä, että siellä annettu tai sinne saapunut lähete kuori toimitetaan ulkoasiainministeriölle sen määrämällä tavalla. Ministeriö huolehtii lähete kuoren toimittamisesta viipymättä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle noudattaen soveltuvin osin, mitä 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähete kuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

1) ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;

2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)

3) lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt; taikka

4) kotiaänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54 §:ssä tarkoitetun henkilön nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuittausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määrämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71 §:n 3 momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulostetut vaaliluettelot, merkintä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen kun ennakkoäänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävät lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa. (5.4.2002/247)

64 § (5.4.2002/247)

Vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

Eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa kunnan keskusvaalilautakun-

nan on suljettava vaalikuoret kestävään päällykseen äänestysalueittain lajiteltuina. Lähetykseen liitetään tiedot vaalikuorten lukumäärästä kussakin ryhmässä, johon ne on lajiteltu. Lähetys sinetöidään, ja sen päällykseen merkitään vaalipiirilautakunnan osoite ja lähettäjä. Lähetys toimitetaan kiireellisesti vaalipiirilautakunnalle sen määrämällä tavalla. (29.6.2021/649)

Jos kunnan keskusvaalilautakunta 82 §:n mukaisesti määrää, että jonkin äänestysalueen ennakkoäänät lasketaan yhdessä saman äänestysalueen vaalipäivän äänien kanssa, sen on viipymättä ilmoitettava tästä vaalipiirilautakunnalle. Tällöin kyseisen äänestysalueen vaalikuoria ei toimiteta vaalipiirilautakunnalle.

65 §

Vaalileimasimien palauttaminen

Ennakkoäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnassa olevista ennakkoäänestyspaikoista kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimistijoiden käytössä olleet vaalileimasimet palautetaan ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

66 §

Muutoksenhakukielto ennakkoäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

5 a luku

Kirjeäänestys

66 a § (14.12.2017/939)

Oikeus kirjeäänestykseen

Äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailta (*kirjeäänestys*) siten kuin tässä luvussa säädetään.

66 b § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestyksessä käytettävät asiakirjat (*kirjeäänestysasiakirjat*) ovat:

- 1) kirjeäänestyskuori;
- 2) 51 §:ssä tarkoitettu äänestyslippu;
- 3) kirjeäänestyksen vaalikuori;
- 4) kirjeäänestyksen lähetekirje;
- 5) kirjeäänestyksen lähetekuori;
- 6) kirjeäänestyksen äänestysohjeet.

Oikeusministeriö valmistuttaa kirjeäänestysasiakirjat.

66 c § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen

Äänestääkseen kirjeitse äänioikeutetun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Tilauksen voi tehdä aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaalipäivää. Äänioikeutettu vastaa itse siitä, että hän tilaa kirjeäänestysasiakirjat riittävän ajoissa, jotta hänen palauttamansa kirjeäänestyksen lähetekuori saapuu asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle 66 e §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Tilauksessa tulee mainita ainakin:

- 1) äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus;
- 2) äänioikeutetun vakuutus siitä, että hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoöäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa;
- 3) se ulkomailla oleva osoite, johon kirjeäänestysasiakirjat halutaan lähetettävän.

Tilauksen vastaanotettuaan oikeusministeriö lähettää viivytystä kirjeäänestysasiakirjat tilauksessa ilmoitettuun osoitteeseen.

Oikeusministeriön tilauspalvelun tiedot kirjeäänestysasiakirjat tilanneista eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Tilauspalveluun sisältyvät henkilötiedot hävitetään, kun vaalien tulos on tullut lainvoimaiseksi.

66 d § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen toimittaminen

Äänestäjä voi äänestää kirjeitse presidentinvaalissa aikaisintaan 38. päivänä ennen vaalipäivää ja muissa vaaleissa aikaisintaan 31. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänestäjän on itse huolehdittava oman vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilymisestä äänestäessään kirjeitse.

Äänestäjän on itse selvítettävä sen vaalipiirin tai kunnan, jossa hän on äänioikeutettu, ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot sekä presidentinvaalin ehdokasluettelon ja europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot.

Äänestäjä täyttää äänestyslipun noudattaen, mitä 58 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, ja sulkee sen kirjeäänestyksen vaalikuoreen. Sen jälkeen äänestäjän on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen täydellinen nimensä, suomalainen henkilötunnuksensa tai syntymäaikansa ja osoitteensa, äänestämiskaipa ja päiväys sekä omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että:

- 1) hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoöäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa; ja
- 2) hän on itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen.

Äänestäjän on huolehdittava, että kirjeäänestystä toimitettaessa paikalla on samanaikaisesti hänen lisäksi kaksi 18 vuotta täyttäneitä henkilöä kirjeäänestyksen todistajina. Todistajana ei voi toimia äänestäjän puoliso, lapsi tai vanhempi eikä myöskään vaaleissa ehdokkaana oleva, hänen

puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Molemmat todistajat allekirjoittavat omakätisesti kirjeäänestyksen lähetekirjeessä olevan vakuutuksen siitä, että äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuuden säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. Molemmat todistajat merkitsevät lähetekirjeeseen lisäksi nimenselvennyksensä, syntymäaikansa ja osoitteensa.

66 e § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen lähetekuoren postittaminen

Äänestäjän on osoitettava kirjeäänestyksen lähetekirje sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen, äänioikeuskunnakseen tai väestökirjanpitokunnakseen Suomessa. Äänestäjän on tarvittaessa itse selvitettävä, mikä tämä kunta on.

Äänestäjän on suljettava kirjeäänestyksen vaalikuori ja allekirjoittamansa kirjeäänestyksen lähetekirje kirjeäänestyksen lähetekuoreen siten, että lähetekirjeeseen merkitty vastaanottajan osoite näkyy kuoren ikkunasta.

Äänestäjä vastaa itse omalla kustannuksellaan siitä, että kirjeäänestyksen lähetekuori toimitetaan ulkomailta Suomeen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle ja että se on perillä keskusvaalilautakunnassa viimeistään 2. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 19:ää. Tätä varten äänestäjän on varustettava lähetekuori riittävällä määrällä postimerkkejä ja annettava kuori asuintai oleskeluvaltionsa postilaitoksen kuljetettavaksi. Äänestäjä voi halutessaan toimittaa lähetekuoren keskusvaalilautakunnalle myös käyttämällä kansainvälistä kuriiripalvelua.

66 f § (14.12.2017/939)

Äänestäjän avustaminen kirjeäänestyksessä

Äänestäjä, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää avustajanaan valitsemaansa henkilöä 66 c–66 e §:ssä tarkoitetuissa toimenpiteissä. Avustajana 66 d §:n 4 momentissa tarkoitettussa äänestystilanteessa ei kuitenkaan saa toimia vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö, hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eikä myöskään kumpikaan 66 d

§:n 5 momentissa tarkoitetuista kirjeäänestyksen todistajista. Avustajan velvollisuuksista on voimassa, mitä 58 §:n 3 momentissa ja 73 §:n 5 momentissa säädetään. Avustajan nimi ja osoite on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen.

66 g § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen kunnan keskusvaalilautakunnassa

Kunnan keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan noudattaen, mitä 63 §:ssä säädetään.

Kirjeäänestys on 63 §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos:

1) kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta;

2) kirjeäänestyksen vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu muusta kuin vaalikuoren teknisestä toimimattomuudesta, tai muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyn tavoin;

3) kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat 66 d §:n 5 momentissa tarkoitettujen kirjeäänestyksen todistajien allekirjoitukset.

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuus säilyttäen avattava hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, leimattava niissä olevat äänestysliput ja suljettava leimatut äänestysliput 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin vaalikuoriin. Leimaaminen ja uudelleen kuoritus on tehtävä muissa kuin aluevaaleissa ja kuntavaaleissa ennen kuin vaalikuoret toimitetaan 64 §:n mukaisesti vaalipiirilautakunnalle sekä aluevaaleissa ja kuntavaaleissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina ennen kello 15:tä. (22.12.2021/1248)

66 h § (16.2.2023/235)

Muutoksenhakukielto kirjeäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

6 luku

Vaalipäivän äänestys

67 §

Vaalipäivän äänestyksen toimittaminen

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaisesti jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestyksen järjestämisestä kullakin äänestysalueella huolehtii vaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava vaalipäivä ja äänestysalueiden äänestyspaikat tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalipäivästä säädetään II osassa.

68 §

Äänestysaika

Vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotustila on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

69 §

Äänestystila (5.4.2002/247)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen *äänestystila* ja tarvittava kalusto. (5.4.2002/247)

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

70 §

Valmistavat toimenpiteet

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimittamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävänään:

1) sellaiset äänestyskopit äänestysmerkinnän tekemistä varten, jotka turvaavat vaalisalaisuuden säilymisen;

2) tarpeellinen määrä 51 §:ssä tarkoitettuja äänestyslippuja, 52 §:ssä tarkoitettuja vaalileimasimia ja lomakkeita 79 §:ssä tarkoitettua vaalipöytäkirjaa varten;

3) ehdokaslistojen yhdistelmiä tai presidentinvaalin ehdokasluetteloita, jotka asetetaan nähtäviksi vaalihuoneeseen, odotustilaan ja jokaiseen äänestysoppiin;

4) sinetöimisvälineet;

5) vaaliluettelo; sekä

6) vaaliurna.

Oikeusministeriö huolehtii äänestyslippujen, vaalipöytäkirjaa varten tarvittavien lomakkeiden, sinetöimisvälineiden ja tarvittaessa myös vaaliurnien toimittamisesta vaalilautakunnille.

71 § (28.6.2013/496)

Vaaliluettelot ja niiden toimittaminen

Ennakoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 *vaaliluettelot* äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Ministeriö voi määrätä, että keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Ministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielellisinä.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole käyttäneet äänioikeuttaan ennakkoäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa ovat otsikkotietoina eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiiri ja kaikissa vaaleissa kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa. Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellostosta, myös vaaliluetteloon tulostetaan merkintä siitä. (29.11.2019/1132)

Oikeusministeriö voi tarvittaessa erityisestä syystä määrätä, että vaaliluettelot tulostetaan äänioikeusrekisteristä heti rekisterin tultua lainvoimaiseksi ja että ne viipymättä toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalipäivän äänestyksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Vaaliluettelot eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin vaaliluettelot ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. Vaaliluetteloon tiedot eivät kuitenkaan ole julkisia niiden henkilöiden osalta, joiden kohdalle on tulostettu 2 momentissa tarkoitettu merkintä turvakiellostosta.

72 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

73 § (20.5.2016/361)

Avustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu *vaaliavustaja*, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun.

Äänestäjällä, joka haluaa käyttää vaalilautakunnan jäsentä avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä, on siihen oikeus, jollei se viivytä äänestystä. Vaalilautakunnan jäsenestä on silloin voimassa, mitä vaaliavustajasta on säädetty.

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisarusensa tai vanhempansa ei voi olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

74 §

Vaalipäivän äänestyksen aloittaminen

Vaalipäivän äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä, sekä sen jälkeen suljettava urna oikeusministeriön määräämällä tavalla ja avattava päällys, jossa vaalilautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat. Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalipäivän äänestyksen alkaessa suljettu ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

75 §

Äänestämään ilmoittautuminen

Äänestäjän on ilmoitauduttava äänestysalueensa äänestyspaikassa vaalilautakunnalle, jonka tulee

huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

76 § (28.6.2013/496)

Äänestäminen vaalipäivänä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

77 §

Äänestämisen päättämistoimet

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, on annettava äänestyslippu taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi. Leima on lyötävä keskelle taitetun äänestyslipun kääntöpuolta. Äänestäjän on sen jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurnaan.

Vaalilautakunta tekee vaaliluetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin silloin, kun se on vaalilautakunnan käytettävissä.

78 §

Vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin

lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (*alustava ääntenlaskenta*).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaottelemine ja laskemine keskeytyksettä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestävään päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

79 §

Vaalipöytäkirja

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään *vaalipöytäkirjaa*, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalilautakunnan jäsenet;
- 3) vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsevat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä;
- 5) annettujen äänestyslippujen kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kussakin ryhmässä, joihin ne 78 §:n 2 momentin mukaisesti on jaoteltu;
- 6) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; (2.4.2004/218)
- 7) äänestyslippuja jaoteltaessa ja laskettaessa saapuvilla olleet puolueiden, valitsijayhdistysten ja

yhteislistojen vaaliasiamiehet tai heidän valtuuttamansa henkilöt sekä muut läsnä olleet henkilöt, joilla on ollut siihen oikeus; (2.4.2004/218)

8) pienillä äänestysalueilla, joilla 5 kohdassa mainittuja tietoja ei merkitä, tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johtuvasta 82 §:n mukaisesta menettelystä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan merkitään myös ne kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin 82 §:ssä säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaan pantujen äänestyslippujen lukumäärä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan on liitettävä vaalilautakunnalle annetut 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen vaaliasiamiesten valtuuttamien henkilöiden valtakirjat.

Lopuksi pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin sekä suljetaan liitteineen päällykseen, johon merkitään 81 §:n 1 momentissa tai 82 §:n 2 momentissa tarkoitettua vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

80 §

Tiedottaminen alustavan ääntenlaskennan tuloksesta

Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla.

81 §

Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalilautakunnista

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä viipymättä vietävä äänestysliput sisältävä lähetykset ja vaalipöytäkirjan sisältävä lähetykset aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa vaalipiirilautakunnalle. (29.6.2021/649)

Vaalipiirilautakunta ja kunnan keskusvaalilautakunta voivat määrätä myös lähetyksen muunlaisesta toimittamisesta.

82 § (5.4.2002/247)

Vaalisalaisuuden turvaaminen pienillä äänestysalueilla

Jos äänestysalueella on 63 §:n mukaisesti hyväksyttyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50 tai jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, kunnan keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin äänestysalueen vaalilautakunta ei suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittaa äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle.

Jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos perustellusta syystä vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin sitä edellyttää, kunnan keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää määrättävä ja muissa kuin kuntavaaleissa vaalipiirilautakunnalle ilmoitettava, että äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet sekä jonkin toisen äänestysalueen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitettua äänestysalueen vaalilautakunnan ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalilautakuntien on sen jälkeen, kun äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen on otettu vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettu, suljettava äänestysliput kestävään päällykseen oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä. Lähetykset toimitetaan viipymättä keskusvaalilautakunnalle. (2.4.2004/218)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on avattava 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalikuoret sekä yhdistettävä niissä olevat äänestysliput äänestysalueissa vaalipäivänä annettuihin äänestyslippuihin ja lisäksi 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden äänestysliput keskenään. Keskusvaalilautakunta suorittaa näiden äänestyslippujen alustavan äänentenlaskennan noudattaen soveltuvin osin, mitä 78 §:ssä säädetään. Muissa kuin kunta-vaaleissa keskusvaalilautakunta toimittaa sen jälkeen äänestysliput, keskusvaalilautakunnan kokouksesta laaditun pöytäkirjan sekä vaalilautakuntien vaalipöytäkirjat vaalipiirilautakunnalle noudattaen, mitä 64 §:n 1 momentissa säädetään. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet voidaan kunnan keskusvaalilautakunnan niin päättäessä vaihtoehtoisesti siitä poiketen, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, laskea yhdessä siten, että keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät vaalipäivänä ennen vaalitoimituksen päättymistä ennakoäänet sisältävät hyväksytyt vaalikuoret kyseisen äänestysalueen äänestyspaikkaan ja vaalilautakunnan läsnä ollessa avaavat ne ja pudottavat äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen vaaliurnaan. (2.4.2004/218)

83 §

Muutoksenhakukielto vaaliviranomaisen päätökseen

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

7 luku

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

84 § (29.6.2021/649)

Tuloksen laskennasta vastaavat viranomaiset

Ennakoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta sekä vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslaskennasta huolehtii kokouksissaan:

1) eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiirilautakunta;

85 §

Äänestyslipun mitättömyys

Äänestyslippu on mitätön, jos:

1) vaalikuoreessa on useampi tai muutakin kuin yksi äänestyslippu;

2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)

3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;

4) äänestyslippua ei ole leimattu;

5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;

6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka

7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

86 § (29.6.2021/649)

Ennakoäänten ja kirjeäänten laskenta

Vaalikuorissa olevien ennakoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskenta voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisintaan kello 10. Kunkin laskentaa suorittavan lautakunnan on tehokkaasti huolehdittava siitä, ettei mitään laskennan tietoja välity laskentatilan ulkopuolelle ennen vaalihuoneistojen sulkeutumista.

Laskennassa mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Ennakoäänestyksen ja kirjeäänestyksen yhdistetty tulos lasketaan kunnan kultakin äänestysalueelta erikseen, lukuun ottamatta 82 §:ssä tarkoitettuja tapauksia.

Ennakoäänten ja kirjeäänten laskennan tuloksesta tiedotetaan vaalihuoneistojen sulkeutumisen jälkeen oikeusministeriön määräämällä tavalla.

87 § (28.6.2013/496)

Äänten tarkastuslaskenta

Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut taikka on europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

89 §

Vaalien tuloksen laskentatapa

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja kunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueesta tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

90 §

Arvan käyttö

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

91-95 §

96 § (29.6.2021/649)

Presidentinvaalia, aluevaaleja ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskemisesta presidentinvaalissa, aluevaaleissa ja europarlamenttivaaleissa sekä näiden vaalien tuloksen laskentatavasta, määräämisestä, vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta säädetään II osassa.

97 §

Europarlamentin jäsenen varajäsen

Euroopan parlamentin jäseneksi valitun varajäsenen määräämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kansanedustajan varaedustajasta 92 §:ssä säädetään.

98 §

Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan

Kun vaalien tulos on vahvistettu, tuloksen vahvistavan viranomaisen on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka edustajanpaikan joutuessa avoimeksi varaedustajina tulevat valittujen tilalle tai jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä ja arvonsa, ammattinsa tai toimensa sekä kuntavaaleja lukuun ottamatta kotikuntansa samoin kuin hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä. (8.5.2015/563)

99 § (22.12.2009/1404)

Asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttäminen

Jos äänestyslippujen laskenta tai käsittely keskeytetään, kaikki äänestysliput ja laskelmat on säilytettävä siten, ettei kukaan ulkopuolinen saa niitä käsiinsä.

Vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen äänestysliput ja kappale ehdokaslistojen yhdistelmää tai presidentinvaalin ehdokasluetteloa on pantava päälyykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määräämällä tavalla. Ne on säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vastaavat vaalit on toimitettu. Laskelmat on säilytettävä pöytäkirjan liitteenä. Hallussaan olevat asiakirjat ja vaaleissa käytetyt tarvikkeet vaalipiirilautakunnan on luovutettava aluehallintovirastolle säilytettäväksi.

8 luku

Muutoksenhaku

100 §

Valituksen kohde

Päätökseen, jolla vaalien tulos on vahvistettu, saa hakea muutosta valittamalla sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

Presidentinvaalin ensimmäisen ja toisen vaalin tuloksen vahvistamista koskeviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

101 §

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta päätös loukkaa, sekä jokaisella vaaleissa ehdokkaana olleella henkilöllä ja ehdokashakemuksen antaneella puolueella ja yhteislistalla sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

1) jokainen asianomaisessa vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa äänioikeutettu henkilö;

(29.6.2021/649)

102 § (8.5.2009/300)

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Helsingin hallinto-oikeudelle.

Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen noudatetaan, jollei jäljempänä toisin säädetä, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. (16.2.2023/235)

Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä. (16.2.2023/235)

103 § (29.6.2021/649)

Valitusviranomaisen päätös

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on

määrättävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

Jos vaalipiirilautakunta, aluevaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta on vaalien tulosta laskiessaan tai vahvistaessaan menetellyt lainvastaisesti ja lainvastaisuus on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava.

104 § (16.2.2023/235)

Päätöksen tiedoksianto

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa hallintotuomioistuimen päätöksestä on annettava tieto valittajalle, asianomaiselle vaalipiirilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä oikeusministeriölle. Lisäksi päätöksestä on viipymättä kuulutettava yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

105 § (8.5.2009/300)

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöstä ei saa panna täytäntöön, ennen kuin sitä koskeva valituslupahakemus on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. (16.2.2023/235)

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä aluevaaleissa myös aluehallituksella ja kuntavaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi 104 §:ssä säädetyn tavoin. (29.6.2021/649)

3 momentti on kumottu L:lla 16.2.2023/235.

106 §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Jos vaalit valituksen johdosta määrätään uusittaviksi, on uusittavien vaalien vaalipäivä:

1) eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun valitusviranomaisen päätös on saanut lainvoiman;

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumotuissa vaaleissa. Jos aluevaalilautakunnan tai kunnan keskusvaalilautakunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt, vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tullut lautakunta. (29.6.2021/649)

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa äänestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslistojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa, jollei valitusviranomaisen päätöksessään toisin määrää. Digija väestötietovirasto huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteriin otetuille lähetetään uusi ilmoituskortti. Ennakoäänestys toimitetaan vain siinä vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa, jota määräys vaalien uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toimittamiseen sovelletaan muutoin, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. (29.6.2021/649)

Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet edustajat tai valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusittavien vaalien tulos on vahvistettu.

II OSA

VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eduskuntavaalit

Eduskuntavaalien ajankohta

107-125 §

Kansanedustajan valtakirja

126 §

Valtakirjan kaava

Kansanedustajan valtakirja on näin kuuluva:

"Eduskuntavaaleissa, jotka . . . päivänä . . . kuuta . . . toimitettiin . . . vaalipiirissä, on . . . asuva – – valittu olemaan edustajana valtiopäivillä tästä päivästä alkaen, kunnes seuraavat eduskuntavaalit on toimitettu.

Tämä todistus on edustajan valtakirjana."

Paikka ja aika.

Jos edustajanpaikka on joutunut avoimeksi, vaalipiirilautakunta antaa valtakirjan sille, joka 92 §:n mukaan tulee pois jääneen edustajan tilalle. Tässä tapauksessa valtakirja on näin kuuluva:

"Sitten kun . . . päivänä . . . kuuta . . . . . vaalipiirissä toimitetuissa eduskuntavaaleissa – – on valittu olemaan edustajana valtiopäivillä . . . päivästä . . . kuuta . . . alkaen, kunnes seuraavat eduskuntavaalit toimitettaisiin, mutta edustajanpaikka hänen jälkeensä on tullut avoimeksi, tulee vaalilain mukaan . . . asuva – – hänen sijaansa eduskunnan jäseneksi.

Tämä todistus on edustajan valtakirjana."

Paikka ja aika.

Jos edustaja on valittu jäseneksi Euroopan parlamenttiin, vaalipiirilautakunta antaa valtakirjan sille, joka perustuslain mukaan tulee viimeksi mainitun toimen hoitamisen ajaksi edustajan tilalle edustajantointa hoitamaan. Tämä valtakirja kuuluu seuraavasti:

"Sitten kun . . . päivänä . . . kuuta . . . . . vaalipiirissä toimitetuissa eduskuntavaaleissa – – on valittu olemaan edustajana valtiopäivillä . . . päivästä . . . kuuta . . . alkaen, kunnes seuraavat eduskuntavaalit toimitettaisiin, ja kun hänet on . . . päivänä . . . kuuta . . . Suomessa

toimitetuissa europarlamenttivaaleissa valittu toimimaan jäsenenä Euroopan parlamentissa ja hänen edustajantointensa hoitaminen tämän johdosta keskeytyy, tulee perustuslain ja vaalilain mukaan . . . asuva – – hänen varaedustajanaan hänen sijaansa edustajantointa hoitamaan siksi ajaksi kun edustaja hoitaa tointaan jäsenenä Euroopan parlamentissa.

Tämä todistus on edustajan varaedustajan valtakirjana."

Paikka ja aika.

10 luku

Presidentinvaali

Presidentinvaalin ajankohta

127 § (21.5.2010/431)

Vaalipäivä

Presidentinvaalin ensimmäisen vaalin vaalipäivä on tammikuun neljäs sunnuntai kuudentena vuotena sen vuoden jälkeen, jona tasavallan presidentti viimeksi ryhtyi toimeensa.

Jos toinen vaali on toimitettava, sen vaalipäivä on ensimmäistä vaalia seuraava toinen sunnuntai.

Jos on ryhdyttävä toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi sen johdosta, että presidentti, presidentiksi valittu tai presidenttiehdokas on tullut pysyvästi estyneeksi tai kuollut, valtioneuvoston Suomen säädöskokoelmassa julkaistavalla päätöksellä säädetään siitä mahdollisimman pian seuraavasta sunnuntaista, jolloin presidentinvaali on toimitettava.

Ehdokasasettelu presidentinvaalissa

128 §

Oikeus asettaa ehdokas

Presidentinvaalissa voi ehdokkaan asettaa:

1) puolue, jonka ehdokaslistalta on viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa valittu vähintään yksi kansanedustaja;

2) vähintään 20 000 äänioikeutettua, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, vaalipiirilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokkaan asettamiseen oikeutettu puolue tai valitsijayhdistys saa asettaa vain yhden ehdokkaan. Puolueilla ja valitsijayhdistyksillä voi olla sama ehdokas. Yhteisen ehdokkaan asettamiseksi ei perusteta vaaliliittoa eikä muodosteta yhteislistoja.

Asetettu ehdokas on ehdokkaana koko maassa.

129 §

Puolueen ehdokkaan asettaminen

Puolueen ehdokas valitaan jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet turvaavalla tavalla siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään.

130 §

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

1) maininta siitä, mikä presidentinvaali on kyseessä;

2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta;

3) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Perustamisasiakirjaan tulee liittää vähintään 20 000 äänioikeutetun jäsenen allekirjoittamat kannattajakortit, joissa tulee olla:

1) ilmoitus siitä, että äänioikeutettu haluaa asettaa kortissa mainitun henkilön ehdokkaaksi presidentinvaaliin;

2) äänioikeutetun nimi, syntymäaika ja osoite;

3) äänioikeutetun vakuutus, että hän on äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa;

4) päiväys, joka ei saa ehdokashakemuksen jättämiselle varatun määräajan päättymispäivänä olla vuotta vanhempi;

5) valtuutus tietylle henkilölle toimia valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja toiselle toimia tämän varamiehenä sekä vaaliasiamiehen ja varamiehen yhteystiedot.

Jokaisessa saman hakemuksen liitteenä olevassa kannattajakortissa on vaaliasiamieheksi ja varamieheksi valtuutettava samat henkilöt.

Ehdokashakemus presidentinvaalissa

131 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiehet

Kullakin ehdokkaan asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies.

Puolueen vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla vaalipiirilautakunnan eikä kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvin osin voimassa hänen varamiehestään.

Puolueen ja valitsijayhdistyksen on viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava Helsingin vaalipiirilautakunnalle puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot.

132 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemuksen jättäminen

Hakemus ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaa-
lin ehdokasluetteloon on puolueen tai valitsijajh-
distyksen vaaliasiamiehen annettava Helsingin
vaalipiirilautakunnalle viimeistään 47. päivänä en-
nen vaalipäivää ennen kello 16.

133 §

Puolueen ehdokashakemus

Puolueen ehdokashakemuksessa on oltava:

1) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enin-
tään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; Etu-
nimen rinnalla tai sijasta voidaan käyttää yleisesti
tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etuni-
meä lyhennettynä; Ehdokkaasta ei saa ehdokasha-
kemuksessa olla muita tietoja, paitsi jos ne ovat
tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentä-
miseksi; ja

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötun-
nuksellaan varustettu suostumus hänet asetta-
neen puolueen ehdokkaaksi sekä suostumus ottaa
vastaan presidentintoimi.

Puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen
henkilöiden on päivättävä ja allekirjoitettava eh-
dokashakemus.

134 §

Valitsijajhdistyksen ehdokashakemus

Valitsijajhdistyksen ehdokashakemuksessa on ol-
tava:

1) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enin-
tään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; Etu-
nimen rinnalla tai sijasta voidaan käyttää yleisesti
tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etuni-
meä lyhennettynä; Ehdokkaasta ei saa ehdokasha-
kemuksessa olla muita tietoja, paitsi jos ne ovat
tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi; ja

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötun-
nuksellaan varustettu suostumus hänet asetta-
neen valitsijajhdistyksen ehdokkaaksi sekä suos-
tumus ottaa vastaan presidentintoimi.

Ehdokashakemukseen on liitettävä 130 §:ssä tar-
koitetut valitsijajhdistyksen perustamisasiakirja ja
kannattajakortit.

Valitsijajhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä
ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutet-
tava siinä, että valitsijajhdistyksen jäsenet ovat
itse allekirjoittaneet kannattajakortit.

135 § (28.6.2013/496)

Tiedonanto ehdokkaista

Helsingin vaalipiirilautakunta laatii viimeistään 38.
päivänä ennen vaalipäivää asetetuista ehdok-
kaista tiedonannon ja julkaisee sen Suomen sää-
döskokoelmassa.

136 §

Ainoan ehdokkaan valinta presidentiksi

Jos määräajassa on asetettu vain yksi ehdokas pre-
sidentiksi, hän tulee valituksi ilman vaalia. Helsingin
vaalipiirilautakunnan on viipymättä ilmoitettava
asiasta valtioneuvostolle. Todettuaan ehdok-
kaaksi asetetun henkilön tulevan valituksi tasaval-
lan presidentiksi valtioneuvosto ilmoittaa tästä hä-
nelle kirjallisesti ja antaa asiasta kuulutuksen, joka
julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Ensimmäinen vaali

137 § (5.4.2002/247)

Vaalipiireissä annetut äänet

Vaalipiirilautakunta vahvistaa 2. päivänä ensim-
mäisen vaalin vaalipäivän jälkeen kello 10 aloitet-
tavassa kokouksessaan ne äänimäärät, jotka kukin
ehdokas on ensimmäisessä vaalissa saanut vaali-
piirissä, sekä ilmoittaa viipymättä oikeusministe-
riön määräämällä tavalla Helsingin vaalipiirilau-
takunnalle näin vahvistetut äänimäärät ja vaalissa
annettujen äänten määrän.

138 §

Presidentin valituksi tuleminen

Saatuaan 137 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kai-
kilta vaalipiirilautakunnilta Helsingin vaalipiirilau-
takunta viipymättä vahvistaa ensimmäisessä vaa-
lissa koko maassa kullekin ehdokkaalle annettujen
äänten lopullisen määrän ja vaalissa annettujen
äänten kokonaismäärän sekä ilmoittaa ne oikeus-
ministeriölle sen määräämällä tavalla.
(5.4.2002/247)

Jos ensimmäisessä vaalissa joku ehdokas on koko maassa saanut enemmän kuin puolet annetuista äänistä, valtioneuvosto toteaa, että hän on perustuslain nojalla tullut valituksi tasavallan presidentiksi, ja ilmoittaa tästä hänelle kirjallisesti sekä antaa presidentinvaalin tuloksesta kuulutuksen, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Kuulutuksessa on myös mainittava kunkin ehdokkaan presidentinvaalissa koko maassa saamien äänten määrä ja vaalissa annettujen äänten määrä. (23.12.1999/1258)

139 § (5.4.2002/247)

Toista vaalia koskeva kuulutus

Jollei kukaan ehdokkaista ole saanut enemmistöä annetuista äänistä eikä presidentti tämän vuoksi ole tullut ensimmäisessä vaalissa valituksi, oikeusministeriön on tämän todettuaan viipymättä 2. päivänä vaalipäivän jälkeen annettava ensimmäisen vaalin tuloksesta kuulutus, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Kuulutuksessa on mainittava kunkin ehdokkaan ensimmäisessä vaalissa koko maassa saama äänimäärä. Siinä on myös mainittava, että presidentin valitsemiseksi on perustuslain mukaan toimitettava toinen vaali sekä ketkä kaksi ehdokasta ovat presidenttiehdokkaina toisessa vaalissa ja mitkä numerot ehdokkailla 42 §:n 2 momentin mukaan on.

Toinen vaali

140 §

Äänestyslippu

Toisessa vaalissa äänestyslippu on erivärinen kuin ensimmäisessä vaalissa.

141 §

Vaalipiireissä annetut äänet

Vaalipiirilautakunta vahvistaa 3. päivänä toisen vaalin vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan ne äänimäärät, jotka kumpikin ehdokas on toisessa vaalissa saanut vaalipiirissä, sekä ilmoittaa oikeusministeriön määräämällä tavalla viipymättä Helsingin vaalipiirilautakunnalle näin vahvistetut äänimäärät ja vaalissa annettujen äänten määrän.

142 §

Presidentin valituksi tuleminen

Saatuaan 141 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikilta vaalipiirilautakunnilta Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa viipymättä toisessa vaalissa koko maassa kummallekin ehdokkaalle annettujen äänten lopullisen määrän ja ilmoittaa näin vahvistetut äänimäärät heti valtioneuvostolle.

Valtioneuvosto toteaa 4. päivänä toisen vaalin vaalipäivän jälkeen, kumpi ehdokkaista on saanut toisessa vaalissa enemmän ääniä ja tullut perustuslain nojalla valituksi tasavallan presidentiksi. Vaalin tuloksen todettuaan valtioneuvosto ilmoittaa tästä presidentiksi valitulle sekä antaa presidentinvaalin tuloksesta kuulutuksen, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Kuulutuksessa on mainittava kummankin ehdokkaan toisessa vaalissa koko maassa saamien äänten määrä. (23.12.1999/1258)

Vaalimenettelyn uudelleen aloittaminen

143 §

Presidenttiehdokkaan tai presidentiksi valitun pysyvä estyneisyys tai kuolema

Presidentin valitsemiseen on ryhdyttävä uudelleen niin pian kuin mahdollista, jos:

- 1) säädetyssä järjestyksessä asetettu ehdokas tulee pysyvästi estyneeksi tai kuolee ennen ensimmäisen vaalin vaalitoimituksen päättymistä;
- 2) toisessa vaalissa oleva ehdokas tulee pysyvästi estyneeksi tai kuolee ennen toisen vaalin vaalitoimituksen päättymistä; taikka
- 3) presidentiksi valittu tulee pysyvästi estyneeksi tai kuolee ennen kuin hän on ryhtynyt toimeensa.

Valtioneuvosto määrää vaalipäivän sen mukaisesti kuin 127 §:n 3 momentissa säädetään.

Oikeusministeriön on kiireellisesti ilmoitettava valtioneuvoston päätöksestä ulkoministeriölle, vaalipiirilautakunnille ja Digi- ja väestötietovirastolle, joiden on huolehdittava siitä, että tieto välitetään edelleen muille vaaliviranomaisille. Vaalivi-

ranomaisten on keskeytettävä valmistavat toimenpiteet vaalia varten. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet valtioneuvoston päätöksestä aiheutuvista viranomaisten toimenpiteistä. (29.11.2019/1132)

Ehdokkaan asettamisesta ja ehdokashakemuksen jättämisestä tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa on voimassa, mitä 129–134 §:ssä säädetään. Ehdokasta, jonka puolue tai valitsijayhdistys oli aikaisemmin säädetystä järjestyksessä asettanut, pidetään kuitenkin ilman uutta hakemusta edelleen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaana, jollei puolue tai valitsijayhdistys ole peruuttanut aikaisempaa hakemustaan tai ehdokkaaksi asetettu 133 tai 134 §:ssä tarkoitettua suostumustaan. Hakemuksen tai suostumuksen peruutus on tehtävä Helsingin vaalipiirilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

10 a luku

Aluevaalit

---

11 luku

Kuntavaalit (8.5.2015/563)

---

12 luku

Europarlamenttivaalit

Europarlamenttivaalien ajankohta

160 §

Vaalipäivä

Europarlamenttivaalit toimitetaan joka viides vuosi.

Europarlamenttivaalien vaalipäivä on sinä sunnuntaina, joka sattuu Euroopan unionin neuvoston päättämään nelipäiväiseen torstaista sunnuntaihin kestävään ajanjaksoon kesäkuussa. Jos vaaleja ei voida unionin jäsenvaltioissa järjestää mainitun ajanjakson kuluessa, Euroopan unionin neuvosto

määrää vaalipäivän äänestystä varten toisen ajanjakson, jolloin vaalipäivä on tähän ajanjaksoon satutuva sunnuntai.

Äänioikeuden käyttäminen

161 §

Kielto äänestää useammin kuin kerran

Samoissa europarlamenttivaaleissa kukaan ei saa äänestää useammassa kuin yhdessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

162 § (29.11.2019/1132)

Digi- ja väestötietoviraston ilmoitusvelvollisuus

Digi- ja väestötietoviraston on heti 18 §:n 5 momentissa säädetyn määräajan päätyttyä ilmoitettava Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen kotivaltion viranomaiselle ne kyseisen jäsenvaltion äänioikeutetut kansalaiset, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa käyttää äänioikeuttaan Suomessa.

Valittavien jäsenten määrä ja vaalikelpoisuus

163 § (8.5.2009/300)

163 § on kumottu L:lla 8.5.2009/300.

164 §

Vaalikelpoisuus sekä jäsenyyden esteenä olevat virat ja toimet

Suomen kansalaisten vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa on voimassa, mitä vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa säädetään. Suomessa äänioikeutettu Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen on vaalikelpoinen Suomessa toimitettavissa europarlamenttivaaleissa, jollei hän ole menettänyt vaalikelpoisuuttaan europarlamenttivaaleissa kotivaltiossaan.

Euroopan parlamentin jäsenenä ei voi olla:

- 1) valtioneuvoston jäsen;
- 2) Euroopan komission jäsen;
- 3) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tai ensimmäisen asteen tuomioistuimen tuomari, julkisiamies tai kirjaaja;

- 4) Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsen;
- 5) Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen;
- 6) Euroopan oikeusasiamies;
- 7) Euroopan yhteisön tai Euroopan atomienergia-yhteisön talous- ja sosiaalikomitean jäsen;
- 8) alueiden komitean jäsen;
- 9) Euroopan yhteisön tai Euroopan atomienergia-yhteisön perustamissopimuksen nojalla asetetun yhteisön varoja hoitavan tai pysyvää välitöntä hallinnollista tehtävää hoitavan komitean tai muun toimielimen jäsen;
- 10) Euroopan investointipankin johtokunnan tai hallintoneuvoston jäsen taikka Euroopan investointipankin henkilöstöön kuuluva;
- 11) Euroopan yhteisöjen toimielimen tai sellaiseen sidoksissa olevan erityiselimen tai Euroopan keskuspankin palveluksessa oleva virkamies tai toimihenkilö;
- 12) sellainen viran tai toimen haltija, joka perustuslain mukaan ei voi olla kansanedustajana.

(24.10.2003/868)

Jos Euroopan parlamentin jäseneksi Suomesta valittu henkilö menettää vaalikelpoisuutensa taikka jos hänet nimitetään tai valitaan johonkin 2 momentissa mainituista viroista tai toimista, lakkaa hänen toimensa Euroopan parlamentin jäsenenä.

Ehdokasasettelu europarlamenttivaaleissa

165 §

Oikeus asettaa ehdokkaita

Europarlamenttivaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastaavalla tavalla muodostaa yhteislista.

Asetetut ehdokkaat ovat ehdokkaina koko maassa.

166 §

Ehdokkaiden enimmäismäärä

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla saa olla enintään 20 ehdokasta.

167 §

Kielto olla ehdokkaana useammalla listalla

Samoissa europarlamenttivaaleissa kukaan ei saa olla ehdokkaana useammassa kuin yhdessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

168 §

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen

Puolueen ehdokkaat asetetaan puolueen jäsenten kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet turvavalla tavalla siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään.

169 §

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi europarlamenttivaaleja varten tarvitaan vähintään 2 000 äänioikeutettua henkilöä.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä europarlamenttivaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta;
- 3) jokaisen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa äänioikeutettu;
- 5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, Helsingin vaalipiirilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamasiakirjoista.

Ehdokashakemus europarlamenttivaaleissa

170 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiehet

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneitten valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla vaalipiirilautakunnan eikä kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitettua hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan ja valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvin osin voimassa hänen varamiehestään.

Puolueen on viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava Helsingin vaalipiirilautakunnalle puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot.

171 §

Ehdokashakemuksen jättäminen

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus Helsingin vaalipiirilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

172 § (28.6.2013/496)

Puolueen ehdokashakemus

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;

2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan Euroopan parlamentin jäsenen toimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;

3) kunkin ehdokkaaksi asetetun Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen antama vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi samoissa vaaleissa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa eikä menettänyt vaalikelpoisuuttaan europarlamenttivaaleissa kotivaltiossaan sekä ilmoitus siitä, minkä jäsenvaltion kansalainen hän on, missä vaalipiirissä tai kunnassa hänet viimeksi on kotivaltiossaan otettu europarlamenttivaalien vaaliluetteloon ja mikä oli hänen viimeinen osoitteensa kotivaltiossaan.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

173 §

Ilmoitus vaaliliitosta

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhty-

neen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus Helsingin vaalipiirilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

174 § (28.6.2013/496)

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 172 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot;

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan Euroopan parlamentin jäsenen toimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut puolueen ehdokkaaksi;

3) ehdokkaaksi asetetun Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen antama vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi samoissa vaaleissa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa eikä menettänyt vaalikelpoisuuttaan europarlamenttivaaleissa kotivaltiossaan sekä ilmoitus siitä, minkä jäsenvaltion kansalainen hän on, missä vaalipiirissä tai kunnassa hänet viimeksi on kotivaltiossaan otettu europarlamenttivaalien vaaliluetteloon ja mikä oli hänen viimeinen osoitteensa kotivaltiossaan;

4) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja.

Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus, merkittävä siihen henkilötunnuksensa sekä vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

175 §

Ilmoitus yhteislistasta

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yh-

distelmässä asetetaan on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoituksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana "yhteislista". Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävästi tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen voi aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jonka käyttämiseen yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolerekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Eräät ehdokasasetteluun liittyvät viranomaistehdävät

176 § (29.11.2019/1132)

Ilmoitus kaksoisehdokkuudesta

Jos Digi- ja väestötietovirasto on saanut Euroopan unionin muun jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että Suomessa vaalikelpoinen henkilö on asetettu kyseisessä valtiossa ehdokkaaksi samoissa vaaleissa, sen on viipymättä annettava ilmoitus tiedoksi Helsingin vaalipiirilautakunnalle.

177 § (29.11.2019/1132)

Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen vaalikelpoisuuden tarkistaminen

Helsingin vaalipiirilautakunnan on viipymättä ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaista koskevasta ehdokashakemuksesta. Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä lähetettävä vaalikelpoisuuden tarkistamista varten tarpeelliset tiedot hakemuksesta tällaisen ehdokkaan kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle.

177 a § (29.11.2019/1132)

Suomen kansalaisen vaalikelpoisuuden tarkistamista koskevien tietojen antaminen

Jos Euroopan unionin muun jäsenvaltion asianomainen viranomaisena pyytää Digi- ja väestötietovirastolta kyseisessä jäsenvaltiossa ehdokkaaksi asetettavan Suomen kansalaisen vaalikelpoisuuden tarkistamista varten tarpeelliset tiedot, Digi- ja väestötietoviraston on annettava tiedot viiden työpäivän kuluessa.

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

178 §

Vaalipiireissä annetut äänet

Vaalipiirilautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto tai yhteislista yhteensä ovat vaaleissa saaneet vaalipiirissä, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsingin vaalipiirilautakunnalle.

179 §

Vaalien tuloksen vahvistaminen

Saatuaan 178 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikilta vaalipiirilautakunnilta Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa viipymättä vaalien tuloksen noudattaen soveltuvin osin, mitä vertauslukujen laskemisesta, arvan käytöstä ja vaalien tuloksen määräämisestä 88–91 §:ssä säädetään.

180 § (21.12.2007/1263)

180 § on kumottu L:lla 21.12.2007/1263.

181 §

Vaalien tuloksen julkaiseminen

Helsingin vaalipiirilautakunnan on heti ilmoitettava oikeusministeriölle vaalien tulos ja annettava tuloksesta kuulutus, joka julkaistaan Suomen sädöskokoelmassa.

182 §

Euroopan parlamentin jäsenen valtakirjan kaava

Vahvistettuaan vaalien tuloksen Helsingin vaalipiirilautakunnan on viipymättä laadittava ja kullekin valitulle toimitettava valtakirja, joka kuuluu seuraavasti:

"Europarlamenttivaaleissa, jotka toimitettiin . . . päivänä . . . kuuta . . . , on . . . asuva — — valittu olemaan Euroopan parlamentin jäsenenä parlamentin seuraavan kokouksen alusta lukien, kunnes seuraavien europarlamenttivaalien jälkeinen ensimmäinen parlamentin kokous alkaa.

Tämä todistus on parlamentin jäsenen valtakirjana."

Paikka ja aika.

Jos jäsenen paikka on joutunut avoimeksi, Helsingin vaalipiirilautakunta antaa valtakirjan sille, joka tulee hänen tilalleen. Tässä tapauksessa valtakirja kuuluu seuraavasti:

"Koska sen jälkeen, kun — — on valittu . . . päivänä . . . kuuta . . . Suomessa toimitetuissa europarlamenttivaaleissa olemaan Euroopan parlamentin jäsenenä, jäsenen paikka on hänen jälkeensä tullut avoimeksi, tulee vaalilain mukaan . . . asuva — — hänen sijaansa Euroopan parlamentin jäseneksi.

Tämä todistus on Euroopan parlamentin jäsenen valtakirjana."

Paikka ja aika.

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Täydentävät säännökset

183 §

Kielto hakea muutosta puolueen päätökseen

Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta puolueen tai sen piiri-, perus- tai muun järjestön päätökseen, joka koskee ehdokkaiden asettamista vaaleihin siihen liittyvine menettelyineen tai ehdokashakemusta.

184 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamallaan henkilöillä on oikeus olla läsnä vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään ehdokkaiden numeroiden määrittämistä, äänestyslippujen järjestämistä tai laskemista taikka vaalien tuloksen määrittämistä varten. (29.6.2021/649)

Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun tässä laissa tarkoitettu vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään.

185 § (29.6.2021/649)

Vaaliviranomaisen rikosoikeudellinen vastuu

Vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenen, vaalitoimitsijaan sekä muuhun henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimissaan tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena.

186 §

Rikokset vaaleissa

Rangaistus vaalirikoksesta, vaalilahjonnasta, vilpillisestä äänestämisestä ja vaalituloksen vääristämisestä säädetään rikoslain 14 luvun 1–4 §:ssä.

187 § (28.6.2013/496)

Otteen tai jäljennöksen antaminen

Jos tässä laissa tarkoitettua asiakirjasta annetaan ote tai jäljennös muulle kuin sille, jota asiakirja koskee, taikka tässä laissa tarkoitettuja tai siitä johtuvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, siitä on jätettävä henkilötunnus pois. Tietojen massaluvutuksesta säädetään erikseen.

188 §

Kustannusten jako vaaliviranomaisten välillä (5.4.2002/247)

Oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin, valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja äänestyspaikkarekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien ja tuloslaskentaohjelmistojen kustannuksista;

2) ilmoituskorttien laatimisesta ja niiden lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista;

3) äänestyslippujen, vaaliluetteloiden ja muiden vaaliasiakirjojen sekä vaalileimasinten, sinetöimisevälineiden ja vaaliurnien valmistamisesta sekä niiden lähettämisestä kuntien keskusvaalilautakunnille sekä lisäksi kirjeäänestysasiakirjojen lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista; (14.12.2017/939)

4) 62 §:ssä tarkoitettujen ennakoöänestyksen lähetekuorten postittamisesta aiheutuneista kustannuksista;

5) ennakoöänestyksen järjestämisestä ulkomailla aiheutuvista kustannuksista;

6) vaalipiirilautakuntien kuluista.

(5.4.2002/247)

Hyvinvointialue vastaa aluevaalilautakunnan toiminnasta aiheutuneista kustannuksista. (29.6.2021/649)

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakoöänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Aluevaaleissa hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset,

jotka aiheutuvat pelkästään aluevaaleista. (29.6.2021/649)

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

189 § (28.6.2013/496)

Vaalipäivän ja määräpäivän siirtyminen

Jos vaalipäivä sattuu uudenvuodenaatoksi tai -päiväksi, loppiaiseksi, vapunaatoksi tai -päiväksi, hel-luntaipäiväksi, itsenäisyyspäiväksi, jouluaatoksi tai ensimmäiseksi tai toiseksi joulupäiväksi, vaalipäivän äänestys järjestetään seuraavana sunnuntaina. Jos vaalipäivä sattuu pääsiäispäiväksi tai pääsiäispäivän jälkeiseksi sunnuntaiksi, vaalipäivän äänestys järjestetään pääsiäispäivää edeltävänä sunnuntaina. Europarlamenttivaalien vaalipäivän määräytymiseen sovelletaan kuitenkin, mitä 160 §:n 2 momentissa säädetään.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakoö-änestysten aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Oikeusministeriöllä on tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi, jos vaalit on valituksen johdosta määrätty uusittaviksi tai jos on määrätty toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit tai valtuutettujen täydennysvaalit taikka jos presidentinvaali on määrätty aloitettavaksi uudelleen tai valtuutettujen vaalit toimitettaviksi uutena aikana.

190 §

Vammaisten kuljetuspalvelut

Vammaisten äänestäjien kuljetuksesta äänestys- tai ennakoöänestyspaikalle on voimassa, mitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettussa laissa (380/1987) säädetään kuljetuspalveluista.

L vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987 on kumottu

1.10.2023 alkaen L:lla 675/2023, ks. Vammaispa-lveluL 675/2023 29 §.

191 §

Jäsenjärjestösuhteessa olevat puolueet

Jos jotkin oikeusministeriössä pidettävään puolue-rekisteriin merkityistä puolueista ovat toisiinsa sellaisessa suhteessa kuin puoluelain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetaan, niitä pidetään tätä lakia sovellettaessa yhtenä puolueena.

192 § (29.11.2019/1132)

Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta

Ahvenanmaan valtionvirasto hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa Digi- ja väestötietovirastolle 18 §:n 5 momentin, 23 §:n 2 momentin, 24 §:n 1 ja 3 momentin, 25 §:n, 26 §:n 1–4 momentin, 27 §:n ja 29 §:n 1 momentin mukaan eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa kuuluvat tehtävät.

193 §

Kaavat

Oikeusministeriö vahvistaa tarvittavat kaavat vaaleissa käytettävillä asiakirjoille ja lomakkeille sekä antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon muodosta.

194 §

Ehdokasasettelun aikataulu poikkeuksellisena aikana toimitettavissa vaaleissa

Jos on ryhdyttävä toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi sen johdosta, että presidentti, presidentiksi valittu tai presidenttiehdokas on tullut pysyvästi estyneeksi tai kuollut, valtioneuvoston 127 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöksessä säädetään ehdokasasettelusta ja siihen liittyvien viranomaistehtävien aikataulusta.

195 § (21.12.2007/1263)

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

14 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

196 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 1998.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

- 1) kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annettu laki (391/1969);
- 2) tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annettu laki (1076/1991);
- 3) 12 päivänä toukokuuta 1972 annettu kunnallisvaalilaki (361/1972); sekä
- 4) Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (272/1995).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

197 §

Siirtymäsäännökset

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 24.01.2024 klo 18:00

VALLÄNGD

(läge I) 24.01.2024 kl. 18:00

Presidentinvaali 2024

Presidentvalet 2024

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

003 Ylämäki

RÖSTNINGSSOMRÅDE:

003 Ylämäki

LIITE 2b: Vaaliluettelon laskelmasivu

LASKELMA UTRÄKNING 922/003

TPV-2024 PV-2024	Tilanne 1 Läge 1			Tilanne 2 Läge 2		
	24.01.2024 klo 18:00 24.01.2024 kl 18:00			26.01.2024 klo 19:00 26.01.2024 kl 19:00		
	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt
Aänioikeutettuja Röstberättigade						
Suomessa asuvat suomalaiset	1528	1758	3286			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	1528	1758	3286			
Totalt						
Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet Röstande på förhand och per brev						
Suomessa asuvat suomalaiset	564	792	1356			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	564	792	1356			
Totalt						
Vaalipäivänä äänioikeutetut Röstberättigade på valdagen						
Suomessa asuvat suomalaiset	964	966	1930			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	964	966	1930			
Totalt						
Vaalipäivänä äänestäneet Röstande på valdagen						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset						
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset						
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet Röstande på valet						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset						
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset						
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä						
Totalt						

Ohje keskusvaalilautakunnalle:

Jos ennakkolainestys tai kirjeäänestys hyväksytään vaaliluettelon tulostamisen jälkeen, merkitse äänestäneen kohdalle E-kirjain sarakkeeseen, jossa on vaalien nimiyhenne ja vuosiluku (lisätietoa vaaliohjeesta nro 1).

Anvisning till centralvalnämnden:

Om en förhandsröstning eller en brevöstning godkänns efter att valängden har skrivits ut, ska du vid personen som röstat anteckna ett E i kolumnen med valets namnförkortning och årtal (mer information om detta i valnvisning nr. 1).

LIITE 2c: Vaaliluettelosivu

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Kunta 922 Vesilähti
Kommun Vesilähti

Äänestysalue
Röstningsområde

003 Ylämäki
Ylämäki

Äls irrota vaaliluettelosta sivuja - Skjöl inte sidorna ur vallängden

Ei käytössä Inte i bruk	TPV-2024_I RPV-2024_I	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadsländ	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
		M		AALTONEN MARKO KRISTIAN			
				ABU KHAMIDAKH VEERA AMANDA			
				AHLFORS ROSA-MARIA			
				AHLSTRÖM MARI ANNELI			
				AHOLA JAANA KATARIINA			
		M		AHOLAINEN JUUSO SANTERI			
		M		AHONEN MARKO TAPANI			
		M		AHTOLA TONI JUHANI			
				AINIOLA ELLI SISKO			
		M		ALA-KORPULA KARI SAKARI			
		M		ALAKOSKI KARI JUHANI			
		M		ALALAMMI ARI MIKAEL			
				ALHOLA MARITA IRMELI			
				ALLT VELASQUEZ RIITTA-LIISA			
		M		AMMOURI SASU ANTTI ALEKSI			
		M		ANTTILA ALPO SAKARI			
		M		ANWARI PAAVO ILMARI			
				ARPONEN PIRKKO LIISA			
		M		ASIKAINEN HEIMO AULIS KALERVO			
		M		ASTALA JUKKA SAKARI			
		M		AUTIO OSSI ILMO TAPIO			
		M		BERKI JUSSI JUKKA			
				BIRKSTEDT SARI PÄIVIKKI			
				DOLK EINI HELLIN IRENE			
		M		EEROLA MARKKU MIKAEL			
		M		ENSTEDT MARKKU ERNESTI			
		M		ERIKSSON JOUNI TAPIO			
				ESER SIRPA ANNUKKA			
		M		ESKELINEN ESA PETTERI			
				ESTEMAA LIISA KRISTIINA			
				FALAH ANNE-MARI			
		M		FIEGENBAUM KARI MATIAS			
				FRANCIS MEERI SINIKKA ELISABETH			
				GANETSKAJA MAIJU LEENA			
				GRYM ANNE MARJA PAULIINA			
		M		HAANPÄÄ RAIVO			
		M		HAASMAA PANU JURKKA TAPANI			
				HAKALA KERTTU MARIA ANNIKKI			
			Yhteensä/Tillsammans joista miehiä/varav män				

Sivu
Sida

1/18

LIITE 2d: Vaaliluettelon apuluettelo: Ennakkoon äänestäneet

ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEET - PÅ FÖRHAND RÖSTADE

17.01.2024 - 23.01.2024

Presidentinvaali 2024

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skij inte sidorna ur valldagen

Presidentvalet 2024

KUNTA - KOMMUN

922

Vesilahä

Vesilahä

24.01.2024

ÄÄNESTYSALUE

003

Ylämäki

Sivu

RÖSTNINGSSOMRÅDE

Ylämäki

Sida

1/6

Henkilötunnus Pers.beteckn.	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamnen	Huom. Anm.	Sp. Kön	Ään. - Röst.* TPV-2024 PV-2024	Ei käytössä Inte i bruk
	AALTONEN JARKKO SAKARI		M	17.01.2024	
	AALTONEN VELI-MARKUS		M	18.01.2024	
	AHAVA TANJA SUSANNA			23.01.2024	
	AHONEN KATRI JOHANNA			20.01.2024	
	AHONIEMI ARJA HELENA			23.01.2024	
	AHOVA-TAATILA TARJA MARITA			17.01.2024	
	AJANKI MIIA SUSANNA			22.01.2024	
	ARHA TUOMO JUHANI		M	17.01.2024	
	AROLA EIJA IRENE			17.01.2024	
	AURANEN HANNU JUHANI		M	17.01.2024	
	AUVINEN MILLA TERESA			23.01.2024	
	BRUUN ANNE KRISTIINA			19.01.2024	
	CARLSTEDT TERHI HANNELE			17.01.2024	
	COOKE KAARINA ANNELI			17.01.2024	
	EEROLA ANTTI KALLE		M	17.01.2024	
	ELONEN TAPIO UOLEVI		M	22.01.2024	
	ETUAHO JANI MATTI		M	22.01.2024	
	FAN YAVUZ		M	17.01.2024	
	GRÖNLUND TAISTO EINO ALVAR		M	23.01.2024	
	HAAPAKOSKI MARKO TAPANI		M	17.01.2024	
	HAAPALA EJVOR IRENE			22.01.2024	
	HANHIKORPI SONJA KATARIINA			17.01.2024	
	HANHINEVA PETRA ILONA			23.01.2024	
	HANHISALO ALTTI VÄINÖ		M	22.01.2024	
	HARBERG KAI TEEMU KRISTIAN		M	23.01.2024	
	HARINEN TUOMAS EETU ANTERO		M	20.01.2024	
	HEIKKINEN MAIJA LEENA			22.01.2024	
	HEINO VICTOR ALEXANDER		M	18.01.2024	
	HEINONEN ANJA LIISA			17.01.2024	
	HEINÄMÄKI JAAKKO ALEKSI		M	23.01.2024	
	HELLSTEN MIRJA-LIISA			17.01.2024	
	HELMIJOKI HARRI JUHANI		M	23.01.2024	
	HELO JORMA ILARI		M	23.01.2024	
	HIETANEN HELMI SIVIÄ			18.01.2024	
	HINTALA PIA EMILIA			18.01.2024	
	HORSMALAHTI TOMMI PETTERI		M	22.01.2024	
	HUTTUNEN MAIJA-LIISA			21.01.2024	
	HYVÄRINEN TERTTU ANNELI			23.01.2024	
	HÄRKÖNEN NINA KATARIINA			20.01.2024	
	ILOLA PIRKKO TUULIKKI			22.01.2024	
	ILVES SAARA MATILDA			22.01.2024	
	JAAKKOLA MATTI PETTERI		M	19.01.2024	
	JOKI MIKKO OLAVI		M	19.01.2024	

* Ennakkovaalien äänestyspäivä / Förhandsröstningsdag

LIITE 2e: Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerojärjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioda vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

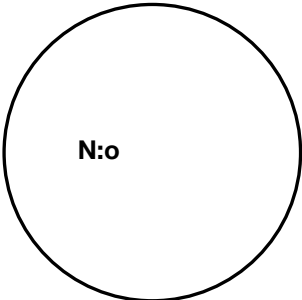
Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketoitimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

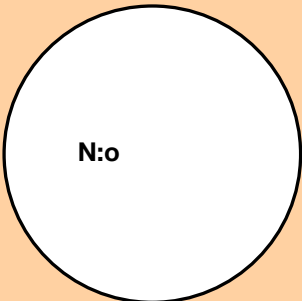
Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

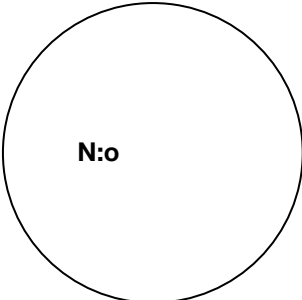
Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloiden käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

LIITE 3: Äänestyslippu

<p>Tasavallan presidentin vaali Ensimmäinen vaali</p> <p>2024</p> <p>Val av republikens president Det första valet</p>	 <p>N:o</p>
---	---

<p>Tasavallan presidentin vaali Toinen vaali</p> <p>2024</p> <p>Val av republikens president Det andra valet</p>	 <p>N:o</p>
---	--

<p>Europarlamenttivaalit 2024</p> <p>Europaparlamentsval</p>	 <p>N:o</p>
---	---

LIITE 4a: Ilmoituskortti 3s

Lähettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI puh. 0295 536 220
FINLAND

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Pohjoinen Rautatiekatu 28 A 36
00160 HELSINKI
FINLAND

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

Helsinki
5A Punavuori A
Punavuoren asukastalo Betania
Perämiehenkatu 13

Vaalipäivän äänestysaika

Ensimmäinen vaali	Toinen vaali
28.1.2024 klo 9.00 - 20.00	11.2.2024 klo 9.00 - 20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 8.12.2023

Ilmoitus äänioikeudesta presidentinvaalissa

Tasavallan presidentti valitaan välittömällä, tarvittaessa kaksivaiheisella vaalilla. Sinulla on äänioikeus vuonna 2024 toimitettavassa presidentinvaalissa. Jos kukaan ehdokkaista ei saa sunnuntaina 28.1.2024 toimitettavassa vaalissa yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan sunnuntaina 11.2.2024 uusi vaali (toinen vaali) kahden ensimmäisessä vaalissa eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä. Vaalin mahdollisesta kaksivaiheisuudesta johtuen olet saanut kaksi samanlaista äänioikeusilmoitusta, yhden kumpaakin vaalia varten.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.

Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

1. vaali: Suomessa 17. - 23.1.2024 ja ulkomailla 17. - 20.1.2024
2. vaali: Suomessa 31.1. - 6.2.2024 ja ulkomailla 31.1. - 3.2.2024

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikaoneen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Missä ja miten voit äänestää?

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyn edellytyksin laitos- ja kotiaänestyksessä tai kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tästä äänioikeusilmoituksesta. Omassa vaalipiirissä sijaitsevat yleiset ennakköäänestyspaikat löydät tämän ilmoituksen liitteestä ja kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat osoitteesta www.vaalit.fi tai maksuttomasta vaalipalvelunumerosta 0800 9 4770.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiaänestys

Voit äänestää ennakköäänestyspaikassa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Jos kykyäsi liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyn edellytyksin äänestää ennakköäänestyspaikassa kotiaänestykseen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyn edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiaänestykseen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 16.1.2024 (mahdollisessa toisessa vaalissa viimeistään tiistaina 30.1.2024) ennen kello 16 oman kotikunnan keskusvaalilautakunnalle (yhteystiedot kääntöpuolella) puhelimitse tai kirjallisesti.** Mahdollisen toisen vaalin kotiaänestykseen sinun ei tarvitse enää erikseen ilmoittautua, jos olit ilmoittautunut ensimmäisen vaalin kotiaänestykseen. Tarkemmat ohjeet kotiaänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään. Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitokselta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset kaksi passikuvaa.

Ketä ehdokasta voit äänestää?

Voit äänestää asuinpaikastasi riippumatta ketä tahansa presidentinvaalin ehdokasluetteloon otettua ehdokasta. Ehdokasluettelo on nähtävillä äänestyspaikoilla sekä osoitteessa www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys

Voit äänestää kirjeitse ulkomailta, jos asut tai olet keuleet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa etkä voi tai halua äänestää ulkomailla olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat haluamaasi **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys. Saat kirjeäänestysasiakirjat automaattisesti samassa lähetyksessä myös mahdollista toista vaalia varten.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

Kotikuntasi
keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot kääntöpuolella

Digi- ja väestötietovirasto tai
Ahvenanmaan valtionvirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun yläosassa

Näin äänestät äänestyspaikassa:

1 	2 	3 	4
Vaalilain mukaan äänestäjän on merkittävä äänestyslippuun ehdokkaansa numero niin selvästi, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Numeromallit ovat alla. Älä tee lippuun muita merkintöjä.	Taita äänestyslippu siten, että merkitsemäsi numero jää taitoksen sisäpuolelle eikä näy ulospäin.	Vie taitettu lippu vaalivirkailijalle leimattavaksi.	Pudota leimattu lippu vaaliurnaan tai, jos äänestät ennakkoon, sulje lippu ruskeaan vaalikuoreen ja allekirjoita vaalivirkailijan ohjeiden mukaan lähetekirje.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos kykysi tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saat käyttää avustajana valitsemaasi henkilöä tai vaalivirkailijaa.

Ennakoäänestyksen lähetekirje

01 Helsingin vaalipiiri

Täytetään ennakoäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakoäänestäjä

Tavallinen
Tiina Marita
Pohjoinen Rautatiekatu 28 A 36
00160 HELSINKI
FINLAND

Vaaliviranomainen

091 5A puh. (09) 3101 3344
Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3 B 16, 3. kerros
00100 HELSINKI
FINLAND

Ennakoäänestyksen vaalivirkailija täyttää

Todistan, että ennakoäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

18/11/2024

Ennakoäänestyspaikan nimi tai
laitosäänestyksessä kunnan nimi

Helsinki

Vaalivirkailijan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakoäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

120345-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Tiina Tavallinen

LIITE 4b: Ilmoituskortti 3u

Lähettiläjä Avsändare Sender
Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI puh. 0295 536 220
FINLAND

Vastaanottaja Mottagare Adresse

Virtanen
Ville Tapani
16 Homestreet
12345 Liverpool
UNITED KINGDOM

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka
Kommun, röstningsområde samt röstningsställe på valdagen

Helsinki
90B
Kaupungintalo
Pohjoisesplanadi 11-13

Vaalipäivän äänestysaika Röstningstid på valdagen

Ensimmäinen vaali Det första valet 28.1.2024 klo 9.00 - 20.00	Toinen vaali Det andra valet 11.2.2024 klo 9.00 - 20.00
---	---

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 8.12.2023 Datakälla: Befolkningsdatasystemet 8.12.2023

Ilmoitus äänioikeudesta presidentinvaalissa Meddelande om rösträtt i presidentvalet

Sinulla on äänioikeus Suomessa vuonna 2024 toimitettavassa presidentinvaalissa. Du är röstberättigad vid presidentvalet som förrättas i Finland år 2024.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi. Du ska styrka din identitet när du röstar.

Lisää äänestysohjeita kääntöpuolella. Mer anvisningar om röstningen på omstående sida.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.
Förhandsröstningsperioden.
På vissa förhandsröstningsställen kan perioden vara kortare.

- vaali valet Suomessa i Finland 17. - 23.1.2024 ja/och ulkomailla utomlands 17. - 20.1.2024
- vaali valet Suomessa i Finland 31.1. - 6.2.2024 ja/och ulkomailla utomlands 31.1. - 3.2.2024

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoinen
De allmänna förhandsröstningsställena och deras öppettider

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite
www.valfinland.fi och bilagan till denna meddelanden

Ennakköäänestyksen lähetekirje Följebrev för förhandsröstning

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Fylls i på förhandsröstningsstället, om denna anmälan används som följebrev.

Ennakköäänestäjä Väljaren

Virtanen
Ville Tapani
16 Homestreet
12345 Liverpool
UNITED KINGDOM

01 Helsingin vaalipiiri
01 Helsingfors valkreta

Vaaliviranomainen Valmyndigheten

091 90B puh./tel. (09) 3101 3344

Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3 B 16, 3. kerros
00100 HELSINKI
FINLAND

Ennakköäänestyksen vaalivirkailija täyttää
Fylls i av valfunktionären

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut
vaalilaissa säädetyin tavoin.

Jag intygar att förhandsröstningen har gått till på det sätt som bestäms i vallagen.

Päiväys Datum

18/1 2024

Ennakköäänestyspaikan nimi
Förhandsröstningsställets namn

Suurlähetystö Lontoo

Vaalivirkailijan allekirjoitus Valfunktionärens underskrift

Ester Smith

Ennakköäänestäjä täyttää

Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt
äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.
Jag har själv med bevarande av valhemligheten fyllt i
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet.

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid

010180-123X

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Ville Virtanen

Presidentinvaali 2024

Tasavallan presidentti valitaan välittömällä, tarvittaessa kaksivaiheisella vaalilla. Sinulla on äänioikeus vuonna 2024 toimitettavassa presidentinvaalissa. Jos kukaan ehdokkaista ei saa sunnuntaina 28.1.2024 toimitettavassa vaalissa yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan sunnuntaina 11.2.2024 uusi vaali (toinen vaali) kahden ensimmäisessä vaalissa eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä. Vaalin mahdollisesta kaksivaiheisuudesta johtuen olet saanut kaksi samanlaista äänioikeusilmoitusta, yhden kumpaakin vaalia varten.

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää ennakkoon joko ulkomailla tai Suomessa olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa taikka vaalipäivänä tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa Suomessa. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo lähialueellasi olevista ulkomaan yleisistä ennakköäänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat ulkomailla ja Suomessa löytyvät osoitteesta www.vaalit.fi ja niitä voi tiedustella myös oikeusministeriön vaalipalvelunumerosta (+358) 800 9 4770.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään. Ota siis mukaasi todistus henkilöllisyydestäsi (passi, ajokortti tai muu vastaava asiakirja). Myös tämä äänioikeusilmoitus on hyvä ottaa mukaan äänestykseen.

Näin äänestät äänestyspaikassa

Vaalilain mukaan äänestäjän on merkittävä äänestyslippuun ehdokkaansa numero niin selvästi, ettei voi syntyä epätie-toisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Numeromallit ovat alla. Älä tee lippuun muita merkintöjä. Taita äänestyslippu siten, että merkintäsi numero jää taitoksen sisäpuolelle eikä näy ulospäin. Vie taitettu lippu vaalivirkailijalle leimattavaksi. Pudota sitten leimattu lippu vaaliurnaan tai, jos äänestät ennakkoon, sulje lippu ruskeaan vaalikuoreen ja allekirjoita vaalivirkailijan ohjeiden mukaan lähete-kirje. Jos kykyä tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saat käyttää avustajana valitsemaasi henkilöä tai vaalivirkailijaa.

Ketä ehdokasta voit äänestää?

Presidentinvaalissa voit äänestää ketä tahansa presidentinvaalin ehdokasluetteloon otettua ehdokasta. Ehdokasluettelo on nähtävissä muun muassa äänestyspaikoilla sekä osoitteessa www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys

Ulkosuomalaisena voit äänestää kirjeitse ulkomailla, jos et voi tai halua äänestää yleisessä äänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat haluamaasi **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Presidentivalet 2024

Republiken president utses genom ett direkt folkval, som vid behov utförs i två omgångar. Du har rösträtt i presidentvalet 2024. Om ingen av kandidaterna får fler än hälften av rösterna vid det val som förrättas söndagen den 28 januari 2024, förrättas ett nytt val (det andra valet) söndagen den 11 februari 2024 mellan de två kandidater som fått flest röster. Eftersom valet eventuellt utförs i två omgångar har du fått två identiska meddelanden om rösträtt, ett för vardera val.

Var kan du rösta?

Du kan rösta på förhand på vilket som helst allmänt förhandsröstningsställe utomlands eller i Finland eller på valdagen på det röstningsställe i Finland som anges i detta meddelande. Som bilaga till denna meddelande finns en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställen i ditt närområde. Information om samtliga allmänna förhandsröstningsställen samt deras besöksadresser och öppettider: www.valfinland.fi och justitieministeriets servicenummer (+358) 800 9 4771.

Vad måste du ha med?

Enligt vallagen (714/1998) är väljaren skyldig att styrka sin identitet för valfunktionären. Därför bör du ta med ett intyg över din identitet (körkort, pass eller motsvarande). Du kan också ta med dig detta meddelande när du går och röstar.

Hur går det till att rösta

Enligt vallagen ska väljaren anteckna kandidatens nummer så tydligt på röstsedeln att det inte kan uppstå tvivel om vilken kandidat som avses. Siffermallar finns nedan. Skriv ingenting annat på röstsedeln. Vik ihop röstsedeln så att numret hamnar innanför vecken och insidan inte syns utåt. Ge den hopvikta röstsedeln till valfunktionären för stämpling. Lägg den stämplade röstsedeln i valurnan eller, om du röstar på förhand, lägg sedeln i det bruna valkuvertet och underteckna enligt val-funktionärens anvisningar följebrevet. Om din förmåga att göra röstningsanteckningen på röstsedeln är väsentligen nedsatt får du som biträde anlita någon du själv valt eller en valfunktionär.

Vem kan du rösta på?

Vid presidentvalet kan du rösta på vilken som helst av de kandidater som är upptagna i kandidatförteckningen. Kandidatförteckningen finns bland annat på röstningsställena och på webbplatsen www.valfinland.fi.

Brevröstning

Om du inte kan eller vill rösta på ett allmänt förhandsröstningsställe har du som utlandsfinländare möjlighet att rösta per brev från utlandet. För att kunna rösta per brev måste du via justitieministeriets beställningstjänst beställa brev-röstningshandlingarna till din **adress i utlandet**. Den skriftliga beställningen ska lämnas in med en blankett som fastställts av ministeriet. Blanketten och beställningsanvisningar finns på webbplatsen www.vaalit.fi/sv/brevroasting.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Lisätietoa äänestämisestä Mer information om röstning:

www.vaalit.fi
www.valfinland.fi

Tietoa myös muilla kielillä
Information även på andra språk
Information also in other languages

(+358) 800 9 4770
Oikeusministeriön vaalipalvelunumero
(+358) 800 9 4771
Justitieministeriets valservicenummer

Väestökirjanpitokuntasi
keskusvaalilautakunta
Centralvalnämnden
i din folkbokföringskommun

Yhteystiedot etupuoilella
Kontaktinformation på framsidan

Digi- ja väestötietovirasto tai
Aphenanmaan valtionvirasto (äänioikeus)
Myndigheten för digitalisering och
befolkningsdata eller Statens ämbetsverk
på Åland (rösträtt)

Yhteystiedot etupuoilella
Kontaktinformation på framsidan

LIITE 5a1: Lähetekirjelomake (kuittausmerkintä)

*** 18.1.2024 091E28 Helsinki ***

LÄHETEKIRJE FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare
VIRTANEN
VILLE TAPANI

Vastaanottaja Mottagare
091 90B
HELSINGIN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
KAISANIEMENKATU 3 B 16, 3. KERROS
00100 HELSINKI

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid
010180-123X

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Vaalilomake nro 5, Valblanckett nr 5

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort / 202
Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsens ordförandes underskrift

Tuula Roos

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Jag här själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet.

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Ville Virtanen

LIITE 5a2: Lähetekirjelomake (ilman kuittausmerkintää)

LÄHETEKIRJE FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare

*Leskinen
Helmi Marjatta*

Vastaanottaja Mottagare

*Kiteen kaupungin
Keskusvaalilautakunta
Kiteentie 25
82500 Kitee*

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid

170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress

*Hovintie 25
82500 Kitee*

Vaalilomake no 5. Valiblankett nr 5

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsens ordförandes underskrift

18 / 1 2024

Kitee

Raili Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäneen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen
leimattuna vaalikuoreen.

Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den
avstämplad i valkuvertet.

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

LIITE 5b: Kotiäänestyksen lähetekirjelomake

LÄHETEKIRJE Kotiäänestys

Lähetekirjeen vastaanottajaksi merkitään oman kunnan keskusvaalilautakunta. Keskusvaalilautakunnan osoite on ilmoituksessa äänioikeudesta. Osoite on myös saatavissa vaalitoimitsijalta.

Vastaanottaja ja osoite

Helsingin kaupungin

*keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3 B 16
00100 Helsinki*

a) Sukunimi (myös entiset) painokirjaimin¹⁾

KUOPPALA

b) Etunimet (myös entiset)

ANTTI JUHANI

c) Henkilötunnus tai syntymäaika

170830-0001

d) Nykyinen osoite

Hämeentie 180, 00560 Helsinki

Kykyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia. Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Äänestäjän allekirjoitus

Antti Kuoppala

Lähetekirje on allekirjoitettava vaalitoimitsijan läsnä ollessa.

Äänestyksessä läsnä olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus

Tommi Todistaja

VAALI-
TOIMITSIJA
TÄYTTÄÄ

Aika ja paikka

18.1.2024 Helsinki

Todistan, että edellä mainitun henkilön kotiäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Vaalitoimitsijan allekirjoitus

Tina Toimitsija

1) Kohtia a-d ei tarvitse täyttää, jos lähetekirjeeseen liitetään Digi- ja väestötietoviraston lähettämä ilmoitus äänioikeudesta (vaalilomake nro 3s, 3r tai 3u).

Presidentinvaali 2024

KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKIRJE

Äänestäjänä vastaat itse siitä, että lähetekirjeen kaikki kohdat on täytetty huolellisesti ja selkeästi.

Puutteellinen lähetekirje voi johtaa siihen, että äänestystäsi ei oteta huomioon.

(Kunnan tai kaupungin nimi)	
<i>Helsingin</i>	keskusvaalilautakunta
<i>Kaisaniemenkatu 3 B 16</i>	
<i>00100 Helsinki</i>	
FINLAND	

Äänestäjän sukunimi <i>Tavallinen</i>	Etunimet <i>Tiina Tellervo</i>
Suomalainen henkilötunnus (muotoa ppkkvv-xxxx) <i>010170-1230</i>	
Nykyinen osoite <i>Av de las Salinas 6, Fuengirola</i>	
Valtio, jossa äänestät kirjeitse <i>Espanja</i>	Päiväys <i>17.1.2024</i>

ÄÄNESTÄJÄN VAKUUTUS

Olen äänioikeutettu näissä vaaleissa. Olen ulkomailla ennakoäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä minulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa. Olen itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuuteni ja vaalivapauteni säilyttämiseksi.

Äänestäjän allekirjoitus <i>Tiina Tavallinen</i>	Nimenselvennys <i>Tiina Tavallinen</i>
---	---

TODISTAJIEN VAKUUTUS • WITNESSES' AFFIRMATION*

Äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuutensa säilyttämisen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. The voter has voted without breaching election secrecy and without having their electoral freedom violated.

Todistajana en ole äänestäjän lapsi, puoliso tai vanhempi enkä ehdokas tai ehdokkaan lähisukulainen.
I affirm that I, the witness, am not the voter's child, spouse or parent, or a candidate or a close relative of a candidate.

Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Silvia Salvador</i>	Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Markku Meikäläinen</i>
Nimenselvennys • Name in block letters <i>Silvia Salvador</i>	Nimenselvennys • Name in block letters <i>Markku Meikäläinen</i>
Syntymäaika • Date of birth <i>2.2.1960</i>	Syntymäaika • Date of birth <i>13.6.1979</i>
Nykyinen osoite • Current address <i>Av de las Salinas 12, Fuengirola</i>	Nykyinen osoite • Current address <i>Av de las Salinas 8, Fuengirola</i>

AVUSTAJA (Täytetään vain, jos äänestäjä on käyttänyt avustajaa)

Avustajan nimi
Avustajan osoite

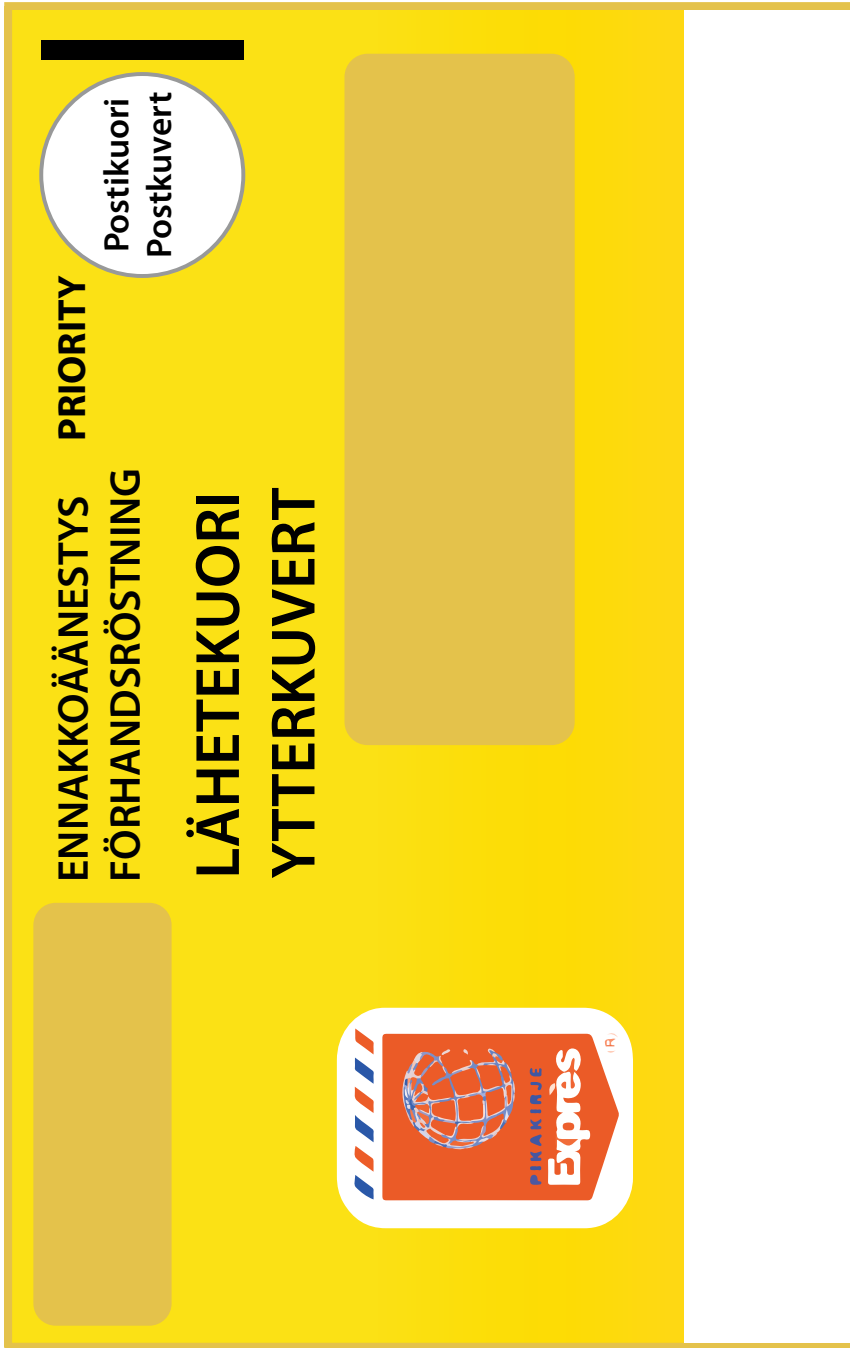
* Todistajien ilmoittamia tietoja käsittelevät vain Suomen vaaliviranomaiset. Tiedot hävitetään vaalien jälkeen. The data provided by the witnesses will only be processed by the Finnish election authorities. The data will be destroyed after the elections.

**VAALIKUORI
VALKUVERT**

Kirjeäänestyksen vaalikuori **Valkuvert för brevröstning**

**KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKUORI
YTTERKVERT FÖR BREVRÖSTNING**

**Tätä kirjettä ei saa postittaa Suomesta
Detta brev får inte postas i Finland**

Liimaa
postimerkki
tähän
Klistra
frimärket här

VAALITOIMITSIJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Huomautuksia Anmärkningar Äänestäjien itse valitsemat avustajat Biträden som utsetts av de röstande	Kaikki muut äänestykset merkitty äänioikeusrekisteriin.

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

Ennakköäänestyspäivät ja kellonajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen	
Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem Varajäsenet Suppleanter	
Allekirjoitukset Underskrift	☐ Luettu ja tarkastettu Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem

LIITE 9: Lähetekuorten kuittauslista -lomake

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA

Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
ennakkoäänestyksen lähetekuorista

Lähettäjä

Rantasalmen (kunnan/kaupungin)

Ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija

Vaalitoimikunta

Keskusvaalilautakunta

Ulkoasiainministeriö

Lähetysten vastaanottotoimipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Postitoimipaikka

Postituspäivämäärä

Lähetekuorien lukumäärä

Postin kuittaus päiväys

Postituspäivämäärä	Lähetekuorien lukumäärä	Postin kuittaus päiväys
<u>17, 1, -24</u>	<u>15</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 17.1.2024</u>
<u>18, 1, -24</u>	<u>12</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 18.1.2024</u>
<u>19, 1, -24</u>	<u>10</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 19.1.2024</u>
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	

Lähettäjä merkitsee päivittäin tähän listaan lähetekuorten kappalemäärän. Posti antaa lähetysten vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
Kuorissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirjelmähetysten lähetylistää postittaessa ei käytetä.

Vänd

LIITE 10: Kotiäänestyslomake (Ilmoittautuminen kotiäänestykseen)

ILMOITTAUTUMINEN KOTIÄÄNESTYSKSEEN Lomake palautetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle

Vaalien nimi

Vaalipäivä

KESKUSVAALILAUTAKUNNALLE

Haluan äänestää ennakoon kotonani, koska kyyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- enkä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Ilmoituksen tekijä	Sukunimi		<input type="text"/>	
	Etunimet		<input type="text"/>	
	Henkilötunnus		<input type="text"/>	
	Osoite			<input type="text"/>
	Postitoimipaikka	Kotikunta	Puhelin	<input type="text"/>
	Voiko äänestäjä huolehtia siitä, että kotiäänestyksessä on läsnä 18 vuotta täyttänyt henkilö?		☐ kyllä	☐ ei
	Kotiäänestyksen yhteydessä äänestää myös omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja.		☐ kyllä	
	Omaishoitajan täydellinen nimi ja henkilötunnus sekä puhelinnumero			<input type="text"/>
	Omaishoitosopimus on voimassa		☐ toistaiseksi	☐ määräajan <input type="text"/> saakka.
	Äänestäjän pyynnöstä ilmoituksen tehneen henkilön nimi, osoite ja puhelin			<input type="text"/>
	Päivämäärä	Allekirjoitus		<input type="text"/>

Vaaliviranomaisen merkintöjä	Ilmoitus on vastaanotettu puhelimitse, päivämäärä		<input type="text"/>	
	Kotiäänestysaika, päivämäärä ja kellonaika		<input type="text"/>	
	Tehtävään määrätty vaalitoimitsija		<input type="text"/>	
	Kotiäänestyksestä on ilmoitettu äänestäjälle		Päivämäärä ja ilmoittaja	
	☐ kirjeitse	☐ puhelimitse	☐ sähköpostitse	<input type="text"/>
	Läsnä olevan henkilön nimi		Syntymäaika	<input type="text"/>
	Lisätietoja			<input type="text"/>
Kotiäänestys on toimitettu, päivämäärä ja kellonaika		Vaalitoimitsija	<input type="text"/>	

Tietoja ja ohjeita kääntöpuolella

Vaallomake nro 14, KOTIÄÄNESTYSLOMAKE

TIETOJA JA OHJEITA KOTIÄÄNESTYKSESTÄ

Kuka saa äänestää ennakkoon kotonaan?

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan. Kotiäänestys toimitetaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kotikunnaksi.

Mikäli äänioikeutettu voi mennä äänestyspaikalle tai ennakköäänestyspaikalle omin neuvoin taikka kuljetuspalveluita ja äänestysavustajaa hyväksikäyttäen, kotiäänestystä ei järjestetä. Kotiäänestyksen oikeutetun henkilön kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestyksen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

Kuinka kotiäänestyksen ilmoittaudutaan?

Kotiäänestyksen oikeutetun on ilmoittauduttava oman kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle, jonka osoite ja puhelinnumero ovat äänioikeutetulle saapuneessa ilmoituskortissa (ilmoitus äänioikeudesta). Ilmoittautuessa on mainittava, jos kotiäänestyksen yhteydessä äänestää omaishoitaja.

Ilmoittautuminen tehdään joko kirjallisesti tällä lomakkeella tai puhelimitse. Ilmoittautuminen voidaan toimittaa keskusvaalilautakunnalle postitse tai sähköpostin välityksellä (kysy kunnaltasi ohjetta suojatun sähköpostin lähettämiseen). Lomakkeen yläosa on täytettävä huolellisesti ja allekirjoitettava. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä myös toinen henkilö, esimerkiksi lähiomainen.

Kirjallisen tai puhelimitse tehdyn ilmoituksen on oltava perillä kunnan keskusvaalilautakunnassa viimeistään tiistaina 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen klo 16.

Jos olet ilmoittautunut kotiäänestäjäksi, keskusvaalilautakunta säilyttää henkilötietosi seuraaviin vaaleihin asti, jotta se voi silloin tiedustella, tarvitsetko vielä niissä vaaleissa kotiäänestystä. Jos et halua, että tietojasi säilytetään, kerro siitä keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta antaa lisätietoja henkilötietojesi käsittelystä ja oikeuksistasi.

Milloin kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys toimitetaan ennakköäänestysaikana 11.–5. päivänä ennen vaalipäivää eli keskiviikosta tiistaihin. Äänestäjälle ilmoitetaan etukäteen kirjeitse tai puhelimitse kahden tunnin tarkkuudella se ajankohta, jolloin vaalitoimitsija saapuu äänestäjän luo toimittamaan äänestyksen.

Miten kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys eroaa vain vähän tavallisesta ennakköäänestyksestä. Tärkeä ero on siinä, että kotiäänestyksessä on vaalitoimitsijan ja äänestäjän lisäksi oltava läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Äänestäjällä on oikeus käyttää äänestystoimituksessa avustajaa, jona voi toimia myös edellä mainittu hänen valitsemansa tai hyväksymänsä henkilö.

Äänestäjä merkitsee ehdokkaan numeron äänestyslippuun siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyslippu suljetaan leimattuna vaalikuoreen, joka on väriltään ruskea. Äänestäjä täyttää lähetekirjeen ja osoittaa sen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Paikalle kutsuttu henkilö merkitsee nimikirjoituksensa lähetekirjeeseen. Vaalitoimitsija merkitsee lähetekirjeeseen todistuksen, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyn tavoin. Lopuksi lähetekirje sekä siihen mahdollisesti liitetty ilmoituskortti sekä vaalikuori suljetaan lähetekuoreen, joka on väriltään keltainen ja jonka vaalitoimitsija toimittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle.

VAALIT	Vaalien nimi
	Vaalipiiri
	Kunta/kaupunki
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi

VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja
	Varapuheenjohtaja
	Jäsenet
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä

VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat
	Äänestäjien omat vaaliavustajat

AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (Vaalil. 16.3 §)

PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ	
--------------------------	--

ÄÄNIOIKEUTETTujen LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnä olleille äänestäjille, että vaaliurna oli tyhjä, ja sulki urnan. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julisti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello ____ Äänestysliput otettiin vaaliurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin vaaliluettelosta/tarkastettiin sähköisestä vaaliluettelosta äänestäneiden lukumäärä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ		Miehiä	Naisia	Yhteensä
	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)			
ÄÄNESTYSLIPPUJEN LUKUMÄÄRÄ				Lukumäärä
	Vaaliurnassa oli äänestyslippuja			
ÄÄNESTYSLIPPUJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN				Lukumäärä
	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli			
	Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitetyle lomakkeelle.			
				Lukumäärä
	Hyväksytyjä äänestyslippuja oli			
	☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (VaaliL 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan.			
		Päivämäärä		Kellonaika
	Äänestysliput pantiin päällykseen, joka suljettiin sinetöimällä.			
TULOSLASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äänet suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden nimet (VaaliL 184 §; valtakirjat liitteenä)			

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

LIITE 13: Tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista

Kuntien vaaliviranomaisten tarvitseman vaalimateriaalin tarkistuslista:

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskusvaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiaäänestys	Huomautuksia
1. Vaaliasiakirjat						
Äänestyslippu		x	x	x	x	
Lähetekirjelomake			x	x	x*	*Mahdollisesti äänestävää omaishoitajaa varten
Kotiaäänestyksen lähetekirjelomake					x	
Vaalikuori			x	x	x	
Lähetekuori			x	x	x	
Luettelo ennakolta äänestäneistä			x	x		
Kotiaäänestyslomake	x				x	
Lähetekuorten kuittauslista			x	x		
Vaaliluettelo / vallängd		x				
Vaalipöytäkirja / valprotokoll		x				
Presidentinvaalin ehdokasluettelo / europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmä		x	x	x	x	
2. Tiedotteet, opasteet ym.						
Ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä		x	x	x	x	
Tiedotejuliste: Ennakkoaäänestys			x*	x		*Tarvittaessa
Tiedotejuliste: Vaalipäivän äänestys		x				
Opasteet äänestyspaikan sisällä ja ulkopuolella		x	x	x		
Allergia- ja astmaliiton julisteet äänestyspaikan eläimettömyydestä		x		x		
3. Tuloslaskentalomakkeet						
Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä	x					
Laskentalomake 2: Vaalipäivän äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto	x	x				
Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta	x	x				

Laskentalomake 4: Vaaliöpöytäkirjan liite		x				
4. Tarvikkeet ym.						
Vaalileimasimet		x	x	x	x	
Sinetöimisvälineet	x	x				
Tunnisteet vaalivirkai- lijoille		x	x	x	x	
Jäljennös vaalilauta- kunnan / vaalitoimi- kunnan asettamispää- töksestä		x	x			
Kynät		x	x	x	x	
Muistiinpanovälineet		x	x	x	x	
Laskimet		x				
Vaaliluettelon näkö- suoja		x				
5. Kalusteet						
Äänestyskopit		x	x*	x		*Tai vastaavat
Liikuntaesteisten äänestyskalusteet		x	x	x		
Muut kalusteet		x		x		
Vaaliurnat		x		x*		*Jos käytetään
6. IT-välineet						
Työasema	x	x*		x*		*Jos äänioikeus- tietojärjestelmää käytetään ** Käyttö vapaa- ehtoista
Tietoliikenneyhteydet	x	x*		x*		
Tunnistautumisvälineet	x	x*		x*		
Tulostin				x*		
Viivakoodinlukijat**		x*		x*		
7. Vaaliohjeet ja VAT-ohjeet						
Vaaliohjeet (nro:t 1 - 5)	nro 1	nro 2	nro 3	nro 4	nro 5	
VAT-ohjeet (nro:t 1 - 5b)	nrot 1, 2b, 4b ja 5b	nro 4d*, 4e*	4e*	nro 4c*		*Jos tietojärjes- telmää käytetään
8. Muu materiaali						
Luettelo Postin myyn- tipisteiden viimeisistä kirjeiden ja pikakir- jeiden jättöajoista	x		x	x		
Luettelo kaikkien kun- tien keskusvaalilauta- kuntien osoitteista*	x		x	x		*Voi tulostaa vaalit.fi:stä

Invalidiliiton
Esteettömyyskeskus

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

01/2021

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä äänestyspaikkaa?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3600 mm ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kurumatossa tai -ritilässä enintään 10 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista pois päin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäsemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakkoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

Eräitä määräaikoja vuoden 2024 presidentinvaalissa

Ensimmäisen vaalin vaalipäivä 28.1.2024
Mahdollisen toisen vaalin vaalipäivä 11.2.2024

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaali- laki
Elo-syyskuu 2021		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
28.7.2023 aikaisintaan		Ehdokas	Vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen voi alkaa	²
28.7.2023 aikaisintaan		Puolue	Presidentinvaalin kampanja-aika alkaa	³
Elokuu 2023 viimeistään		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Ennakkoäänestyspaikkoina olevien muiden kuin ympärivuorokautista hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 §

¹ Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (10/1969) 8 § 3 mom.

Luantai 28.10.2023 aikaisintaan		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
Perjantai 3.11.2023 klo 12 viimeistään ⁴		Kunnanhallitus/ Keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom.
Perjantai 3.11.2023 klo 12 viimeistään		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestykseen	17 § 2 mom
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 ja 67 § 3 mom
Maanantai 4.12.2023 viimeistään	55.	Oikeusministeriö	Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakunnalle	32 §
Maanantai 4.12.2023 viimeistään	55.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Päätös ehdokashakemusten vastaanoton järjestelyistä Päätöksestä laadittava kuulutus annetaan tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pannaan nähtäväksi vaalipiiri-	34 §

⁴ Vaalilain mukainen viimeinen ajankohta olisi perjantai 8.12.2023. Oikeusministeriön kirjeestä 2.6.2023 (VN/17100/2023) ilmenevästä syystä (jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen) johtuen ilmoitukset tulee tehdä viimeistään 3.11.2023.

			lautakunnan kokoushuoneis- tossa sekä julkaistaan viralli- sessa lehdessä.	
Perjantai 8.12.2023 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Maanantai 11.12.2023 viimeistään	48.	Puolue ja valitsijajyh- distys	Vaaliasiamiehen ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakun- nalle	131 § 4 mom.
Tiistai 12.12.2023 ennen kello 16	47.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus viimeistään annettava Helsingin vaalipiiri- lautakunnalle	132 §
Keskiviikko 13.12.2023 viimeistään	46.	Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterin perustami- nen	18 § 1 mom.
Maanantai 18.12.2023	41.	Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterin nähtä- vänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 §
Maanantai 18.12.2023	41.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Ehdokashakemusten tarkastami- nen ja mahdolliset huomautuk- set vaaliasiamiehille ja ehdok- kaiden keskinäisen järjestyksen määräminen ehdokasluetteloa varten	35–37 §
Viipymättä		Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Ilmoitus valtioneuvostolle, jos määräajassa on asetettu vain yksi ehdokas	136 §
Välittömästi saatuaan 136 §:ssä tarkoitetun ilmoituk- sen		Valtioneuvosto	Valtioneuvosto toteaa ainoan ehdokkaaksi asetetun tulevan valituksi tasavallan presiden- tiksi, ilmoittaa valituksi tulleele kirjallisesti ja antaa asiasta kuu- lutuksen, joka julkaistaan Suo- men säädöskokoelmassa	136 §
Keskiviikko 20.12.2023 ennen kello 16	39.	Vaaliasiamies	Oikaisut ja täydennykset ehdo- kashakemuksiin ja niihin liitet- tyihin asiakirjoihin	38 §
Keskiviikko 20.12.2023 kello 16 jälkeen	39.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdo- kashakemusten uudelleen käsit- teleminen ja päätökset ehdo- kashakemusten johdosta	39 §
Torstai 21.12.2023	38.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Mahdollinen ehdokashakemus- ten ratkaisemisen jälkeen teh- tävä päätös siitä, että ehdokasta ei oteta presidentinvaalin ehdo- kasluetteloon	40 §

Torstai 21.12.2023 viimeistään	38.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Tiedonanto asetetuista ehdokkaista, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa	135 §
Torstai 21.12.2023	38.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Presidentinvaalin ehdokasluettelon laatiminen	42 § 1 mom.
Torstai 21.12.2023 aikaisintaan presidentinvaalin ehdokasluettelon laatimisen jälkeen	38.	Ehdokkaan asettanut puolue ja ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai tämän varamies	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta Valtiontalouden tarkastusvirastolle	⁵
Torstai 21.12.2023	38.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Ehdokastietojen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
Torstai 4.1.2024 viimeistään	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
Keskiviikko 10.1.2024	18.	Vaalitoimitsija	Ennakoäänestyksen aloittaminen suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Perjantai 12.1.2024 viimeistään ennen kello 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.
Maanantai 15.1.2024	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä Digi- ja väestötietoviraston päätöksen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Tiistai 16.1.2024 ennen kello 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetuista ratkaisuksista aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Tiistai 16.1.2024 ennen kello 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollinen itseoikaisu ja siitä johtuva merkintä äänioikeusrekisteriin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom. sekä 26 § 2 ja 3 mom.

⁵ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 § 1 mom.

Viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta; valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26.1 §:n nojalla itseoikaisuna merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
Tiistai 16.1.2024 kello 12	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Tiistai 16.1.2024 ennen kello 16 viimeistään	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa äänestää kotiäänestyksessä	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
Keskiviikko 17.1.2024	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen edustustoissa	47 § 1 mom.
Lauantai 20.1.2024	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
Tiistai 23.1.2024	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa	47 § 1 mom.
Keskiviikko 24.1.2024 kello 18 alkaen ⁶	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittamien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Perjantai 26.1.2024 kello 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 26.1.2024 kello 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Lauantai 27.1.2024 viimeistään	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen Valtiontalon tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁷

⁶ Tulostamisen valmistelujen vuoksi äänioikeusrekisteri suljetaan käyttäjiltä tuntia ennen vaalilain 71 § 1 momentissa säädettyä määräaika.

⁷ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Sunnuntai 28.1.2024 kello 9-20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §, 127 § 1 mom. ja 189 § 1 mom.
Sunnuntai 28.1.2024 aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakoöänten (ml. kirjeänten) laskeminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 28.1.2024 kello 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §
Maanantai 29.1.2024 viimeistään kello 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
Tiistai 30.1.2024 kello 10 aloitettavassa ko- kouksessa	2.	Vaalipiirilautakunta	Kunkin ehdokkaan ensimmäi- sessä vaalissa vaalipiirissä saa- man äänimäärän vahvistaminen ja ilmoittaminen Helsingin vaa- lipiirilautakunnalle	137 §
Tiistai 30.1.2024 viipy- mättä saatuaan 137 §:ssä tarkoitettut ilmoitukset	2.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Ensimmäisessä vaalissa koko maassa kullekin ehdokkaalle an- nettujen äänten ja äänten koko- naismäärän vahvistaminen ja il- moittaminen oikeusministeriölle	138 § 1 mom.
Viipymättä		Valtioneuvosto	Jos ensimmäisessä vaalissa joku ehdokas on koko maassa saanut enemmän kuin puolet annetuista äänistä, todetaan, että hän tullut valituksi tasavallan presiden- tiksi, mistä ilmoitetaan valituksi tulleele ja julkaistaan kuulutus Suomen säädöskokoelmassa	138 § 2 mom.
Viipymättä		Oikeusministeriö	Jollei kukaan ole tullut ensim- mäisessä vaalissa valituksi, an- netaan kuulutus ensimmäisen vaalin tuloksesta ja toisen vaalin toimittamisesta, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa	139 §
Mahdollinen presidentinvaalin toinen vaali				
Viipymättä	12.	Helsingin vaalipiiri- lautakunta	Laatii ehdokasluettelon toista vaalia varten (sekä päivittää val- takunnallisen ehdokasrekisterin tiedot)	42 § 2 mom
Tiistai 30.1.2024 ennen kello 16	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa äänestää koti- äänestyksessä	Ilmoittautuminen kunnan kes- kusvaalilautakunnalle (jollei ole ilmoittautunut jo ensimmäisen vaalin yhteydessä)	55 § 1 mom

Keskiviikko 31.1.2024	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Toisen vaalin ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen edustustoissa sekä kotiaäänestyksen aloittaminen	
Lauantai 3.2.2024	8.	Vaalitoimitsijat	Toisen vaalin ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	
Tiistai 6.2.2024	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Toisen vaalin ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa ja kotiaäänestyksen lopettaminen	
Keskiviikko 7.2.2024 kello 18 alkaen	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen keskusvaalilautakunnille	
Perjantai 9.2.2024 kello 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 9.2.2024	2.	Kunnan keskusvaalilautakunta	Toisen vaalin ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63.1 §
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Sunnuntai 11.2.2024	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 ja 127 § 2 mom
Sunnuntai 11.2.2024 aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakoäänten laskeminen	86 § 1 mom
Sunnuntai 11.2.2024 kello 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 § 1 mom
Maanantai 12.2.2024 viimeistään kello 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom
Keskiviikko 14.2.2024 kello 18	3.	Vaalipiirilautakunta	Kummankin ehdokkaiden toisessa vaalissa vaalipiirissä saaman äänimäärän vahvistaminen; ehdokkaiden äänimäärien ja vaalissa annettujen äänten kokonaismäärän ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakunnalle	141 §

Keskiviikko 14.2.2024	3.	Helsingin vaalipiiri-lautakunta	Koko maassa kummallekin ehdokkaalle toisessa vaalissa annettujen äänten lopullisen määrän vahvistaminen ja ilmoittaminen valtioneuvostolle	142 § 1 mom
Torstai 15.2.2024	4.	Valtioneuvosto	Toteaa, kumpi ehdokkaista on tullut valituksi tasavallan presidentiksi ja ilmoittaa päätöksestä valituksi tulleelle sekä antaa kuulutuksen vaalin tuloksesta, joka julkaistaan Suomen sääädöskokoelmassa	142 § 2 mom
Sunnuntai 25.2.2024	14.	Ehdokas	Vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen päättyy	⁸
Sunnuntai 25.2.2024		Puolue	Presidentinvaalin kampanja-aika päättyy	⁹
Perjantai 1.3.2024		Tasavallan presidentti	Tasavallan presidentti ryhtyy toimeensa ¹⁰	¹¹
Vaalien toimittamisen jälkeän		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä ja rekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom
Arkistotulosteen ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom
Kahden kuukauden kuluessa vaalin tuloksen vahvistamisesta (joko torstai 28.3.2024 tai maanantai 15.4.2024)		Ehdokkaan asettanut puolue ja ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaali-asiamies tai tämän varamies	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	¹²

⁸ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 8 § 1 mom. Jos presidentinvaalin toista vaalia ei toimiteta, määräaika on sunnuntai 11.2.2024.

⁹ Puoluelaki 8 § 3 mom. Jos presidentinvaalin toista vaalia ei toimiteta, määräaika on sunnuntai 11.2.2024.

¹⁰ Mikäli presidentti tulee valituksi jo ensimmäisessä vaalissa, hän ryhtyy toimeensa torstaina 1.2.2024.

¹¹ Perustuslaki 55 § 1 momentti

¹² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 § sekä laki säädettyjen määräaikain laskemisesta (150/1930) 3 ja 5 §.

Eräitä määräaikoja vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa

Vaalipäivä 9.6.2024

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Elo-syyskuu 2021		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Elokuu 2023 viimeistään		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
Lauantai 9.12.2023 aikaisintaan		Europarlamenttivaalien ehdokas	Vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen voi alkaa	²
Lauantai 9.12.2023		Puolue europarlamenttivaaleissa	Europarlamenttivaalien kampanja-aika alkaa	³
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus ennakoöänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakoöänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Ennakoöänestyspaikkoina olevien muiden kuin ympärivuorokautista hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 §
Lauantai 9.3.2024 aikaisintaan		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneille	66 c § 4 mom.

¹ Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (10/1969) 8 § 3 mom.

Hyvissä ajoin		Digi- ja väestötietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa	22 §
Torstai 21.3.2024 ennen klo 16 viimeistään	80.	Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen	Ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle siitä, että haluaa käyttää äänioikeuttaan europarlamenttivaaleissa Suomessa tai aikaisemmin tehdyn ilmoituksen peruutus	18 § 5 mom.
Viipymättä 21.3.2024 jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoitus Euroopan unionin muun jäsenvaltion viranomaiselle niistä kyseisen jäsenvaltion äänioikeutetuista kansalaisista, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa käyttää äänioikeuttaan Suomessa	162 §
Perjantai 22.3.2024 klo 12 mennessä		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom.
Perjantai 22.3.2024 klo 12 mennessä	⁴	Kunnanhallitus/Keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiaänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.

⁴ Vaalilain mukainen viimeinen ajankohta olisi perjantai 19.4.2024, mutta oikeusministeriön kirjeestä 2.6.2023 VN/17100/2023 ilmenevästä syystä (jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen) johtuen ilmoitukset tulee tehdä viimeistään 22.3.2024.

Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 ja 67 § 3 mom.
Perjantai 19.4.2024 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom. sekä 19 § 2 mom.
Maanantai 22.4.2024 viimeistään	48.	Oikeusministeriö	Puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen europarlamenttivaalien osalta Helsingin vaalipiirilautakunnalle	31 § ja 32 §
Maanantai 22.4.2024 viimeistään	48.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottomenettelystä ja kuu- lutus siitä	34 §
Maanantai 22.4.2024	48.	Puolue	Ilmoitus puolueen vaaliasiamiehestä ja hänen varamiehestään (nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot) Helsingin vaalipiirilautakunnalle	170 § 4 mom.
Keskiviikko 24.4.2024 viimeistään	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom. ja 19 § 2 mom.
Maanantai 29.4.2024	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietovirasto määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Torstai 30.4.2024 ennen klo 16 viimeistään	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava Helsingin vaalipiirilautakunnalle	171, 173 ja 175 §
Viipymättä		Helsingin vaalipiirilautakunta	Ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle EU:n muun jäsenvaltion kansalaista koskevasta ehdokashakemuksesta	177 §
Viipymättä		Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoitus EU:n muun jäsenvaltion kansalaista koskevasta ehdokashakemuksesta tämän kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle	177 §
Viipymättä		Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoitus Helsingin vaalipiirilautakunnalle Suomessa vaalikelpoisen henkilön asettumisesta ehdokkaaksi Euroopan unionin muussa jäsenvaltiossa samoissa vaaleissa	176 §

Viiden työpäivän kuluessa pyynnöstä		Digi- ja väestötietovirasto	Muussa EU:n jäsenvaltiossa ehdokkaaksi asetetun Suomen kansalaisen vaalikelpoisuutta koskevien tietojen toimittaminen muun jäsenvaltion viranomaiselle	177a § ⁵
Maanantai 6.5.2024	34.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	35–37 §
Keskiviikko 8.5.2024 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Tarvittaessa oikaisu- ja täydennykset ehdokashakemuksiin ja niihin liitettyihin asiakirjoihin	38 §
Keskiviikko 8.5.2024 kello 16 jälkeen	32.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset ehdokashakemusten johdosta	39 §
Perjantai 10.5.2024 ennen klo 12	31. ⁶	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.
Perjantai 10.5.2024 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Mahdollinen ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävä päätös siitä, että ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään	40 §
Perjantai 10.5.2024	31.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
Ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Helsingin vaalipiirilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän jakelu	44 §
Perjantai 10.5.2024	31.	Helsingin vaalipiirilautakunta	Ehdokastietojen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
Perjantai 10.5.2024	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.

⁵ HE 162/2018 vp.

⁶ Torstai 9.5. Helatorstai

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta Valtiontalouden tarkastusvirastolle	⁷
Torstai 16.5.2024 viimeistään	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi 26 § 5 mom. perusteella.	21 § 4 mom. 21 § 4 mom. ja 26 § 5 mom.
Keskiviikko 22.5.2024	18.	Vaalitoimitsija	Ennakoäänestys voidaan aloittaa suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Perjantai 24.5.2024 ennen klo 16 viimeistään	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle.	24 § 1 mom.
Maanantai 27.5.2024	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä Digi- ja väestötietoviraston päätöksen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Tiistai 28.5.2024 ennen klo 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Tiistai 28.5.2024 ennen klo 12 viimeistään	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollinen itseoikaisu ja siitä johtuva merkintä äänioikeusrekisteriin	26 § 1 mom. ja 5 mom.
Viipymättä		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen	26 § 2 mom., 25 § 2 mom. ja 26 § 3 mom.
Viimeistään 7. päivänä tiedoksisaannista tai siitä päivästä, jolloin päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on	27 § 1 mom.

⁷ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 § 1 mom.

			26 §:n nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi.	
Tiistai 28.5.2024 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Tiistai 28.5.2024 ennen klo 16 viimeistään	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa äänestää kotiaänestyksessä	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 § 1 mom.
Keskiviikko 29.5.2024	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen edustustoissa sekä kotiaänestyksen alkaminen	47 § 1 mom.
Lauantai 1.6.2024	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
Tiistai 4.6.2024	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa ja kotiaänestyksen lopettaminen	47 § 1 mom.
Keskiviikko 5.6.2024 klo 18 alkaen ⁸	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Perjantai 7.6.2024 ennen klo 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 7.6.2024 klo 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään käsitellä.	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Lauantai 8.6.2024	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen Valtiontalousvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁹
Sunnuntai 9.6.2024 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 § ¹⁰

⁸ Tulostamisen valmistelujen vuoksi äänioikeusrekisteri suljetaan käyttäjiltä tuntia ennen vaalilain 71 § 1 momentissa säädettyä määräaika.

⁹ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

¹⁰ Lisäksi maakuntaudistuksen voimaantulolaki 12 § (eduskunnan käsittelyssä)

Sunnuntai 9.6.2024 aikaisintaan klo 15 tai erityisestä syystä aikaisintaan kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakoöänten (ja kirjeänten) laskeminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 9.6.2024 klo 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §
Maanantai 10.6.2024 viimeistään klo 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
Keskiviikko 12.6.2024 klo 18 aloitettavassa kokouksessa	3.	Vaalipiirilautakunta	Europarlamenttivaalien tuloksen vahvistaminen ja äänimäärien sekä äänten ilmoittaminen viipymättä Helsingin vaalipiirilautakunnalle	178 §
Keskiviikko 12.6.2024 viipymättä em. ilmoituksen jälkeen		Helsingin vaalipiirilautakunta	Europarlamenttivaalien koko maan tuloksen vahvistaminen, tuloksen ilmoittamisen oikeusministeriölle, tuloksen kuuluttaminen ja valtakirjan toimittaminen valituille	179, 181 ja 182 §
14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus Helsingin hallinto-oikeudelle Helsingin vaalipiirilautakunnan päätöksestä, jolla europarlamenttivaalien tulos on vahvistettu	100–102 §
Sunnuntai 23.6.2024	14.	Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	¹¹
Sunnuntai 23.6.2024		Puolue	Vaalien kampanja-aika päättyy	¹²
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
Kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta (maanantaina 12.8.2024 viimeistään)		Euroopan parlamentin jäseneksi valittu ja varajäseneksi vaalien tulosta vahvistettaessa määrätty	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtioneuvoston tarkastusvirastolle	¹³
Viimeistään 31.12.2024 ja vaalikauden kaikkina vuosina tarvittaessa		Euroopan parlamentin jäsen ja varajäsen (tarvittaessa)	Jälki-ilmoituksen toimittaminen vaalirahoituksesta Valtioneuvoston tarkastusvirastolle	¹⁴

¹¹ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

¹² Puoluelaki 8 § 3 mom.

¹³ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

¹⁴ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 a §.

PRESIDENTINVAALI, 1. VAALI

28.1.2024

Ennakkoäänestys:

Suomessa 17.–23.1.2024

Ulkomailla 17.–20.1.2024

PRESIDENTINVAALI, 2. VAALI

11.2.2024

Ennakkoäänestys:

Suomessa 31.1.–6.2.2024

Ulkomailla 31.1.–3.2.2024

EUROPARLAMENTTIVAALIT

9.6.2024

Ennakkoäänestys:

Suomessa 29.5.–4.6.2024

Ulkomailla 29.5.–1.6.2024

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET